

MØTEINNKALLING

Kommunestyret

Sted: Rakkestad kulturhus, Kommunestyresalen
Dato: 12.12.2013
Tid: 18:30

SAKSLISTE

Saksnr.	Arkivsaksnr. Tittel
43/13	13/2254 PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM FOR ANLEGG OG OMRÅDER FRA 2014 - 2017 (Innstilling fra Formannskapet deles ut på møtet)
44/13	13/1179 BUDSJETT 2014 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2014 - 2017
45/13	13/1516 KOMMUNAL PLANSTRATEGI
46/13	13/760 RAKKESTAD KOMMUNALE SKOGER - SALG 2013
47/13	13/2143 ENDRING AV SKRIVEMÅTEN AV ET VEDTATT VEINAVN
48/13	13/1638 SKJENKEBEVILLING - RAKKESTAD KULTURHUS - PERNILLES KJØKKEN AS

Andakt holdes i grupperom 1 kl. 18.15.

Eventuelt forfall meldes til Servicekontoret tlf. 69 22 55 00

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Sakskart med saksdokumenter er utlagt på Servicekontoret og Biblioteket f.o.m. 5.12.2013 og t.o.m. møtedagen.

Sakskart med saksdokumenter ligger også på kommunens internettside www.rakkestad.kommune.no

Kommunestyremøtet overføres av Radio 5 på frekvens 102,9.

Rakkestad, 5. desember 2013

Ellen Solbrække
Ordfører

43-13 PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM FOR ANLEGG OG OMRÅDER FRA 2014 - 2017

Saksbehandler: Grethe Torstensen
Arkivsaksnr.: 13/2254

Arkiv: D11

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
12/13	Ungdomsrådet	18.11.2013
12/13	Rådet for funksjonshemmede	18.11.2013
11/13	Eldrerådet	18.11.2013
18/13	Kultur- og oppvekstutvalget	26.11.2013
23/13	Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget	26.11.2013
14/13	Helse- og omsorgsutvalget	27.11.2013
/	Formannskapet	
43/13	Kommunestyret	12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

1. Rakkestad kommunestyre vedtar følgende "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014:

Tiltak /Sted	Utbygger
1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
2. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark
3. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug

2. Rakkestadhallene AS får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger sør for Skateparken ved Rakkestad ungdomsskole.
3. Oshaug idrettslag får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger nord for fotballbanen på Os skole.

Behandling i Ungdomsrådet den 18.11.2013 sak 12/13

Ungdomsrådets behandling

Seksjonsleder Grethe Torstensen orienterte om saken.

Ungdomsrådets uttalelse er i samsvar med rådmannens forslag til vedtak for 2014.

Dersom 7-bane ved Os skole ikke innvilges midler i 2014, ønsker Ungdomsrådet at for 2015 skal bane 2 ved RIF-anlegget prioriteres foran 7-bane på Os skole. Dette for å samle alt på et sted i sentrum.

Ungdomsrådets uttalelse til Kultur- og oppvekstutvalget

Ungdomsrådets uttalelse er i samsvar med rådmannens forslag til vedtak for 2014.

Dersom 7-bane ved Os skole ikke innvilges midler i 2014, ønsker Ungdomsrådet at for 2015 skal bane 2 ved RIF-anlegget prioriteres foran 7-bane på Os skole. Dette for å samle alt på et sted i sentrum.

Behandling i Rådet for funksjonshemmede den 18.11.2013 sak 12/13

Rådet for funksjonshemmede behandling

Kommunalsjef Anne Sofie Andersen informerte om "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014.

Rådet for funksjonshemmede tar rådmannens forslag til vedtak til etterretning.

Rådet for funksjonshemmedes uttalelse til Helse- og omsorgsutvalget

Rådet for funksjonshemmede tar rådmannens forslag til vedtak til etterretning.

Behandling i Eldrerådet den 18.11.2013 sak 11/13

Eldrerådets behandling

Eldrerådet ber om at det ut fra statlige føringer og behov for lokale idrettsanlegg bør vurderes om Os skole – Kunstgress 7'er bane bør prioriteres foran Rudskogen - Sanitæranlegg

Eldrerådets uttalelse til helse- og omsorgsutvalget

Eldrerådet støtter rådmannens forslag til vedtak med følgende innspill:

Eldrerådet ber om at det ut fra statlige føringer og behov for lokale idrettsanlegg bør vurderes om Os skole – Kunstgress 7'er bane bør prioriteres foran Rudskogen - Sanitæranlegg

Behandling i Kultur- og oppvekstutvalget den 26.11.2013 sak 18/13

Kultur- og oppvekstutvalgets behandling

Idrettsrådets uttalelse forelå ikke på møtedagen, men ut fra referat fra Rakkestad Idrettsråd opplyste rådmannen at idrettsrådet ønsket denne prioriteringen:

1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
2. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

Utvalget fremmet forslag om følgende endring i rådmannens forslag:

Os skole – Kunstgress 7'er-bane settes som prioritet 1.

Rådmannens forslag med utvalgets endring ble enstemmig vedtatt.

Kultur- og oppvekstutvalgets uttalelse til Formannskapet

1. Rakkestad kommunestyre vedtar følgende "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014:

Tiltak /Sted	Utbygger
1. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
2. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

2. Rakkestadhallene AS får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger sør for Skateparken ved Rakkestad ungdomsskole.
3. Oshaug idrettslag får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger nord for fotballbanen på Os skole.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 26.11.2013 sak 23/13**Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets behandling**

Idrettsrådets uttalelse forelå ikke på møtedagen, men ut fra referat fra Rakkestad Idrettsråd opplyste rådmannen at idrettsrådet ønsket denne prioriteringen:

1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
2. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

Representanten Vidar Storeheier (Frp) fremmet følgende forslag:

Os skole – Kunstgress 7'er-bane settes som prioritet 1.

Rådmannens forslag med Vidar Storeheiers endringsforslag ble enstemmig vedtatt.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling til formannskapet

1. Rakkestad kommunestyre vedtar følgende "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014:

Tiltak /Sted	Utbygger
1. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
2. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

2. Rakkestadhallene AS får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger sør for Skateparken ved Rakkestad ungdomsskole.
3. Oshaug idrettslag får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger nord for fotballbanen på Os skole.

Behandling i Helse- og omsorgsutvalget den 27.11.2013 sak 14/13

Helse- og omsorgsutvalgets behandling

Kommunalsjef Anne Sofie Andersen redegjorde for behandlingen av saken i bruker- og interesseutvalg og i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget og Kultur- og oppvekstutvalget. Det ble også redegjort for referat fra Rakkestad Idrettsråd hvor det går fram at Idrettsrådet prioriterer tiltakene i handlingsprogrammet i denne rekkefølge:

1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
2. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

Representanten Espen Storeheier (V) fremmet følgende endringsforslag til rådmannens forslag til vedtak punkt 1:

1. *Rakkestad kommunestyre vedtar følgende "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014:*

<i>Tiltak /Sted</i>	<i>Utbygger</i>
1. <i>Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen</i>	<i>Rakkestadhallene AS</i>
2. <i>Os skole - Kunstgress 7'er-bane</i>	<i>Oshaug</i>
3. <i>Rudskogen – sanitæranlegg</i>	<i>Rakkestad motorpark</i>

Ved votering ble Rådmannens forslag til vedtak med Espen Storeheiers endringsforslag enstemmig vedtatt.

Helse- og omsorgsutvalget vedtok forslaget under forutsetning av at det er avsatt midler i Budsjett 2014 – Økonomi- og handlingsplan 2014 – 2017.

Helse- og omsorgsutvalgets innstilling til formannskapet

1. Rakkestad kommunestyre vedtar følgende "Prioritert handlingsprogram (anleggsplan) for utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet 2014:

Tiltak /Sted	Utbygger
1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen	Rakkestadhallene AS
2. Os skole - Kunstgress 7'er-bane	Oshaug
3. Rudskogen – sanitæranlegg	Rakkestad motorpark

2. Rakkestadhallene AS får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger sør for Skateparken ved Rakkestad ungdomsskole.
3. Oshaug idrettslag får rett til bruk av grunn som tilhører Rakkestad kommune. Området ligger nord for fotballbanen på Os skole.

Vedlegg

1. Prioritert handlingsprogram 2013-2016.
  - A: Nærmiljøanlegg.
  - B. Ordinære anlegg.
2. Tabell over aktuelle utbyggingsoppgaver i et 10-12 års perspektiv.
3. Bilde av Møteplassen ved Rakkestad ungdomsskole
4. Uttalelse fra Rakkestad idrettsråd. (Ettersendes).

Bakgrunn

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet 2009-2020 ble vedtatt av kommunestyret 18.12.2008. Den skal revideres hvert fjerde år. Arbeidet med ny plan startet vår 2012. Grunnet stort fravær på seksjon kultur er planen utsatt til 2014. Den ligger som en del av planprogrammet til Rakkestad kommune.

“Prioritert handlingsprogram for anlegg og områder for idrett og friluftsliv” skal rulleres og vedtas av kommunestyret hvert år. Programmet er retningsgivende ved tildeling av kommunale midler og spillemidler, og skal bl.a. vedlegges søknader om spillemidler når disse oversendes fylkeskommunen for behandling.

Hjemmel

Handlingsprogrammet skal til høring i Ungdomsrådet, Rådet for funksjonshemmede og Eldrerådet.

Det skal til innstilling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget, Helse- og omsorgsutvalget, Kultur-, oppvekst- og utdanningsutvalget og Formannskapet.

Handlingsprogrammet skal til slutt vedtas i Kommunestyret innen 15.januar 2014. Det er fristen for innlevering av søknad om spillemidler.

Andre faktaopplysninger

Ved vurdering av søknader om spillemidler brukes “Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet – 2012”. Den er utgitt av kulturdepartementet.

Staten har som mål å bidra til utbygging og rehabilitering av infrastruktur, slik at flest mulig kan drive idrett og fysisk aktivitet. Det er viktig for staten å fremheve at de viktigste målgruppene for bruk av spillemidler til idrettsformål er barn (6-12 år) og ungdom (13-19 år.)

Forslaget til revidert handlingsprogram for anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet for årene 2014-2017 er forelagt Rakkestad idrettsråd til behandling.

Nedenfor følger en kort omtale av hvert enkelt anlegg som er satt opp i handlingsprogrammet:

Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen

I 2012 ble det gjort et forarbeid for å få til en aktivitetsbane på grusbanen på utsiden Rakkestadhallen/ungdomsskolen. Prosjektet fikk navnet Møteplassen. Det skulle være et

spleiselag mellom Sparebankstiftelsen, Rakkestad kommune og spillemidler. Prosjektet ble stoppet grunnet avslag fra Sparebankstiftelsen.

Det er nå bestemt at Rakkestadhallene AS skal bygge, eie og drifte anlegget som består av basketbane, håndballbane, sandvolleyballbane og sittegruppe. Anlegget tilknyttes skateparken som allerede er bygd på området.

Det søkes om spillemidler i 2014.

Kunstgress 7'er- bane på Os skole

Oshaug idrettslag og Os skole ønsker en 7'er fotballbane ved Os skole. Dette er for å opprettholde et idrettsmiljø på kveldstid og dessuten vil det være et flott tilskudd for Os skole til bruk i friminutt og gymtimer.

Oshaug idrettslag er utbygger og det søkes spillemidler i 2014.

Rudskogen – sanitæranlegg

Rakkestad motorpark vil bygge et sanitæranlegg ved motorsportsenteret på Rudskogen. Rakkestad Motorpark er utbygger, eier og drifter av anlegget.

Det søkes om spillemidler i 2014.

Rehabilitering av kunstgress 11'er banen på Rakkestad stadion

Kunstgressbanen ble anlagt i 2005. Den har fått en ujevn overflate og må rehabiliteres i 2015. Det må gjøres et grundig forarbeid i forhold til grunnarbeid, type dekke og mulig undervarme. Det er derfor ikke foreløpig budsjettert med noen sum.

Rakkestad kommune er utbygger og det søkes midler i 2015.

Kunsgress 9'er bane ved Rakkestad stadion.

Det er behov for en kunstgress 9'er bane ved Rakkestad stadion. Fotballforbundet legger opp til kamper på denne type anlegg. Banen er tenkt bygget ved avlastningsbanen.

Det er Rakkestad idrettsforening som blir eier av anlegget og det søkes om spillemidler i 2016.

Ny ballbinge i Degernes

Degernes idrettslag ønsker å bygge en ny stor ballbinge på grusbanen ved Degerneshallen. Det innebærer at nåværende ballbinge ved Kirkeng skole og barnehage rives og at området rundt hallen, skolen og barnehagen oppgraderes.

Utbygger, drifter og eier blir Degernes idrettslag og det søkes om spillemidler i 2015.

Rehabilitering av Degerneshallen.

Det er behov for oppussing av tribunen, bytte taklys og bytte hallgulv i Degerneshallen.

Rakkestadhallene AS er utbygger, drifter og eier av anlegget og det søkes spillemidler i 2016.

Lysanlegg i skiløypa ved Rakkestad stadion.

Det er ønskelig med nytt lysanlegg i skiløypa som går nord for Rakkestad stadion. Utbygger er Lysløypelaget.

Det søkes spillemidler i 2016.

Løpebane/friidrettsanlegg ved Rakkestad stadion

For å aktivisere friidrettsmiljø i Rakkestad er det ønskelig med et anlegg for dette ved Rakkestad stadion. Flere utøvere herfra drar til Askim eller andre friidrettsklubber for å utøve sin idrett i dag.

Det søkes om spillemidler i 2017.

Økonomi

Det presiseres at det gjennom kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet ikke blir tatt noe endelig standpunkt til kommunens økonomiske deltagelse i prosjektene. Kommunal deltakelse vil alltid være avhengig av kommunens økonomi og prioriteringer i årene fremover.

Imidlertid er handlingsprogrammet og kommunedelplanen et styringsverktøy for kommunen når det gjelder prioriteringer og langsiktighet i planleggingen av anlegg. Kommunens eventuelle engasjement i de enkelte anlegg vil bli behandlet i rulleringen av handlings- og økonomiplanen og de enkelte års budsjett.

Administrasjonens vurdering

Rådmannen har i sitt forslag til prioritering av anlegg fulgt tidligere planer samt lagenes behov og ønsker for anlegg.

Det vises ellers til vedlagte skjematisk fremstilling av handlingsprogrammet.

Det har vært mange diskusjoner i idrettsmiljø i Rakkestad angående plassering av kunstgress fotballbaner. Det var også egen sak på siste møte i Rakkestad idrettsråd. Det var enighet om følgende tre anlegg:

1. 11'er bane på Rakkestad stadion
2. 9'er bane på Rakkestad stadion
3. 7'er bane på Os skole

Samtidig er det viktig å minne om rehabiliteringen av Rakkestad stadion i 2015 som vil innebære store gravearbeider grunnet drenering. Det vil da være naturlig å drenere og planlegge for en bane til. Det har vært innspill om to 11'er baner der hvor bane 2 kan være et multianlegg for fotball:

Bane 1: 11'er
Bane 2: 11'er

9'er
7'er + 7'er

Det er dessuten innspill om løpebane /friidrettsanlegg i dette området.

Rådmannen prioriterer utbygging av anlegg for idrett og fysisk aktivitet som følger i 2014:

1. Rakkestad ungdomsskole – Møteplassen
2. Rudskogen – sanitæranlegg
3. Os skole – kunstgress 7'er bane

44-13 BUDSJETT 2014 OG HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2014 - 2017

Saksbehandler: Lars Vidar Hennum Hansen
 Arkivsaksnr.: 13/1179

Arkiv: 151

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
65/13	Formannskapet	13.11.2013
13/13	Rådet for funksjonshemmede	18.11.2013
12/13	Eldrerådet	18.11.2013
14/13	Ungdomsrådet	18.11.2013
25/13	Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget	26.11.2013
19/13	Kultur- og oppvekstutvalget	26.11.2013
15/13	Helse- og omsorgsutvalget	27.11.2013
10/13	Arbeidsmiljøutvalget	27.11.2013
44/13	Kommunestyret	12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

1. Med hjemmel i kommunelovens §§ 44 og 45 vedtas Rakkestad kommunes budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017 med netto utgiftsrammer fordelt på de enkelte rammeområdene, slik det fremkommer i budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017 side 51 (Budsjettskjema 1A) og side 53 (Budsjettskjema 1B) Økonomiplanen vedtas per rammeområde og totalt for perioden 2014-2017 – i henhold til budsjettskjema 1A og 1B, hhv side 51 og 53 i dokumentet.
2. Rådmannen gis fullmakter iht. punkt 7 bokstav D i rådmannens forslag til vedtak.
3. De kommunale gebyrer, egenbetalinger og avgifter fastsettes i samsvar med budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017 side 60 til og med side 76 (Vedlegg 1: Priser for kommunale varer og tjenester, samt vedlegg 1a og 1b).
4. Det kommunale skattøre fastsettes til 11,4 prosent.
5. Investeringsbudsjettet for 2014 og 2014-2017 (inkl. finansiering), vedtas slik det fremgår av budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017 side 42-45. (Investeringsbudsjettet – sammendrag), og side 53 og 54 (Budsjettskjema 1B og 2B) – totalt kr 86 410 000 i 2014 til investeringer i anleggsmidler.
6. Det godkjennes låneopptak på kr 65 000 000 til finansiering av investeringer og startlån i 2014.
7. Rådmannen får fullmakt til å inngå avtale med kommunens hovedbank om trekkrettighet på 25 mill. kroner.
8. Punktene A – K nedenfor vedtas som beskrevet nedenfor.

A. BUDSJETT 2014 OG ØKONOMIPLAN 2014-2017

Se rådmannens forslag til vedtak i saksframlegget.

Nye driftstiltak; side 49
Nye investeringstiltak; side 50.

Priser kommunale varer og tjenester vedtas iht. vedlegg 1, 1a og 1b – se side 60 til og med side 76.

B. RAMMEOMRÅDER

Budsjettet for 2014 gis som netto rammebevilgning innenfor følgende rammeområder:

- Rådmannens team
- Kommunikasjon og service
- Økonomi og personal
- NAV
- Skole
- Barnehage
- Kultur
- Familiesenter
- Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter
- Hjembaserte tjenester
- Bo- og aktivitetstjenester
- Teknisk, miljø og landbruk
- Næring og sysselsetting
- Kirker og Trossamfunn
- Fellesutgifter- og inntekter

Rammeområdenes tallmessige budsjettforslag framkommer i budsjettskjemaene under obligatoriske oversikter.

C. SKATTØRE

Forskuddstrekk og forskuddsskatt samt formuesskatt for inntektsåret 2014 beregnes i henhold til høyeste skattøre som blir bestemt av Stortinget.

D. FULLMAKTER

1. Ordfører og rådmann disponerer budsjettposten for møter og konferanser.
2. Rådmannen gis fullmakt til å foreta budsjettjusteringer innenfor hvert rammeområde.
3. Rådmannen gis fullmakt til å fordele sentralt avsatt pott i forbindelse med håndtering av variasjoner eller økninger i tjenesteytelser.
4. Rådmannen gis fullmakt til å fordele pensjonskostnader mellom rammeområdene.
5. Rådmannen gis fullmakt til å fordele budsjettert lønnsoppgjørspott mellom rammeområdene.
6. Rådmannen gis fullmakt til å budsjettere og fordele avskrivninger mellom rammeområdene (nulleffekt for kommunen som helhet).

E. TILSKUDD TIL DE POLITISKE PARTIER

- a) Gruppestøtten fastsettes til kr 1.019,- (likt kronebeløp per kommunestyregruppe)
- b) Representantstøtten fastsettes til kr 2.164,- per kommunestyrerepresentant.
- c) Gruppestøtten og representantstøtten justeres hvert år i samsvar med deflator i statsbudsjettet.

F. OPPMUNTRINGSPENGER

Oppmuntringspenger for brukere med vedtak om sysselsetting innen rus- og psykiatritjenesten – kr 18 per time.

G. TIMESATSER FOR STØTTEKONTAKTER OG FRITIDSASSISTENTER

Timesats støttekontakter og fritidsassistenter kr 90.15.

I tillegg kommer utgiftsdekning og kjøregodtgjørelse.

H. TILSKUDDSSATSER PRIVATE BARNEHAGER

Iht forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager § 4.4 skal kommunen kunngjøre forslag til tilskuddssatser i forbindelse med at årsbudsjettet legges ut til alminnelig ettersyn.

Satsene er foreløpige og endelige satser kunngjøres innen 1. februar 2014. Endring i barnetallet, oppholdstid, kostnader eller inntekter vil føre til endring av tilskuddssatsene.

Tilskuddsats	Drift inkl adm.	Kapital	Drift inkl adm	Kapital
Ordinære barnehager, små barn	Kr 78,33 pr time	Iht. nasjonale satser	Kr 169 187,- per heltidsplass	Iht nasjonale satser
Ordinære barnehager, store barn	Kr 37,56 pr time	Iht. nasjonale satser	Kr 81 135,- Pr heltidsplass	Iht nasjonale satser

I. EIENDOMSSKATT

Rakkestad kommunestyre vedtar i medhold av eiendomsskattelovens §§ 2 og 3 - bokstav a - å skrive ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele kommunen i 2014.

Rakkestad kommunestyre fastsetter skattesatsen for eiendomsskatt i 2014 til:

4,75 promille for boliger og fritidseiendommer av gjeldende takstverdier.

5,25 promille for andre eiendommer av gjeldende takstverdier.

J. LIKVIDITET

Rakkestad kommune sitt disposisjonsfond anslås å være 15 - 17 mill. kroner per 31.12.13.

Samtidig anslås premieavviket inkl. arbeidsgiveravgift å utgjøre ca. 25,0 mill. kroner for samme periode. Premieavvik er kostnadsført i regnskapet, men ikke utbetalt.

I budsjett 2014 vil det akkumulerte premieavviket øke til om lag 36,5 mill. kroner, noe som medfører en ytterligere likviditetsbelastning på 11,5 mill. kroner i 2014.

Med ett disposisjonsfond stort kr. 15 - 17 mill. kroner og en ikke-bokført premie på 36,5 mill. kroner, vil kommunen i perioder ha problemer med å innfri løpende forpliktelser.

Rådmannen ber derfor om fullmakt til å undertegne en trekkrettighet stor kr. 25.000.000,- i Marker Sparebank med virkning fra budsjettvedtak, for å ivareta kommunens betalingsforpliktelser i enkelte perioder.

K. LÅN

Rakkestad kommune tar opp lån på kr 60.000.000,- til investeringer pluss kr 5.000.000,- til startlån i 2014.

Rakkestad kommunes lån avdras iht. kommunelovens § 50.7 a;
Kommunens samlede lånegjeld skal avdras med like årlige avdrag. Gjenstående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte.

Samlet lånegjeld avdras over 33 år og 3 måneder.

Rådmannen gis fullmakt til å godkjenne det enkelte låneopptak med lånevilkår innenfor de rammer som kommunestyret har fastsatt i budsjettet.

Behandling i Formannskapet den 13.11.2013 sak 65/13

Behandling

Formannskapet ble forelagt uttalelse fra Hovedtillitsvalgte i Rakkestad kommune datert 07.11.2013 ang. rådmannens forslag til budsjett, spesielt i forhold til reduksjon av stillinger.

Ved behandling av budsjett 2015 – Økonomi- og handlingsplan 2015 – 2018 er det ønske om at utvalgene deltar i budsjettprosessen i mye sterkere grad enn i år.

Representanten John Thune (Krf) fremmet et felles forslag fra Arbeiderpartiet, Venstre, Høyre, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti:

- 1. Rakkestad kulturskoles fremtidige lokalisering utredes i løpet av 2014 i forbindelse med utarbeidelse av virksomhetsplan.*
- 2. Rådmannen innarbeider lønns og pensjonsendringer i fremtidige budsjett for kirker og trossamfunn.*
- 3. Degernes helse -og velferdssenter rives når barnehagen har flyttet i nye lokaler. Tomten selges til boligformål.*

Representanten John Thune (Krf) fremmet på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

- 4. Kirkelig fellesråds ramme økes med kr 326 000 hvert år i økonomiplanperioden.*
- 5. Kulturrammen økes med 250 000 kroner hvert år i økonomiplanperioden.*

Tiltakene finansieres ved at «Avsetninger/overføring til investering» i driftsbudsjettet reduseres med 576 000 kroner hvert år.

Representanten John Thune (Krf) fremmet på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre, Høyre og Kristelig Folkeparti følgende forslag:

6. Teknikk-, miljø og landbruksseksjonens ramme økes med 2,5 millioner kroner i 2014 til asfaltering av veien Førrisdahl – Øverby.

Kulturseksjonens ramme til idrettsformål økes med 0,4 millioner kroner i 2014.

Totalt 2,9 millioner kroner

Finansiering:

Salg av Østbygda skole, 1,2 millioner kroner

Salg av aksjer 0,6 millioner kroner

Momsrefusjon 0,6 millioner

«Udisponerte ressurser» 0,5 millioner kroner

Totalt 2,9 millioner kroner

Representanten Sølvi Brekklund Sæves (V) fremmet på vegne av Venstre følgende forslag:

7. Det nedsettes en gruppe som ser på hvilke økonomiske konsekvenser:

a) Differensiering av eiendomsskatt ut fra tilhørighet til offentlig vann/kloakk

b) Bunnfradrag

vil kunne få for beregning av eiendomsskatt.

8. Møtegodtgjørelse for politikere reduseres med 20%. Reduksjonen gir en besparelse på 138 400 kroner som benyttes til å øke jordmorressursen på Familiesenteret.

Votering:

Det ble først votert over forslag ang. utredning om Rakkestad kulturskoles framtidige lokalisering (forslag 1).

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslag ang. å innarbeide lønns- og pensjonsendringer i fremtidige budsjett for kirker og trossamfunn (forslag 2) ble enstemmig vedtatt.

Forslag ang. riving av Degernes helse- og velferdssenter (forslag 3) ble enstemmig vedtatt.

Forslag ang. å øke Kirkelig fellesråds ramme med kr 326 000 hvert år i økonomiplanperioden (forslag 4) ble vedtatt med 6 mot 3 stemmer. Mindretallet besto av representantene fra Venstre og Høyre.

Forslag ang. å øke kulturrammen med 250 000 hvert år i økonomiplanperioden (forslag 5) ble enstemmig vedtatt.

Forslag ang. asfaltering av vei Førriisdahl – Øverby samt økning av kulturseksjonens ramme til idrettsformål (forslag 6) ble enstemmig vedtatt.

Forslaget ang. å nedsette en gruppe som ser på konsekvensene ved eiendomsskatt (forslag 7) ble enstemmig vedtatt

Forslag ang. reduksjon av møtegodtgjørelse og økning av ressurs til jordmorstilling (forslag 8) falt med 6 mot 3 stemmer. Mindretallet besto av Høyre og Venstres representanter.

For øvrig ble rådmannens forslag enstemmig vedtatt.

Formannskapetets innstilling til kommunestyret

Rådmannens forslag til budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014 – 2017 vedtas med følgende endringer/tillegg:

- 1. Rakkestad kulturskoles fremtidige lokalisering utredes i løpet av 2014 i forbindelse med utarbeidelse av virksomhetsplan.*
- 2. Rådmannen innarbeider lønns og pensjonsendringer i fremtidige budsjett for kirker og trossamfunn.*
- 3. Degernes helse -og velferdssenter rives når barnehagen har flyttet i nye lokaler. Tomten selges til boligformål.*
- 4. Kirkelig fellesråds ramme økes med kr 326 000 hvert år i økonomiplanperioden.*
- 5. Kulturrammen økes med 250 000 kroner hvert år i økonomiplanperioden.*
- 6. Teknikk-, miljø og landbruksseksjonens ramme økes med 2,5 millioner kroner i 2014 til asfaltering av veien Førriisdahl – Øverby.*

Kulturseksjonens ramme til idrettsformål økes med 0,4 millioner kroner i 2014.

Totalt 2,9 millioner kroner

Finansiering:

Salg av Østbygda skole, 1,2 millioner kroner

Salg av aksjer 0,6 millioner kroner

Momsrefusjon 0,6 millioner

«Udisponerte ressurser» 0,5 millioner kroner

Totalt 2,9 millioner kroner

- 7. Det nedsettes en gruppe som ser på hvilke økonomiske konsekvenser:
a) Differensiering av eiendomsskatt ut fra tilhørighet til offentlig vann/kloakk
b) Bunnfradrag*

vil kunne få for beregning av eiendomsskatt.

Behandling i Rådet for funksjonshemmede den 18.11.2013 sak 13/13

Behandling

I fellesmøte for brukere og interesseutvalgene – Rådet for funksjonshemmede, Eldrerådet og Ungdomsrådet ga rådmann Alf Thode Skog en orientering om saken: Rådmannens forslag til budsjett 2014 og Handlings- og økonomiplan 2014-2017.

Utvalgene gikk deretter til hvert sitt møterom for å utarbeide sin uttalelse til budsjettsaken. Kommunalsjef Anne Sofie Andersen orienterte om Formannskapetets innstilling til kommunestyret.

Rådet for funksjonshemmede har følgende bemerkning til budsjettet.

- Øke timesatsen for støttekontakter til kr 120,- pr. time jfr tidligere års bemerkninger.

Rådet for funksjonshemmedes uttalelse til Kommunestyret

Rådet for funksjonshemmedes uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak med formannskapetets forslag til endringer / tillegg.

I tillegg ønsker Rådet for funksjonshemmede at følgende bemerkning blir vurdert i budsjettarbeidet:

- Øke timesatsen for støttekontakter til kr 120,- pr. time jfr tidligere års bemerkninger.

Behandling i Eldrerådet den 18.11.2013 sak 12/13

Behandling

I fellesmøte for brukere og interesseutvalgene – Rådet for funksjonshemmede, Eldrerådet og Ungdomsrådet ga rådmann Alf Thode Skog en orientering om saken: Rådmannens forslag til budsjett 2014 og Handlings- og økonomiplan 2014-2017.

Utvalgene gikk deretter til hvert sitt møterom for å utarbeide sin uttalelse til budsjettsaken.

Eldrerådet ber om at det ses på muligheter for å fremskynde utbyggingen av Skautun. Kommunen må revurdere sine investeringer.

Eldrerådets uttalelse til Kommunestyret

Eldrerådets støtter rådmannens forslag til vedtak for Budsjett 2014 og Handlings- og økonomiplan 2014-2017 med følgende innspill :

- Eldrerådet ber om at det ses på muligheter for å fremskynde utbyggingen av Skautun. Kommunen må revurdere sine investeringer.

Behandling i Ungdomsrådet den 18.11.2013 sak 14/13

Behandling

Rådmann Alf Thode Skog orienterte om Rådmannens forslag til budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017 felles for Ungdomsrådet, Funksjonshemmedes råd og Eldrerådet.

Ungdomsrådet synes det var positivt at problemet med mangelen på egne faste lokaler for Rakkestad kulturskole nå blir satt på dagsordenen og at fremtidig lokalisering blir utredet i 2014. Rådet mente kulturskolen burde være samlet på et sted i sentrum av Rakkestad.

Ungdomsrådets uttalelse for øvrig er i samsvar med rådmannens forslag til vedtak.

Ungdomsrådet uttalelse til Kommunestyret

Ungdomsrådet støtter rådmannens forslag til Budsjett 2014 og Handlings- og økonomiplan for 2014 – 2017 med følgende innspill:

- Ungdomsrådet synes det var positivt at problemet med mangelen på egne faste lokaler for Rakkestad kulturskole nå blir satt på dagsordenen og at fremtidig lokalisering blir utredet i 2014. Rådet mente kulturskolen burde være samlet på et sted i sentrum av Rakkestad.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 26.11.2013 sak 25/13

Behandling

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapetets endringer og innstilling.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets uttalelse til kommunestyre

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapetets endringer og innstilling.

Behandling i Kultur- og oppvekstutvalget den 26.11.2013 sak 19/13

Behandling

Kultur- og oppvekstutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapetets endringer og innstilling.

Representanten Peder Harlem (Sp) fremmet følgende forslag:

Kultur- og oppvekstutvalget ønsker for budsjett/handlings- og økonomiplan for 2015 og fremover – at utvalget får innstille til formannskap.

Harlems forslag ble enstemmig vedtatt.

Kultur- og oppvekstutvalgets uttalelse til Kommunestyret

Kultur- og oppvekstutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapet's endringer og innstilling, med følgende tillegg:

- Kultur- og oppvekstutvalget ønsker for budsjett/handlings- og økonomiplan for 2015 og fremover – at utvalget får innstille til formannskap.

Behandling i Helse- og omsorgsutvalget den 27.11.2013 sak 15/13

Behandling

1) Utvalgsleder Stein Bruland (Krf) fremmet følgende forslag til uttalelse:

Helse- og omsorgsutvalget ber administrasjonen komme med en prognose/undersøkelse ang. behovet for fremtidige sykehjemsplasser/omsorgsboliger/bemannning i planperioden 2014 – 2017.

2) Representanten Espen Storeheier (V) fremmet følgende forslag til uttalelse:

Samhandling med Sarpsborg er ikke nevnt i økonomiplanen. Helse- og omsorgsutvalget ber administrasjonen om på nytt se på muligheten for å flytte «Øyeblikkelig Hjelp»-sengen tilbake til Rakkestad og Skautun inntil funksjonene i Sarpsborg er fullt oppe og går.

3) Representanten Espen Storeheier (V) fremmet følgende forslag til uttalelse:

Det er ikke ønskelig med fremtidig dobbeltrom og overbelegg i Skautun. Planer må fremlegges i første halvdel av 2014 slik at dette problemet løses.

4) Representanten Espen Storeheier foreslo at Helse- og omsorgsutvalget sluttet seg til Venstres forslag i formannskapet ang. å stryke pkt 4 i Formannskapet's innstilling til kommunestyre:

Kirkelig fellesråds ramme økes med kr 326 000 hvert år i økonomiplanperioden

5) Representanten Espen Storeheier foreslo å støtte Rådet for funksjonshemmedes uttalelse til Kommunestyret:

Øke timesatsen for støttekontakter til kr 120,- pr time jfr. tidligere års bemerkninger. Det ble også foreslått følgende tillegg:

Det søkes å finne dekning for utgiften fram til kommunestyrets behandling av budsjett 2014 – Økonomi- og Handlingsplan 2014 – 2017

6) Representanten Espen Storeheier foreslo følgende uttalelse:

Møtegodtgjørelse for politikere reduseres med 20% på generell basis for å bedre økonomien.

Votering:

- 1) Forslag fra Stein Bruland ang. behov for fremtidige sykehjemsplasser/omsorgsboliger/bemannig: Forslaget ble enstemmig vedtatt
- 2) Forslag fra Espen Storeheier ang flytting av Øyeblikkelig-Hjelp-seng tilbake til Skautun: Forslaget ble enstemmig vedtatt
- 3) Forslag fra Espen Storeheier ang. dobbeltrom og overbelegg i Skautun: Forslaget falt med 3 mot 3 stemmer (avgjort ved leders dobbeltstemme – leder stemte mot). Mindretallet besto av Espen Storeheier (V), Johnny Aaserud (H) og Tina Ødegård Holt (AP).
- 4) Forslag fra Espen Storeheier om å stryke punkt 4 i formannskapets innstilling (økning i Kirkelig fellestråds ramme): Forslaget falt med 1 mot 5 stemmer. Mindretallet besto av Espen Storeheier (V).
- 5) Forslag fra Espen Storeheier ang. støtte til Rådet for funksjonshemmedes uttalelse ang. timesats for støttekontakter – samt tilleggsforslag om å finne dekning for utgiften: Forslaget ble enstemmig vedtatt.
- 6) Forslag fra Espen Storeheier ang. å redusere møtegodtgjørelse for politikere med 20%: Forslaget falt med 1 mot 5 stemmer. Mindretallet besto av Espen Storeheier (V).

Helse- og omsorgsutvalgets uttalelse til kommunestyret

Helse- og omsorgsutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapets endringer og innstilling med følgende uttalelser og kommentarer:

Helse- og omsorgsutvalget ber administrasjonen komme med en prognose/undersøkelse ang. behovet for fremtidige sykehjemsplasser/omsorgsboliger/bemannig i planperioden 2014 – 2017.

Samhandling med Sarpsborg er ikke nevnt i økonomiplanen. Helse- og omsorgsutvalget ber administrasjonen om på nytt se på muligheten for å flytte «Øyeblikkelig Hjelp»-sengen tilbake til Rakkestad og Skautun inntil funksjonene i Sarpsborg er fullt oppe og går.

Øke timesatsen for støttekontakter til kr 120,- pr time jfr. tidligere års bemerkninger. Det søkes å finne dekning for utgiften fram til kommunestyrets behandling av budsjett 2014 – Økonomi- og Handlingsplan 2014 – 2017.

Behandling i Arbeidsmiljøutvalget den 27.11.2013 sak 10/13

Behandling

Formannskapet ble forelagt uttalelse fra Hovedtillitsvalgte i Rakkestad kommune, datert 07.11.2013. Fagforbundet påpekte at nevnte uttalelse ikke var vedlagt saken til Amu. Uttalelsen ble da utdelt i møtet.

Arbeidsmiljøutvalget støtter Fagforbundets anmodning om at uttalelsen følger saken videre til Kommunestyret.

Arbeidsmiljøutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapetets endringer og innstilling.

Arbeidsmiljøutvalgets uttalelse til Kommunestyret

Arbeidsmiljøutvalgets uttalelse er i samsvar med Rådmannens forslag til vedtak og Formannskapetets endringer og innstilling.

Vedlegg

1. Forslag til budsjett 2014 og handlings- og økonomiplan 2014-2017.

Bakgrunn

Rakkestad kommunes budsjett 2014 med forslag til gebyrer, egenbetalinger og avgifter for budsjettåret, samt handlings- og økonomiplan 2014-2017.

Hjemmel

Behandlingsmåten for økonomiplan og årsbudsjett, går fram av kommunelovens kapittel 8, §§ 44, 45, 46 og 47. Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan. Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår. Planen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden.

Kommunestyret vedtar selv økonomiplan og årsbudsjett og endringer i disse. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet.

Innstillingen til økonomiplan og årsbudsjett, med de forslag til vedtak som foreligger, skal på bakgrunn av at økonomiplanen utgjør samfunnsplanens handlingsdel legges ut til alminnelig ettersyn i minst 30 dager før den behandles i kommunestyret.

Kultur- og oppvekstutvalget, Helse- og omsorgsutvalget, Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget, Arbeidsmiljøutvalget og bruker- og interesseutvalgene skal uttale seg til budsjett- og økonomiplanframlegget, før det blir vedtatt av kommunestyret.

Administrasjonens vurdering

Rådmannens vurderinger er redegjort for i dokumentet "Budsjett 2014 og Handlings- og økonomiplan 2014-2017. Rådmannens forslag".

45-13 KOMMUNAL PLANSTRATEGI

Saksbehandler: Jon Ådalen
 Arkivsaksnr.: 13/1516

Arkiv: **140**

Saksnr.: Utvalg

66/13 Formannskapet
 45/13 Kommunestyret

Møtedato

20.11.2013
 12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

1. Kommunal planstrategi for 2013 -2016 vedtas som vedlagt, datert 9.9.2013, rev. 13.11.2013.
2. Arbeidet med revisjon av Kommuneplanens samfunnsdel igangsettes ca. 1.1.2014 med behandling og vedtak i løpet av 2015.

Behandling i Formannskapet den 20.11.2013 sak 66/13**Behandling**

Kommunalsjef Jon Ådalen redegjorde for bakgrunn og hjemmel for Kommunal Planstrategi samt innholdet i planen.

Formannskapet ønsket at det under punkt 3.2.3 – Vurdering av behov for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel – siste avsnitt endrer teksten i siste setning fra ...- *slik at en ny plan kan være vedtatt innen utgangen av 2015* til ...- *slik at en ny plan kan være vedtatt innen utgangen av kommunestyreperioden 2011 – 2015*.

Formannskapet ønsket at *Næringsplan* blir satt opp i opplistingen av planer som skal vedtas i kommunestyreperioden.

Formannskapet ønsket å være delaktige i planarbeid på et tidlig stadium i planprosessen. Det settes opp egne møter til dette arbeidet.

Formannskapet ønsker i mest mulig grad å få tilsendt høringsuttalelser sammen med utkast til planer.

Rådmannens forslag til vedtak samt endring i punkt 3.2.3. og at *Næringsplan* skal være med i opplistingen av planer ble enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling til kommunestyret

1. Kommunal planstrategi for 2013 -2016 vedtas som vedlagt, datert 9.9.2013, rev. 13.11.2013 med følgende endringer:
2. Arbeidet med revisjon av Kommuneplanens samfunnsdel igangsettes ca. 1.1.2014 med behandling og vedtak i løpet inneværende valgperiode.

Næringsplan blir satt opp i opplistingen av planer som skal vedtas i kommunestyreperioden.

Vedlegg

1. Kommunal planstrategi 2013 -2016, revidert 13.11.2013.

Bakgrunn

Formannskapet vedtok i sak 46/13 at Kommunal planstrategi skulle legges ut på høring.

Saksopplysninger

Forslaget til Kommunal planstrategi har vært gjort offentlig i mer enn 30 dager. Dette er del av Plan- og bygningslovens bestemmelser for planarbeidet.

Det er mottatt høringsuttalelser fra flg instanser:

- Fylkesmannen i Østfold
- Østfold Fylkeskommune
- Østfoldhelsa
- Sarpsborg kommune
- Jernbaneverket
- Eidsberg kommune
- Statens vegvesen

Uttalelsene fra noen av instansene er meget omfattende.

Administrasjonens vurdering

Rådmannen har gjort noen endringer og presiseringer i det reviderte dokumentet. Rådmannen konkluderer fortsatt med at kommuneplanens samfunnsdel skal revideres innenfor denne kommunestyreperioden. Arbeidet vil starte opp ca 1.1.2014 og planlegges ferdig behandlet og vedtatt i løpet av 2015.

Det er også gjort noen endringer i kapitlene for kommunens planbehov.

Høringsuttalelsene for øvrig vil bli tatt med i det videre arbeidet med utvikling av neste Kommunale planstrategi og Kommuneplanen for øvrig.

46-13 RAKKESTAD KOMMUNALE SKOGER - SALG 2013

Saksbehandler: Alf Thode Skog
 Arkivsaksnr.: 13/760

Arkiv: 611

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
57/13	Formannskapet	16.10.2013
16/13	Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget	22.10.2013
35/13	Kommunestyret	24.10.2013
22/13	Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget	26.11.2013
46/13	Kommunestyret	12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

Rakkestad kommunestyre beholder fullt eierskap til eiendommene i Rakkestad Kommunale Skoger.

Behandling i Formannskapet den 16.10.2013 sak 57/13**Formannskapets behandling**

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling behandles i utvalget 22.10.2013 og legges fram for kommunestyret på møtedagen.

Senterpartiet, Venstre og Fremskrittspartiet fremmet følgende felles forslag:

1. Kommunestyret ber rådmannen klargjøre to teiger på mellom 700 – 2000 da kommuneskog for salg. Forslag på områder legges fram for formannskapet.
2. Kommunestyret skal godkjenne salgskontrakten før salget gjennomføres.

Ved alternativ votering mellom rådmannens forslag til vedtak og fellesforslaget fra SP, V og Frp, ble fellesforslaget vedtatt med 6 mot 3 stemmer.

Formannskapets innstilling til Kommunestyret

1. Kommunestyret ber rådmannen klargjøre to teiger på mellom 700 – 2000 da kommuneskog for salg. Forslag på områder legges fram for formannskapet.
2. Kommunestyret skal godkjenne salgskontrakten før salget gjennomføres.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 22.10.2013 sak 16/13**Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget behandling**

Formannskapets innstilling (av 16.10.2013) ble lagt fram for utvalgets medlemmer på møtet:

1. Kommunestyret ber rådmannen klargjøre to teiger på mellom 700 – 2000 da kommuneskog for salg. Forslag på områder legges fram for formannskapet.
2. Kommunestyret skal godkjenne salgskontrakten før salget gjennomføres.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets uttaler at dersom formannskapets innstilling blir vedtatt i kommunestyret 24.10.2013 ønsker utvalget at følgende personer velges for å vurdere hvilke teiger som kan selges først, hvilke som evt. ikke skal selges m.v:

- Jan Lie (AP)
- Ola Wergeland Krog (V)
- Inger S. Haugaard (SP)

For øvrig tas sak og formannskapets innstilling til orientering.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling til Kommunestyret

Saksframlegg og formannskapets innstilling tas til orientering. Dersom formannskapets innstilling blir vedtatt i kommunestyret 24.10.2013 ønsker Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget at følgende personer velges for å vurdere hvilke teiger som kan selges først, hvilke som evt. ikke skal selges m.v:

- Jan Lie (AP)
- Ola Wergeland Krog (V)
- Inger S. Haugaard (SP)

Behandling i Kommunestyret den 24.10.2013 sak 35/13

Kommunestyrets behandling

Teknikk-, miljø og landbruksutvalgets uttalelse fra 22.10.2013 ble fremlagt på møtedagen.

Følgende hadde ordet i saken:

Knut Magne Bjørnstad (AP), Villy Tjerbo (V), Peder Harlem (SP), Vidar Storeheier (Frp).

Representanten Knut Magne Bjørnstad (AP) tok opp rådmannens forslag til vedtak: «*Rakkestad kommunestyre beholder fullt eierskap til eiendommene i Rakkestad kommunale skoger*».

Representanten Peder Harlem (SP) fremmet følgende utsettelsesforslag: «*Saken utsettes til neste møte*»

Til utsettelsesforslaget hadde følgende ordet:

Villy Tjerbo (V), John Thune (Krf), Jan Lie (AP), Vidar Storeheier (Frp), Peder Harlem (SP).

Representanten John Thune (Krf) fremmet følgende tillegg til utsettelsesforslaget: «*Før neste behandling i kommunestyret behandles saken i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget*».

Votering:

Det ble først votert over Peder Harlems utsettelsesforslag som ble enstemmig vedtatt. Deretter ble det votert over John Thunes tillegg som ble enstemmig vedtatt.

Kommunestyrets vedtak

1. Saken utsettes til neste møte
2. Før neste behandling i kommunestyret behandles saken i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 26.11.2013 sak 22/13

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets behandling

Kommunestyret vedtok i sak 35/13 den 24.10.2014 å utsette saken og ba om behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget før neste behandling i kommunestyre.

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling til Kommunestyret

Rakkestad kommunestyre beholder fullt eierskap til eiendommene i Rakkestad Kommunale Skoger.

Vedlegg

1. Advokatfirmaet Ytterbøl & Co AS, Rettslige vurderinger i forbindelse med et eventuelt salg av Rakkestad Kommunale Skoger – av 10.4.13.
2. Sivilagronom Emil A. Anstensrud, Vedr. verdivurdering av Rakkestad Kommuneskoger i Rakkestad kommune, Østfold.

Saken gjelder

Rakkestad kommunestyre vedtok i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016 å utrede delvis eller helt salg av Rakkestad Kommunale Skoger – i den hensikt å reise mer egenkapital – og gjøre seg mindre avhengig av låneopptak – til de større investeringsoppgavene som kommunen står foran.

I god tid før kommende budsjett- og økonomiplanbehandling, skal kommunestyret ta stilling til dette spørsmål som en enkeltsak.

Faktadel

Hva Rakkestad Kommunale Skoger omfatter

Rakkestad Kommunale Skoger – organisasjon og økonomi

Rakkestad Kommunale Skoger omfatter:

Teig	Totalt areal	Produktivt areal	Ervervet	Kjøpesum
Sandaker,	3 147	2 715	1935	80 000
Dalen skog,	8 189	6 065	1934	130 000
Rudskogen eiendommer,	500	500	1912	14 000
Bredholt skog,	926	719	1924	16 000
Tiurskogen,	775	673	1913	12 000
Stortorp skog,	3 734	3 179	1911	135 000
Låby skog,	5 291	3 976	1926	60 000
Bjørndalen skog,	1 439	887	1918	13 000
Skjekle skog,	2 453	2 040	1937	
Klever,	1 966	1 433	1916/1924	5 000
Sum,	28 420	22 187		465 000

- Totalt areal og produktivt areal: Mål/dekar.
- Ervervet: År.
- Kjøpesum: NOK.

Rakkestad kommune eier i tillegg to små gårdsbruk – «Frøne» og «Høytomt». De har et bolighus, en driftsbygning og omlag 20 dekar innmark hver. «Høytomt» er leid ut til «Høytomts venner» - som tar vare på stedet og avvikler arrangementer for å vise livet på denne husmannsplassen i tidligere tider.

Ved «Johnsrud» har kommunen ca. 60 dekar dyrket mark.

Rakkestad kommune sitter med fire enkle skogshusvær/hytter – som er «Låbyskogen» (ca. 20 kvadratmeter), «Klever» (ca. 20 kvadratmeter), «Bjørndalsskogen» (ca. 30 kvadratmeter) og «Dalheim» (ca. 35 kvadratmeter). Tre av dem er leid ut.

«Dalsmosaga» er kommunal eiendom. Den er en forholdsvis enkel bygdesag – som også omfatter to materialhus, spisebrakke og et par andre hus. Produksjonen er laftetømmer, trelast for salg og framfor alt leieskur for skogeiere i omegnen.

Rakkestad Kommunale Skogers totalareal er på 28 420 dekar, mens det produktive areal er på 22 187 dekar. Det er ca. 180 000 kubikkmeter stående skog på eiendommene. Den årlige tilveksten er på ca. 6 750 kubikkmeter, og balansekvantumet – tilvekst kontra avvirkning – er på ca. 3 300 kubikkmeter pr. år.

Rakkestad Kommunale Skoger består av 15 teiger av varierende størrelse.

Fra 1900 – 1940 var skogeiendommer spekulasjonsobjekter i Norge. Rakkestad kommune ønsket ikke denne utviklingen, og kjøpte av den grunn – med hjemmel i en kommunal forkjøpsrett – opp store arealer. De første områder ble ervervet i 1911 og de siste i 1934 – 1937.

Samlet kjøpesum utgjorde kr. 437 000.

Målsettingen for Rakkestad Kommunale Skoger er som følger:

- Langsiktig og bærekraftig skogbruk,
- Økt virke kvalitet,
- Tilrettelegge for allmennhetens bruk av skogen,
- Tilfredsstillende økonomisk resultat.

Rakkestad Kommunale Skoger hogde lenge 4 000 – 4 500 kubikkmeter skog hvert år – tynning og foryngelsehogst. Omsetningen lå i en størrelsesorden på kr. 2 800 000 – kr. 3 000 000 pr. budsjett-/regnskapstermin.

Årsresultatet/netto inntekter var på 1,0 – 1,5 millioner kroner i året.

En Daglig leder/skogbestyrer (0,2 årsverk) leder Kommuneskogen. Den omfatter dessuten ca. 1,0 årsverk.

Rakkestad Kommunale Skoger har over tid redusert uttaket av skog kraftig. Det skyldes dels at prisene på tømmer har falt markant, men det har også blitt nødvendig av hensyn til en bærekraftig drift av virksomheten. Et fortsatt høyt hogstkvantum, vil forringe verdiene over tid. Rakkestad Kommunale Skoger blir i så fall mindre verdt for Rakkestad kommune. Det går ut over utbyttet og reduserer dessuten en framtidig salgssum på eiendommen.

I 2011 og 2012 vedtok kommunestyret frivillig vern av «Askevann» (770 dekar) og «Fjella Naturreservat» (1 360 dekar). Erstatningene utgjorde kr. 3 426 000. Som følge av disse inntektene, har Rakkestad Kommunale Skoger opprettholdt sine resultater i de siste par årene. Ytterligere vern er aktuelt – muligens allerede i 2014.

I tillegg til det miljømessige aspekt, er det også et betydelig økonomisk insitament i det gjennomførte frivillige vern.

Rakkestad Kommunale Skoger henter i inneværende år sine inntekter fra salg av tømmer. Resultatet/utbyttet er budsjettert til kr. 1 200 000.

Fremdeles er det en skogbestyrer (0,2 årsverk) og 1,0 annet årsverk sysselsatt i Kommuneskogen.

Andre inntekter fra Rakkestad Kommunale Skoger er:

Jakt,	kr.	160 000
Leieskur,	"	50 000
Utleie av arbeidskraft,	"	130 000
Andre leieinntekter,	"	140 000

Sum,	kr.	480 000
------	-----	---------

Jakt

Rakkestad Kommunale Skoger selger totalt 200 – 230 sesongkort og døgnkort for småvilt- og rådyrjakt hvert år. Andre grunneiere omsetter ikke jaktkort fritt – slik at jegere er avhengig av et nettverk for å kunne jakte i disse områdene. Rakkestad Kommunale Skoger er på denne måte viktig også for å rekruttere jegere og opprettholde en jegerstand i kommunen.

Elgjakt er leid ut til nærmest beliggende jaktlag. Det gir et utbytte som svarer til en relativ andel av lagets totale inntekter.

For Rakkestad Kommunale Skoger er det ikke økonomiske hensyn alene – men samspillet mellom forvaltning, miljø og økonomi – som bestemmer hvordan elgjakten blir organisert. Det er bra for Kommuneskogen, den lokale jaktforvaltning og jaktmiljø og det økonomiske resultat blir også forsvarlig.

Allemannsretten

I Norge er «Allemannsretten» lovfestet. Enhver kan ferdes fritt og oppholde seg i utmarka. Fysisk tilrettelegging krever dog grunneieres tillatelse. For kommunene blir folkehelse mer og mer sentralt – både for å forebygge av livsstilsykdommer og redusere helsekøer og helseutgifter. De kommunale skogene representerer i denne sammenheng en verdi. Med forskjellige former for tiltak, kan den være med på øke aktivitet og få mennesker ut i naturen.

Rakkestad Kommunale Skoger samarbeider nært med flere organisasjoner (Skaukameratene, jeger- og fiskeforeningene o.a.) som bruker utmarka. Tillatelse er gitt til ulike former for aktiviteter og arrangementer, og dessuten til å sette opp byggverk. Det betyr mye for trivsel, friluftsliv og miljø i lokalsamfunnet.

Rådmannen legger for sin del ikke skjul på at kommunen – hvis eiendommene blir solgt – mister kontroll over et viktig trivsels-, forvaltnings- og miljøpolitisk instrument.

Biologisk mangfold – skjøtsel og vern av skog

Mellom skogbrukets organisasjoner og miljøorganisasjonene, er det uenighet om dagens skogbruk er bærekraftig og om det bidrar til at arter blir utryddet. I Østfold har Naturvernforbundet imidlertid rost Rakkestad Kommunale Skogers hogstform, og uttalt at denne formen burde vært mer brukt i fylket helhet.

Skogbruksmiljø, sysselsetting og kompetanse

Skogbruket hadde tidligere en langt større samfunnsmessig betydning enn i dag. Det er like fullt fortsatt viktig i industrisentra og distrikter – hvor treforedlingen står for en stor del av sysselsetting og verdiskapning. Østfold er det fylket som nå har flest arbeidsplasser i denne næringen.

Skogbruket sysselsetter ca. 26 000 årsverk, og omsetter for ca. 42 milliarder kroner på landsbasis. For noen måneder siden la staten 750 millioner kroner på bordet – som en handlingspakke for å forbedre betingelsene for skogbruket og skognæringen. Rakkestad Kommunale Skoger kan dra nytte av disse ressursene sin virksomhet, men dette betinger nok at kompetanse, avvirkningsnivå og aktivitet i enheten blir opprettholdt.

Skogbruket er preget av små eiendommer og skogeiere som har varierende innsikt i næringen. Til tross for gunstige skatte- og tilskuddsordninger er avvirkningsnivå og skogkulturaktivitet for lav. Den tendensen forsterkes av at flere skogeiere får et mer distansert forhold til landbruksdrift og – eiendommer.

Større skogeiere opprettholder i større grad aktivitet og sysselsetting. Dette styrker også skogkompetansen i lokalmiljøet.

I perioder med stor arbeidsledighet, har kommunen tilbudt offentlige sysselsettingstiltak i Kommuneskogen. Den er med sine arbeidsoppgaver, godt egnet til dette formålet.

Mulig salg av Rakkestad Kommunale Skoger

Juridiske vurderinger

Rådmannen har engasjert høyesterettsadvokat Thorer Ytterbøl til å utrede de juridiske sider av et mulig salg av Rakkestad Kommunale Skoger. Det dreier det seg i hovedsak om to spørsmål. Om de femten teigene som eiendommen omfatter må avhendes som en enhet, eller om det helt eller delvis er adgang til å splitte opp denne eiendomsmassen. Den andre problemstillingen handler om virkningene av konsesjonsloven, og spesielt om hvilken pris som lovlig kan avtales eller oppbæres.

Ytterbøl konkluderer med at Rakkestad Kommunale Skoger kan betraktes som femten forskjellige driftsenheter. De kan selges samlet eller hver for seg separate enheter.

Salg av Rakkestad Kommunale Skoger er regulert av konsesjonslovens regler. Eiendommene er ubebygde, og i kommuneplanen i hovedsak disponert til landbruk-, natur og fritidsformål. De har følgelig ikke noe annet anvendelsesområde enn til skogbruks- og landbruksaktivitet. Akseptabelt prisnivå blir av den grunn fastsatt etter at kapitalisering av eiendommen(es) beregnede avkastning.

Høyesterettsadvokat Ytterbøl mener at konsesjonsmyndighetene kan godta en pris som er inntil 10 prosent høyere enn taksten på arealene.

Takst

Sivilagronom Emil A. Anstensrud har taksert Rakkestad Kommunale Skoger – etter gjeldende regelverk for prisfastsettelse i forbindelse med konsesjon på landbrukseiendommer. Han er medlem av Norsk Takseringsforbund og har mange års erfaring med taksering av denne type eiendommer.

Anstensrud kommer fram til at Rakkestad Kommunale Skoger er verdt kr. 21 200 000. Det innebærer at salgssummen for eiendommene – jf. Høyesterettsadvokat Ytterbøls juridiske vurderinger – ligger et sted mellom 21,2 og 23,3 millioner kroner.

Med hensyn til grunnlaget for taksten, vises til verdivurdering av 10.05.13.

Rådmannens vurderinger

Rakkestad kommune har netto inntekter (utbytte) av Rakkestad Kommunale Skoger på 1,25 – 1,5 millioner kroner hvert år. Samtidig er salgssummen for disse eiendommene beregnet til 22 – 23 millioner kroner. Å investere denne kapitalen alternativt – uten for stor risiko – gir en avkastning på 1,125 – 1,25 millioner pr. år (5 prosent rentabilitet lagt til grunn).

Nedbetaling av gjeld, reduserer årlige renter og avdrag på lån med 1,6 millioner kroner (4 prosent renter p.a. og nedbetalingstid 33 år).

Rådmannen vurderer at det på det aktuelle grunnlag at det er lite eller ingen økonomiske effekter å hente ut av et salg Rakkestad Kommunale Skoger.

På den annen side er det for befolkningen og lokalsamfunnet mange positive virkninger – trivsel, friluftsliv, folkehelse, jakt og miljø – av Rakkestad Kommunale Skoger. De er ikke kvantifiserbare, men bidrar like fullt til å heve bo- og livskvalitet i alle deler av kommunen. Sånn sett representerer eiendommene også en stor indirekte eller ikke økonomisk verdi i Rakkestadsamfunnet.

Rådmannen påpeker til slutt at det i et langsiktig perspektiv – 20 – 40 år – er strategisk betydningsfullt å sitte på eierskap til store arealer. Det kom til nytte da Rudskogen Næringsområde ble åpnet for utbygging for noen år siden, og det er slett ikke umulig at det samme kan bli tilfelle for Sørbyåsen som boligområde en gang i framtiden.

Rakkestad kommune bør i dag ikke selge noen eiendommer i Rakkestad Kommunale Skoger.

47-13 ENDRING AV SKRIVEMÅTEN AV ET VEDTATT VEINAVN

Saksbehandler: Arne Gjerberg
 Arkivsaksnr.: 13/2143

Arkiv: L32

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
26/13	Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget	26.11.2013
47/13	Kommunestyret	12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

Rakkestad kommunestyre vedtar å endre skrivemåten av veinavnet Greåkerveien til *Greakerveien*.

Behandling i Teknikk-, miljø- og landbruksutvalget den 26.11.2013 sak 26/13**Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets behandling**

Rådmannens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

Teknikk-, miljø- og landbruksutvalgets innstilling til Kommunestyret

Rakkestad kommunestyre vedtar å endre skrivemåten av veinavnet *Greåkerveien* til *Greakerveien*.

Bakgrunn

Rakkestad kommunestyre vedtok i sitt møte den 16.06.2011, saksnr. 36/11 nye veinavn utenfor Rakkestad sentrum.

Det er satt opp veinavnskilt med de nye veinavnene i alle veikryssene hvor det er funnet nødvendig.

Arbeidet med å skrive til alle de som skal få nye adresser er i full gang. Boligene som ligger til Sarpsborgveien var først ute, deretter alle boligene langs sideveiene til Sarpsborgveien. Deretter fulgte Haldenveien med alle sine sideveier. Alle boligene som ligger til Strømfossveien har nettopp mottatt sine varsler om endring av adressene. Arbeidet vil deretter fortsette med alle sideveiene til Strømfossveien, og så vil Mysenveien og Eidsbergveien stå for tur. Det planlegges å være ferdig med de aller fleste boligene i løpet av februar 2014.

Deretter skal alle fritidsboligene få egne veinavnadresser. Forhåpentligvis vil dette arbeidet være gjennomført i løpet av 2014.

Det er mottatt brev datert den 23.10.2013 fra oppsitterne til Greåkerveien der de ber om at skrivemåten av det vedtatte veinavnet endres til *Greakerveien*. De begrunner søknaden med at gårdene langs denne veien heter Greaker og at veinavnet derfor også burde være Greakerveien.

Hjemmel

Kommunen fastsetter offisiell adresse i henhold til matrikkelloven § 21. Likeledes skal kommunen tildele alle veier som blir brukt til adressering et entydig navn innenfor sin kommune i henhold til forskriftene § 51 til matrikkelloven, herunder fastsette skrivemåten.

Helse- og miljøkonsekvenser

Ikke vurdert

Økonomi

Det må skiftes ut et veinavnskilt. Kostnadene vurderes som minimale.

Administrasjonens vurdering

Det bør være en målsetning at skrivemåten av et veinavn samsvarer med hvorledes skrivemåten praktiseres av de som eier de eiendommene som veinavnet er avledet fra.

Da utvalget som var nedsatt for å fremme forslag til nye veinavn vurderte saken, var man i tvil hvorledes navnet skulle skrives. Kommunen mottok ingen innspill den gangen, slik at det ikke var noe annet å forholde seg til enn det som utvalget mente var den riktige skrivemåten.

Rådmannen mener at det er intet i veien for å endre skrivemåten av veinavnet til *Greakerveien*.

48-13 SKJENKEBEVILLING - RAKKESTAD KULTURHUS - PERNILLES KJØKKEN AS

Saksbehandler: Ranveig Hansen
 Arkivsaksnr.: 13/1638

Arkiv: **U63**

Saksnr.: Utvalg

68/13 Formannskapet
 48/13 Kommunestyret

Møtedato

20.11.2013
 12.12.2013

Rådmannens forslag til vedtak

1. Pernilles Kjøkken AS v/ Pernille Mortensen – org.nr 999 652 913 – gis skjenkebevilling til lokalene innendørs i Rakkestad Kulturhus, Rådhusveien 8, Rakkestad.
2. Bevillingen gis for alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3 med følgende tidspunkt for skjenking:

	Mandag-torsdag	Fredag-lørdag	Søndag / helligdag
Gruppe 1	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30
Gruppe 2	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30
Gruppe 3	13:00 – 01:30	13:00 – 01:30	13:00 – 01:30

3. Milen Ghirmatsion f. 15.01.84 og Pernille Mortensen f. 30.05.80 godkjennes som henholdsvis styrer og stedfortreder for bevillingen.
4. Vedtakets pkt 1-3 gis under forutsetning av at lensmannen ikke har noen innsigelser til søknaden eller til styrer og stedfortreder og at dokumentert kunnskap om alkoholloven kan fremlegges.

Behandling i Formannskapet den 20.11.2013 sak 68/13**Formannskapets behandling**

Sølvi Brekk Lund Sæves (V) ble erklært inhabil iht Forvaltningslovens § 6 først ledd bokstav e og fratradte under behandlingen av saken. Det var ikke innkalt vararepresentant og saken ble behandlet med 7 representanter.

Rådmannens forslag til vedtak enstemmig vedtatt.

Formannskapets innstilling til kommunestyret

1. Pernilles Kjøkken AS v/ Pernille Mortensen – org.nr 999 652 913 – gis skjenkebevilling til lokalene innendørs i Rakkestad Kulturhus, Rådhusveien 8, Rakkestad.
2. Bevillingen gis for alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3 med følgende tidspunkt for skjenking:

	Mandag-torsdag	Fredag-lørdag	Søndag / helligdag
Gruppe 1	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30
Gruppe 2	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30	10:00 – 01:30
Gruppe 3	13:00 – 01:30	13:00 – 01:30	13:00 – 01:30

3. Milen Ghirmatsion f. 15.01.84 og Pernille Mortensen f. 30.05.80 godkjennes som henholdsvis styrer og stedfortreder for bevillingen.

Vedtaket pkt 1-3 gis under forutsetning av at lensmannen ikke har noen innsigelser til søknaden eller til styrer og stedfortreder og at dokumentert kunnskap om alkoholloven kan fremlegges.

Bakgrunn

Pernilles Kjøkken AS overtok 1. september 2013 serveringsvirksomheten i Rakkestad Kulturhus etter Miranda Catering.

Hjemmel

Lov av 2. juni 1989 nr 27 om omsetning av alkoholholdig drikk m.v § 1-10
Alkoholpolitiske retningslinjer for Rakkestad kommune 2012-2016 pkt 8.1.

Andre faktaopplysninger

Virksomheten søker om skjenkebevilling for alkoholholdig drikk gruppe 1, 2 og 3 i forbindelse med større og mindre, både åpne og lukkede, arrangement i Kulturhuset.

Søknaden er oversendt Lensmannen til uttalelse og vandelsvurdering av styrer og stedfortreder.

I påvente av fast skjenkebevilling, søker Pernilles Kjøkken AS «Skjenkebevilling – søknad om bevilling for en bestemt anledning (lukket og åpent arrangement)» for hvert enkelt arrangement hvor det er ønske om å servere alkoholholdig drikk.

Administrasjonens vurdering

Rakkestad Kulturhus v/ Torill Hagen ble innvilget skjenkebevilling 21.06.2012. Pernilles Kjøkken AS fortsetter driften stort sett på samme måte som Miranda Catering gjorde tidligere.

Søknaden er oversendt Lensmannen til uttalelse. Rakkestad kommune har foreløpig ikke mottatt svar på henvendelsen. Det forutsettes at lensmannen ikke har noen innsigelser til søknaden eller styrer og stedfortreder.

Styrer og stedfortreder må i hht gjeldende lovverk ha dokumentert kunnskap om alkoholloven og bestemmelser gitt i medhold av den. Det forutsettes at både styrer og stedfortreder har bestått «Kunnskapsprøve i alkoholloven – skjenkebevilling» før endelig vedtak fattes.

DEN NORSKE KIRKE
Rakkestad kirkelige fellesråd

Til
Rakkestad kommune
v/rådmann
Alf Thode Skog

Rakkestad kirkelige fellesråds budsjetttramme for 2014.

Som tidligere år tillater kirkelig fellesråd å sende over momenter i forbindelse med fellesrådets budsjett for 2014 og Rakkestad kommunestyres behandling av dette.

Etter § 15 i Kirkeloven har kommunen plikt til å sørge for at den lokale kirke får sine utgifter dekket på følgende lovpålagte områder:

- Bygging, drift og vedlikehold av kirker.
- Anlegg, drift av kirkegårder.
- Utgifter til kirkelige stillinger under kirkelig fellesråds ansvarsområde.
- Driftsutgifter for fellesråd/ menighetsråd, utgifter til adm. og kontorhold.
- Utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmantundervisning/ dåpsopplæring.

Kirkelig fellesråd er svært glad for at kirkebyggene nå fremtrer i god stand etter omfattende restaureringsprosesser i henholdsvis Rakkestad og Degernes kirke.

Os kirke fremtrer også i god stand. Alle våre 3 kirkebygg er nå tilgjengelige for funksjonshemmede.

A Driftsbudsjettet for Rakkestad kirkelige fellesråd.

Kompensasjon for lønns og prisstigning.

Fellesrådet søker om å få dekket lønns, prisstigning og pensjonskostnader for 2014 fullt ut, - etter samme mal som kommunens driftsbudsjett.

Det sentrale lønnsoppgjøret innenfor KA s tariffområde i 2013 har en kostnadsramme på 0,75%

Økningen i pensjonskostnadene er beregnet til å være på 5%, - en økning fra 15% - til 20% i 2014 som for øvrig er den samme ramme som Rakkestad kommune benytter i eget budsjett for 2014.

Fellesrådet henviser til gjeldende tjenesteavtale mellom Rakkestad kommune og Rakkestad kirkelige fellesråd.

Rakkestad kirkelige fellesråd er underlagt hovedavtale og tariffavtale innenfor KAs forhandlingsområde med de forpliktelser som dette medfører.

Etter opplysning fra regnskapsavdelingen i Rakkestad kommune, beregnes det en prisvekst på varer og tjenester for 2014 på 1,9%
Lønnsoppjøret for 2014 beregnes til å bli 2,2%

Lønnsrammen eks. sosiale omkostninger i 2014 er på:

Fastlønn ca. 7 årsverk:	kr 3.150.000,-
<u>Annen lønn, sesong på utedrift/ vikarbruk</u>	<u>kr. 400.000,-</u>
<u>Totalt:</u>	<u>kr. 3.550.000,-</u>

50% av lønnskostnadene til diakonstillingen (100 %) og lønnskostnaden på (60%) trosopplærerstilling dekkes inn via tilskudd fra Borg bispedømme.
Fellesrådet vil ikke få dekket inn kostnaden fra bispedømmet til lønnsoppjøret i 2014 på de nevnte stillinger.

1.1

Behov for økt lønnsramme i 2014:

Lønnsoppgjør 2013 7 årsverk x kr. 4.000,-	kr. 28.000,-
Ekstra lønnskostnader i forbindelse med rekruttering av nye medarbeidere/ endring av ansvarsforhold:	kr. 75.000,-
<u>Sum:</u>	<u>kr. 103.000,-</u>
Pensjonskostnader 20%	kr. 21.000,-
<u>Sum:</u>	<u>kr. 124.000,-</u>
Arb.g. avgift 14,1%	kr. 17.000,-
<u>Totalt:</u>	<u>kr. 141.000,-</u>

Lønnsoppgjør 2014:

Fastlønn pr. 01.01. 2014 inkl. sos. omk.:	
kr. 4.313.000 x 2,2%	kr. 95.000,-
Annen lønn inkl. arb. Avgift: (400.000 + 56.000) x 2,2%	kr. 10.000,-
<u>Økning pensjonskostnader (15% - 20%) av 3.150.000,-</u>	<u>kr. 158.000,-</u>
<u>Arbeidsgiveravgift (158.000,- x 14,1%)</u>	<u>kr. 22.000,-</u>
<u>Kostnad lønnsoppgjør/ økte pensjonsk./ arb.avg. 2014:</u>	<u>kr. 285.000,-</u>

Sum totalt økt behov for økt ramme lønn og pensjon 2014: kr. 426.000,-

1.2

Prisvekst på varer og tjenester fra 2013 – 2014

(Budsjett 2013) kr. 2.380.000 x 1,9% kr. 45.000,-

1.3

**Økte årlige avdrag som følge av opplåning av lån til restaurering av Degernes kirke..
Fra 4,4 mill. kroner til 6 mill .kr = 1,6 mill. kr. med avdragstid på 20 år.**

Kr. 80.000,- pr år.

1.1 – 1.3.

**Oppsummering, behov for økt ramme for driftsbudsjettet fra 2013 – 2014
Kr. 551.000,-**

B Fremtidige drifts, investerings og rehabiliteringsbehov.

Kirkelig fellesråds behov, - inn i Rakkestad kommunes økonomi og handlingsplan.

Det er et sterkt ønske at fremtidige behov innenfor kirkelig fellesråds ansvarsområde kommer med i den kommunale økonomi og handlingsplanen, - slik at det blir mer forutsigbarhet i forhold til tidshorisont på gjennomføring av prosjekter samt hva som kan påregnes i midler til nyinvesteringer i maskiner/ utstyr og større vedlikeholdsbehov.

Driftsbudsjettet er av en slik størrelse at det ikke er mulig å foreta for eksempel maskininvesteringer innenfor ordinært driftsbudsjett.

For å kunne utføre gode tjenester, er det helt nødvendig med egnede driftsbygg og en effektiv og oppdatert maskinpark.

Som tidligere år ønsker fellesrådet å signalisere fremtidige behov innenfor kirkelig fellesråds ansvarsområde på bygg og anleggssiden.

1.1

Kirkegårdsutvidelse ved Rakkestad kirke.

Som nevnt tidligere i årlige budsjettmøter med Rakkestad kommune, vil det innenfor en 4-5 års periode være behov for å ta i bruk nye kirkegårdsarealer ved Rakkestad kirke.

Ledige arealer er i ferd med å fylles opp.

Planprosessen vil etter de signaler vi har fått fra teknikk, miljø og landbruk starte i 2014.

Man regner med at planarbeidet vil pågå minst 1-2 år. Videre skal anleggsarbeidene gjennomføres, og nye arealer skal være beplantet og klare til bruk før kirkegården kan tas i bruk.

Det er ønskelig å utvide kirkegården i området øst for Prestegårdsparken.

Endelig godkjennelse for valg av område må foreligge fra Riksantikvaren ettersom Rakkestad kirke med tilhørende kulturlandskap er fredet.

Arealbehovet vil i første omgang være på ca. 3 – 5 da.

Med en utnyttelsesgrad på ca. 70- resten til veier, beplantning, parkering etc. vil dette gi fra 450 – 750 nye gravsteder, alt ut i fra hvilke løsninger som blir valgt. Arealbehovet må vurderes nærmere i forhold til fremtidig befolkningsutvikling etc.

Kostnadene er det svært vanskelig å si noe om på dette tidspunkt. Grunnforhold, rensekraft for avløpsvann osv. vil ha stor innvirkning på kostnadsnivået. Dette må avklares gjennom kommende planfase.

1.2.

Påbygg av lager og restaurering av driftsbygning ved Rakkestad kirke.

Driftsbygget ved Rakkestad kirke er base for driften av de kirkelige anleggene i Rakkestad, med fast oppmøtested for de ansatte med tilhørende garderobe, verksted og garasjeanlegg.

Nåværende bygning er fra begynnelsen av 1980 tallet, og det er nødvendig å bygge på driftsbygningen. Det er stort behov for lagerplass til maskiner og utstyr.

Behovet for et påbygg er på ca. 100m².

Skisse er utarbeidet og saken er diskutert muntlig med Riksantikvaren.

Eksisterende bygg trenger for øvrig en innvendig oppgradering. Utvendig er det behov for nytt takdekke på den gamle delen i forbindelse med et tilbygg.

Noen av vinduene, inngangsdørene samt kjøreportene ble byttet i 2011.

Disse bygningsmessige oppgraderingene vil ikke bli berørt av et påbygg.

Garderobeforhold for de ansatte må også oppgraderes for å tilfredsstille dagens HMS krav. Det er naturlig å se disse investeringene i sammenheng med utvidelsen av kirkegården ved Rakkestad kirke.

2.

ENØK tiltak, - styring av fyringsanlegg ved de kirkelige anleggene.

Nytt styringssystem av El og varme er på plass i Rakkestad og Degernes kirker.

Dette vil gi store muligheter for å redusere energibehovet.

Fellesrådet har ønske om å knytte kapellene i henholdsvis Rakkestad og Degernes til de sammen styringssystemene i kirkene.

Ved Os kirke er det behov for å montere et slikt styringssystem også i kirken.

Disse ENØK-tiltakene har en antatt kostnad på kr. 150.000, eks. MVA for de 3 nevnte prosjektene.

3.

Fremtidige vedlikeholdsbehov på kapellet og tilgang til HC-toalett ved Os kirke.

01.01.09. kom ikrafttredelsen av Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne.

Dette medfører at alle uansett funksjonsevne skal ha tilgang til private og offentlige bygg, - også de kirkelige anleggene. Tilgjengelig toalett er punktet som gjenstår for å oppfylle det nye lovkravet ved Os kirke.

Det er behov for å bygge WC for funksjonshemmede.

Likeledes er det nødvendig med ny takkonstruksjon på kapellet ettersom det er stor fare for lekkasje på dagens takløsning. Dette kan sees i sammenheng ved å bygge toalett for funksjonshemmede i det eksisterende bygget.

Antatt kostnad for disse arbeidene vil ligge på ca. 2 mill. kroner eks. MVA.

4.

Nyinvesteringer i maskinpark.

Det er behov for å fornye maskinparken. Mange av maskinene er gamle og i dårlig forfatning. Som eksempel kan nevnes at den eldste klippemaskinen er fra 1997.

Likeledes vil det på sikt være behov for å gå til anskaffelse av en traktor på 60 – 80 HK med tilhørende henger og utstyr til kirkegårdsdriften.

Dette transportbehovet løses i dag ved at ansatte benytter eget utstyr. Dette er ingen løsning på sikt.

Investering i traktor med tilhørende utstyr kan sees i sammenheng med kirkegårdsutvidelse ved Rakkestad kirke.

Kostnadsramme for nyinvesteringer på maskiner eks. MVA:

Stiga Park 4WD (brukt):	kr. 70.000,-
<u>Traktor, henger etc.(brukt utstyr)</u>	<u>kr. 200.000,-</u>
<u>Totalt:</u>	<u>kr. 270.000,-</u>

5.

Innføring av ny salmebok i Den norske kirke november 2013.

Kirkemøtet har vedtatt at det skal innføres ny salmebok til bruk i landets kirker. Fellestrådet ønsker å synliggjøre behovet.

Det må også påregnes å sette i gang eget innsamlingsaksjoner til dette formålet.

Kostnaden er som følger:

Rakkestad kirke, 225 stk.	kr. 67.500,-
Degernes kirke, 175 stk.	kr. 52.500,-
<u>Os kirke, 175 stk.</u>	<u>kr. 52.500,-</u>
<u>Totalt:</u>	<u>kr.172.500,-</u>

Rakkestad kirkelige fellestråd håper på en konstruktiv og velvillig behandling i forhold til budsjettarbeidet som skal gjennomføres for 2014.

Rakkestad, 16.10.13.

For
Rakkestad kirkelige fellestråd

Gunnar Gudim
kirkeverge

Formannskapet Rakkestad kommune

v/ ordfører Ellen Solbrække

Kopi til rådmann Alf Thode Skog

08.11.2013

13/1179 art. 7

151291,3

151

ATS

Roidman

Dato: 07.11.13

Uttalelse til budsjett 2014

Utvalg av hovedtillitsvalgte ønsker å gi en uttalelse til rådmannens budsjettforslag 2014.

I rådmannens innledning s. 3 og oversikt over innarbeidede driftstiltak s. 49, er det foreslått en nedskjæring av stillinger.

Etter en periode med kraftige nedskjæringer, har vi nå kommet opp på et mer fornuftig nivå av årsverk.

Behovet for tjenester som Rakkestad kommune skal gi, har økt de siste årene, og Utvalg av hovedtillitsvalgte ser med bekymring på de foreslåtte nedskjæringstiltak, spesielt med tanke på reduksjon 3 årsverk – jmfr- prosjekt.

Med vennlig hilsen

NSF

NITO

Utdanningsforbundet

Fagforbundet

Vedlegg 1 til Kommuneplan for idrett og fysisk aktivitet 2009 – 2020 – Rakkestad kommune.

Prioritert handlingsprogram 2014 – 2017

Utbygging og tilrettelegging av anlegg og områder for idrett og friluftsliv i Rakkestad kommune de nærmeste 4 år

A. Nærmiljøanlegg

K: Kommunalt tilskudd
 *): Tilskudd fra andre
 P: Private midler
 MM: Miljømidler
 S: Spillemidler
 x: Søknadssum

		Anleggstart -finansiering											
Anlegg Tilrettelegging	Kostn. i 1.000 kr	2014			2015			2016			2017		
		K	S	P	K	S	P	K	S	P	K	S	P
Aktivitetsbane ved Rakkestad ungdomsskole «Møteplassen»	1 800'	550'	600'	650*									
Ballbinge i Degernes	600'					300'	300'						
Lysanlegg i skiløypa	?							?	?	?			

B. Ordinære anlegg (OA) og rehabiliteringsanlegg MED MER

K: Kommunalt tilskudd   P: Private midler
 MED MER: Miljømidler   S: Spillemidler
 *): Bevilgede midler   x: Søknadssum

		Anleggstart –finansiering											
Anlegg Tilrettelegging	Kostn. I 1.000 kr	2014			2015			2016			2017		
		K	S	P	K	S	P	K	S	P	K	S	P
Rudskogen sanitæranlegg	2 000'		800'	1 200'									
7'er bane Os skole, kunstgress Oshaug idrettslag	1 900'		650'	1 250'									
Rehabilitering av kunstgressbanen på Rakkestad stadion					?	?	?						
9'er kunstgressbane på Rakkestad stadion (ev 11'er- bane)								?	?	?			
Rehabilitering av Degerneshallen								?	?	?			
Løpebane/friidrettsanlegg på Rakkestad stadion											?	?	?

Rakkestad kommune

Budsjett 2014

Handlings- og økonomiplan 2014-2017

Saksnr. 13/1179-5
Løpenr. 14193/13

Arkiv 151

Dato: 30.10.2013

RÅDMANNENS FORSLAG

RAKKESTAD

mangfold og samhold

Innholdsfortegnelse

Rådmannens innledning	3
Del 1 - Rammebetingelser	5
Økonomiske forutsetninger (statsbudsjett, lokale og regionale mål/tiltak).....	6
Budsjettprosess	8
Demografi, statistikk og analyse	9
Del 2 – Tjenester fordelt på økonomiske rammeområder	15
Rådmannens team	16
Kommunikasjon og service	19
Økonomi og personal	21
NAV Rakkestad	23
Skole	24
Barnehage	26
Kultur	28
Familiesenter	30
Skautun rehabiliterings- og omsorgstjenester	32
Hjembaserte tjenester	34
Bo- og aktivitetstjenester.....	36
Teknikk, miljø og landbruk	38
Del 3 – Investeringer	41
Del 4 – Oversikter, obligatoriske skjemaer, selvkostberegninger o.l.	46
Del 5 – Vedlegg	59
Vedlegg 1 – Priser for kommunale varer og tjenester	60
Vedlegg 1a – Betalingsregulativ for plansaker, utslippssaker og byggesaker m.m.	68
Vedlegg 1 b – Betalingsregulativ etter Matrikkelloven – 2014.....	73

Rådmannens innledning

Rådmannen legger budsjett 2014 og økonomiplan 2014 – 2017 fram til vedtak i formannskap og kommunestyre.

Grunnlaget for dette produktet er:

- Budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016.
- Utviklingen i kommunens økonomi i 2013 – jf. egne orienteringer til formannskapet fra mars – oktober 2013.
- Strategisamlinger med formannskapet 24.06.13 og 03.09.13.
- Den avgåtte regjeringens forslag til statsbudsjett for 2014.

Både Rakkestad kommune og kommunesektoren som en helhet er i en krevende økonomisk situasjon – fordi pensjonsutgiftene øker sterkt og det er større utfordringer på barnehage-, skole-, familie- og det regulære helse- og omsorgsområdet. Når regnskapene gjøres opp om tre – fire måneder, ser rådmannen ikke bort fra at mange kommuner må bokføre betydelige underskudd.

Dette kan bli tilfelle også i Rakkestad kommune.

Rakkestad kommune har lav vekst i sine frie inntekter – skatter, inntektsutjevnerende tilskudd og rammeoverføringer – fra 2013 til 2014. Det skyldes:

- Høyt uttak av kontantstøtte 0 – 1 år i befolkningen.
- Færre PU-brukere over 16 år.

Staten gjør trekk i kommunens inntekter med ca. 6,7 millioner kroner som følge av denne utviklingen. For ytterligere kommentarer, vises til avsnittet «Økonomiske forutsetninger».

Rådmannen karakteriserer en slik inntektssvikt som dramatisk.

I Rakkestad kommunes økonomiske opplegg for 2014 er det to hovedproblemstillinger:

- Økningen i pensjonsutgiftene – som skyldes lav avkastning på pensjonskassenes midler kombinert med en relativt god lønnsutvikling i samfunnet.
- Nye utfordringer i Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, Hjembaserte tjenester og Bo- og aktivitetstjenester.

Rådmannen viser til ytterligere kommentarer under avsnittene «Økonomiske forutsetninger», «Rådmannens team», «Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter», «Hjembaserte tjenester» og «Bo- og aktivitetstjenester».

Det er god grunn til å forvente sterk aktivitets- og utgiftsvekst på helse- og omsorgsområdet også i 2014.

Rådmannen setter i verk en rekke tiltak for å finansiere kommunens utgifter i 2014 og 2014 – 2017:

- Reduksjon i ressursbruk på strategisk nivå – 2 – 4 årsverk. Effekten er på ca. 1,9 millioner kroner i 2014.
- Et eget prosjekt har som formål å frigjøre ytterligere 3 årsverk i organisasjonen for øvrig. Effekten er på 1,35 millioner kroner i 2014.
- Ansettelsesregulering genererer besparelser på kr. 600 000 i 2014.
- Eiendomstiltak gir utgiftsreduksjoner på 1,1 millioner kroner i 2014 – noe mer senere i perioden.

Det vises til kommentarer under «Rådmannens team» og «Investeringer».

Utviklingsprosjektet og tilskudd til Rakkestad Næringsråd tenker rådmannen å finansiere gjennom et eget fond. Dette blir egen sak før nyttår (2013 – 2014).

Rakkestad kommune etablerte eiendomsskatt i hele kommunen fra 2012, og la samtidig – budsjett 2012 og økonomiplan 2012 – 2015 – et løp for vekst i disse inntektene fra 2012 – 2014.

Eiendomsskatt skulle stabiliseres på 2014 – nivå – det vil si på 5 – 5,5 promille av en eiendoms takst.

I rådmannens budsjett- og økonomiplanframlegg er eiendomsskatt økt i samsvar med kommunestyrets vedtak i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016, og utgjør 4,75 promille på boliger og 5,25 promille på næringsseiendommer i 2014.

Fra rådmannens side er det ikke lagt opp til ytterligere økning av eiendomsskatt i Rakkestad kommune.

De tiltak som eiendomsskatten skal finansiere – en bærekraftig og robust helse- og omsorgstjeneste – er allerede etablert.

Rakkestad kommune investerer tungt i 2014 og 2014 – 2017. Det vises til avsnittet «Investeringer».

Selv om kommunen har sine utfordringer og budsjett- og økonomiplanprosessen på mange måter var tung, er rådmannens av den bestemte mening at det økonomiske opplegget for 2014 og 2014 – 2017 har blitt ganske godt. Faktisk bedre enn på flere år.

Rakkestad, 30.10.13

Alf Thode Skog,

Rådmann

Del 1

Rammebetingelser

Økonomiske forutsetninger (statsbudsjett, lokale og regionale mål/tiltak)

Kommunens økonomiske rammebetingelser legges hovedsakelig gjennom statsbudsjettet. Da statsbudsjettet vedtas etter at kommunene har vedtatt sine budsjetter, bygger dette budsjettet på «det fremlagte forslag til statsbudsjett 2014».

Samlede inntekter

Regjeringen legger i statsbudsjettet 2014 opp til en nominell vekst i de samlede inntektene på ca. 7,7 milliarder kroner for hele kommunesektoren. Veksten er regnet fra inntektsnivået i revidert nasjonalbudsjett 2013.

Av veksten er 5,2 milliarder kroner frie inntekter. Det tilsvarer en realvekst i frie inntekter på 1,7 prosent.

Fylkeskommunene tildeles 0,9 milliarder kroner – slik at realveksten for kommunene er 4,2 milliarder kroner.

Realveksten i kommunesektorens frie inntekter de siste årene har i stor grad gått med til å dekke økende pensjonskostnader, aldring i befolkningen og høy befolkningsvekst. Veksten har altså ikke gitt økt handlingsrom for kommunene.

I budsjettopplegget for 2014 kommer Rakkestad kommune særdeles dårlig ut med hensyn på vekst i rammetilskuddet. Årsaken er trekk utgiftsutjevningssystemet på 3,6 millioner kroner på grunn av færre PU-brukere over 16 år og 3,1 millioner kroner som følge av økt antall barn med kontantstøtte.

På den annen side blir kommunen øker inntektene som følge av generell befolkningsvekst og større levekårsutfordringer enn tidligere med ca. 3,8 millioner kroner. Totalt gir opplegget en økonomisk utfordring på 3 millioner kroner i forhold til signalene kommuneproposisjonen for 2014.

Beregning av kommunens frie inntekter 2014:

Kommuneopplegget 2014	Frie inntekter 2013	Innbygger tilskudd	Skjønnstilskudd Fylkesmannen	Utgifts utjevning	Nye oppgaver	Skatte inntekter	Skatte utjevning	Frie inntekter 2014
Rakkestad kommune	400 239	179 363	1 900	39 621	346	163 418	30 250	414 898

En illustrasjon på hvordan dette slår ut for Rakkestad kommune sin del vises i tabellen nedenfor:

Økonomisk opplegg ikke justert for lønns- og prisvekst	Landet	Rakkestad
Demografisk vekst (befolkning)	3 300 000	5 610
Toppfinansiering ress.krevende brukere fra 80 % til 77,5 %	214 000	364
Styrking av helse/skolehelsetj.	180 000	306
Utdanning av deltidsbrannvesen	27 000	46
Reell reduksjon makspris barnehage	163 000	277
Opptapping mot to barnehageopptak i året	241 000	410
Etablering av valgfag for 10. trinn	68 000	116
Utbygging kommunalt barnevern	85 000	145
Sum	4 278 000	7 273
Økning i frie inntekter		-4 600
Underdekning		2 673

I tillegg til økningen i frie inntekter på 4,6 millioner kroner i tabellen over, legges det på forventet lønns- og prisvekst (deflator) slik at totale tilføringer i 2014 blir 14,6 millioner kroner. Den forventede lønns- og prisvekst anslås altså å utgjøre 10 millioner kroner for Rakkestad kommune.

Rådmannen har lagt dette til grunn i de beregninger som er gjort i dette budsjettarbeidet – med en forventet lønnsvekst på 6,6 millioner kroner, og en forventet prisvekst på 3,4 millioner kroner.

Rakkestad kommune må dermed selv håndtere den reelle underdekningen på 2,7 millioner kroner. Dette kommer i tillegg til lokale utfordringer i tjenesteproduksjonen som ikke fanges opp av inntektssystemet, samt den kraftige økningen i pensjonskostnader i 2014.

Sentrale poster i budsjett 2014

Fellesinntekter		Fellesutgifter	
Skatteinntekter	163.062.000	Lønnsvekst inkl. AGA	6.750.000
Rammetilskudd inkl. utjevning	251.808.000	Pensjonspremie	48.120.000
Eiendomsskatt	27.550.000	Amortiseringskostnad	2.731.169
Utbytte	3.075.000	Premieavvik inkl. AGA	-14.157.288
Amortiseringstilskudd	2.736.000	Renter	20.893.000
Integreringstilskudd	2.039.000	Avdrag	15.950.000

Prisveksten er i budsjettet anslått til 1,9 prosent, mens lønnsveksten er anslått til 3,5 prosent. Med denne forventningen lagt til grunn, blir forventet reallønnsvekst 2,2 prosent i 2014. Overhenget fra lønnsoppgjøret 2013 er tilført rammene til seksjonene, mens den delen av lønnsveksten som avhenger av lønnsoppgjøret i 2014 er avsatt sentralt, og fordeles på seksjonene når de faktiske konsekvensene av lønnsoppgjøret er kjent.

Pris- og lønnsvekst er i statsbudsjettet angitt med en veid utgiftsvekst for kommunal sektor i 2014 på 3,0 prosent. (Kommunal deflator).

Hvis ikke annet fremgår av Vedlegg 1 (Priser for kommunale varer og tjenester) er alle satsene økt med deflatoren.

Budsjettprosess

Budsjett- og økonomiplanprosessen i Rakkestad kommune følger de anbefalinger som er gitt etter god kommunal regnskapsskikk, samt lover og forskrifter gitt i kommuneloven. Prosessen er kjørt internt med bred deltakelse etter prinsippet om gjensidig respekt og toveis kommunikasjon.

Budsjettprosessen har hatt som mål å fremlegge et omforent dokument med felles aksepterte målsettinger og prioriteringer. Via involvering i prosessen er det sikret at alle med budsjettansvar (uansett nivå) føler eierskap til dokumentets innhold og et ansvar for at målene nås.

Nedenfor følger en oversikt over fremdriftsplanen knyttet til prosessen:

Tidsperiode	Delprosess	Aktiviteter
April – Juni	Strategiske planer og vurderinger.	Gjennomgang driftsøkonomi. Endring i rammebetingelser. Beregning av tiltaksnivå. Valg av strategi. Involvering av Politikere. Skape felles ståstedsoppfatning.
Juni – August	Systemtilrettelegging.	Tilrettelegging av budsjettgrunnlag. Presentasjon av fremdriftsplan. Kontroll av hjemmelsbudsjett. Øk. Effekt av politiske vedtak. Øk. Effekt av administrative. Vedtak.
August - September	Konsekvensjustert budsjett.	Rydding i artsbudsjetter. Kons.just lønnsbudsjett. Kons.just driftsbudsjett. Kons.just inntektsbudsjett. Driftseffekt av investeringer.
August – September	Tiltaksarbeid.	Foreslå driftstiltak. Foreslå investeringstiltak. Konsekvensbeskrivelser. Prioritere drifts/investeringstiltak. Kontroll av kons.just nivåer. Utarbeidelse av pris/gebyr-regulativ. Utarbeidelse av kalkyler og satser.
Oktober	Statsbudsjett.	Eventuell salderingsrunde. Konklusjon.
September - Oktober	Dokumentarbeid	Budsjettbeskrivelse seksjoner. Rammebetingelser. Betalingsregulativ. Rådmannens innledning. Vinkling på budsjettet. Økonomiske oversikter/skjemaer. Driftsbudsjett / Investeringsbudsjett. Kalkyler og satser.
Oktober	Ferdigstilling/trykk/distribusjon	Kvalitetskontroller. Valg av presentasjonsform. Rådmannens presentasjon.
November – Desember	Vedtak	Formannskapetets innstilling. Vedtak i Kommunestyret.

Demografi, statistikk og analyse

Befolkningsutvikling

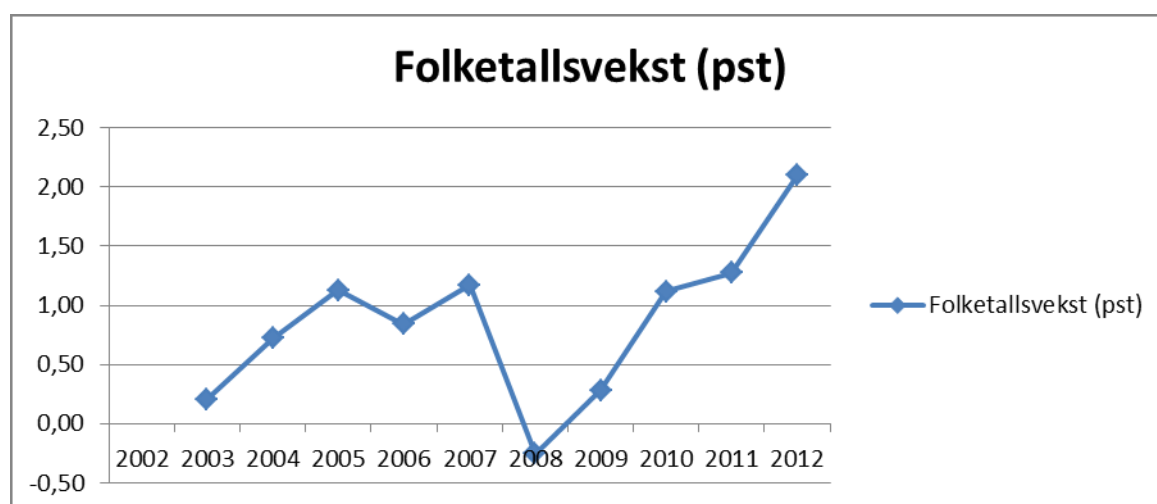
Antall innbyggere i Rakkestad kommune har økt med 643 personer de siste 10 årene.

Den årlige befolkningsutviklingen har i hele perioden frem til og med 2011 vært nokså jevn, hvis det sees bort fra 2006 og 2008.

ÅR	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Folkemengde i alt	7 217	7 232	7 284	7 366	7 428	7 515	7 496	7 517	7 601	7 698	7 860
Netto innflytting	83	20	42	75	57	121	-10	31	60	92	150
<i>herav netto innvandring</i>		50	44	31	29	87	61	79	44	80	125
Folketallsvekst (pst)		0,21	0,72	1,13	0,84	1,17	-0,25	0,28	1,12	1,28	2,10

Fra 2011 til 2012 vokste antall innbyggere vokste med 2,1 prosent, eller 162 personer.

Netto innflytting i 2012 er på 150 personer – hvorav 125 av disse var innvandrere.

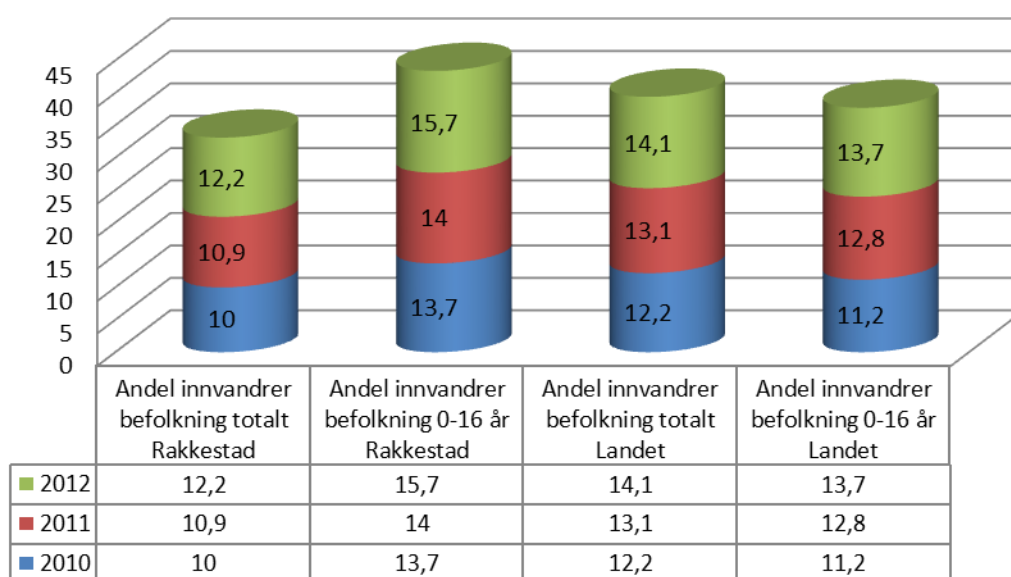
Det skiller ikke mellom arbeidsinnvandring og annen type innvandring i statistikkene som her presenteres.

Den totale andelen innvandrerbefolkning har økt fra 10,0 prosent til 12,2 prosent fra 2010 til 2012.

I landet for øvrig har andelen økt fra 11,2 prosent til 13,7 prosent.

Altså er andelen innvandrere lavere i Rakkestad enn ellers i landet, både i faktiske og relative størrelser.

Andel innvandrere

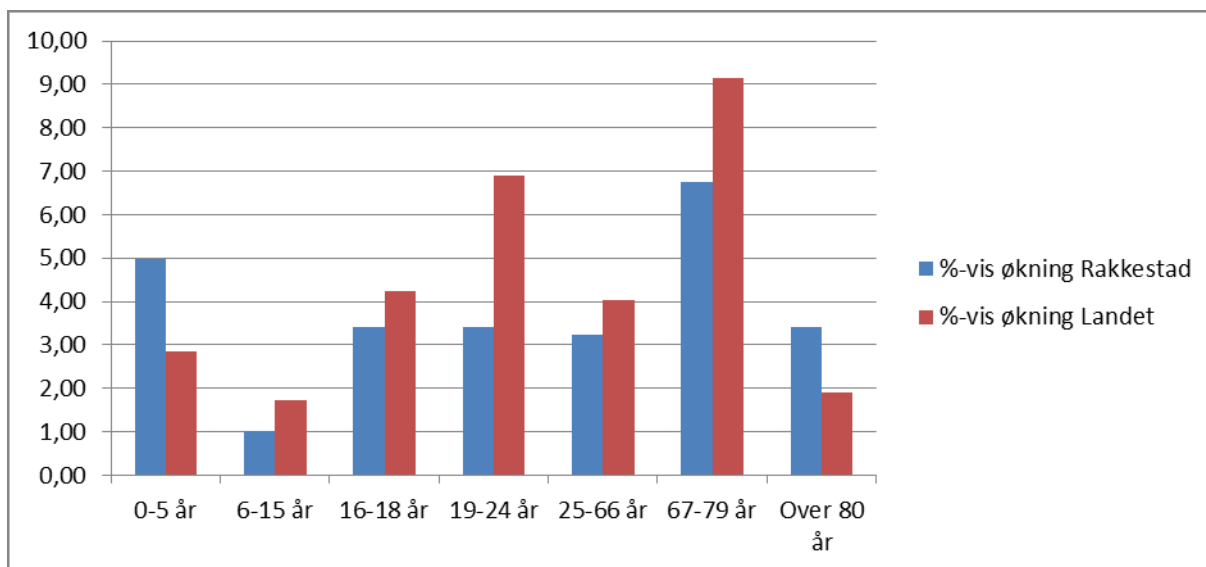
Når det gjelder andelen innvandrere i aldersgruppen 0 – 16 år har Rakkestad kommune en større andel av disse enn i landet for øvrig. Dog er veksten de siste 3 årene lavere i Rakkestad for innvandrere i denne aldersgruppen.

Befolkningssammensetning

Alderssammensetningen i Rakkestad kommune skiller seg ikke i nevneverdig grad fra resten av landet, muligens med unntak av de yngste yngre (0-5 år), og de eldste eldre (over 80 år).

År	2012		2011		2010	
	Rakkestad	Landet	Rakkestad	Landet	Rakkestad	Landet
0-5 år	6,7	7,4	6,6	7,5	6,6	7,5
6-15 år	12,7	12,2	12,9	12,4	13	12,5
16-18 år	3,8	3,9	3,7	3,9	3,8	3,9
19-24 år	7	8	6,9	7,9	7	7,8
25-66 år	54,9	55,2	55	55,2	55	55,3
67-79 år	9,6	8,9	9,6	8,7	9,3	8,5
Over 80 år	5,3	4,4	5,3	4,4	5,3	4,5
Totalt	100	100	100	100	100	100

Sett på den prosentvise endringen i de nevnte aldersgrupperinger de siste 3 årene, er det derimot større forskjeller i de fleste grupperingene.

Dette betyr at den demografiske utviklingen i Rakkestad kommune siste 3 år, i noen grad skiller seg fra landet for øvrig.

Selv om økningen i antall 0 – 5 åringer er større i Rakkestad enn landet for øvrig i perioden, er fortsatt andelen lavere.

Både veksten og andelen i aldersgruppen 19 – 24 år er lavere i Rakkestad enn landet for øvrig.

Dette henger trolig sammen med at ungdommen flytter ut av kommunen for å skaffe seg utdanning, og kun i liten grad vender tilbake.

Antall eldre innbyggere (67 år og oppover) er høyere i Rakkestad enn ellers i landet. Utviklingen over de 3 siste årene viser at det relativt sett har blitt flere av de eldste eldre (over 80 år) i Rakkestad enn i landet for øvrig.

Befolkningsframskrivinger

Ved å følge SSB sin befolkningsprognose basert på en middels befolkningsvekst vil antallet innbyggere i Rakkestad øke med ca. 0,7 prosent pr. år frem til 2027, for deretter å reduseres til en årlig vekst på rundt 0,2 prosent pr. år. Dette medfører en gjennomsnittlig årlig økning på 40 personer.

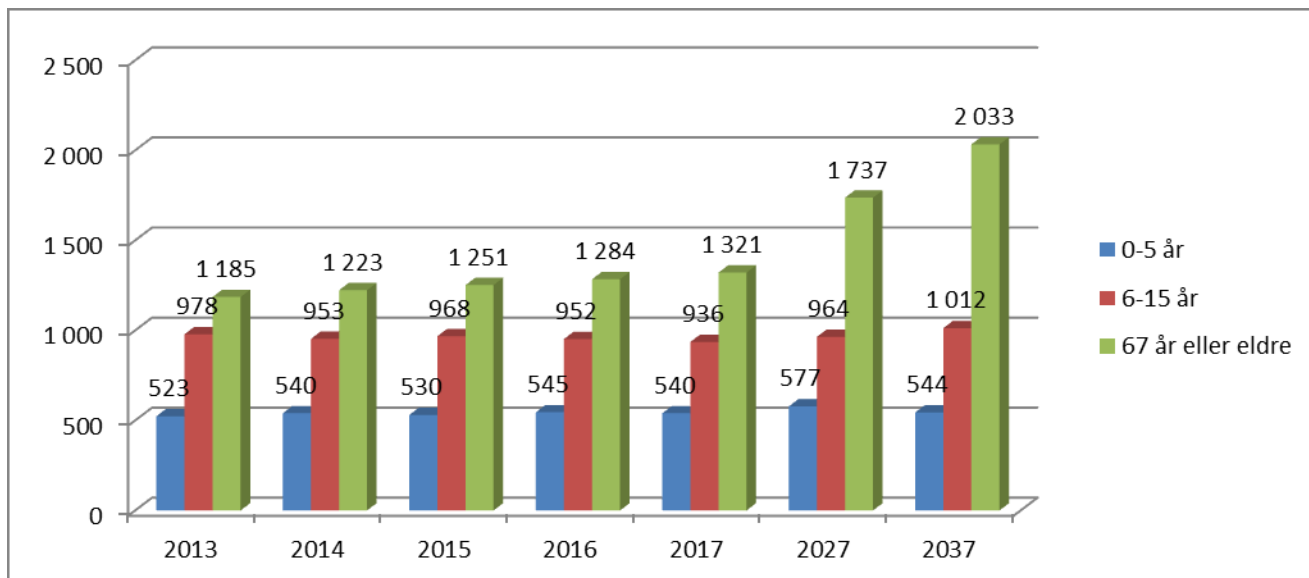
	2013	2014	2015	2016	2017	2027	2037
0-5 år	523	540	530	545	540	577	544
6-15 år	978	953	968	952	936	964	1 012
16-19 år	389	402	388	400	410	372	405
20-66 år	4 832	4 846	4 883	4 896	4 924	5 007	4 860
67 år eller eldre	1 185	1 223	1 251	1 284	1 321	1 737	2 033
Sum	7 907	7 964	8 021	8 076	8 130	8 657	8 854
%-vis endring		0,72	0,72	0,69	0,67	6,48	2,28

Det er verdt å merke seg at ved å benytte SSB sin middelsmåling, legges det til grunn middels nasjonal vekst, middels nettoinnvandring, middels aldring og middels flytting. Dersom det legges til grunn høy nettoinnvandring (slik det har vært de siste årene), vil befolkningsprognosene se ganske annerledes ut.

Ved å se på den demografiske utviklingen i de aldersgruppene hvor de fleste brukerne av

kommunale tjenester er, viser det seg at den største veksten vil komme i aldersgruppen over 67 år.

Antall barn i barnehage og grunnskole forventes å være noenlunde stabilt.

I kommunens langsiktige planlegging er det viktig å ha fokus på den demografiske utviklingen. Dette gjelder så vel planlegging av driftsoppgaver som planlegging av investeringsformål/utbygginger.

Slår denne prognosen til, vil det være nødvendig med en vesentlig utbygging av helse- og omsorgstilbudet, mens det ikke vil være like aktuelt å bygge ut skoler og barnehager i like stor skala.

Med hensyn til skolestruktur er det et visst effektiviseringspotensial, men den debatten har politisk nivå tatt i sammenheng de investeringer i Kirkeng og Os skoler som er bestemt fram til 2017. Rådmannen går ut fra at disse beslutningene ligger fast.

Kvalitet og produktivitet

Rakkestad kommune bruker KOSTRA og andre rapporteringsportaler for å sammenligne egen tjenesteproduksjon med andre kommuner. Det gjøres analyser på så vel kvalitetsindikatorer som kostnadseffektivitet.

Innenfor de ulike tjenesteområdene måles kvalitet på ulike måter. Dekningsgrader, andeler kvalifisert personell osv. er de vanligste måleindikatorerne sammen med produksjonsvolum. Nedenfor følger en tabell med utvalgte kvalitetsindikatorer hentet fra Kostrarapporteringen for driftsåret 2012:

Kvalitetsindikatorer - Kostra 2012	Rakkestad	Kostragruppe	Østfold	Landet
	2012	10 2012	2012	2012
Barnehager				
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87	89,2	87,7	90,1
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	100	42	72,8	31
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	100	85,4	94,8	85,7
Andel assistenter med førskolelærerutd., fagutd. eller annen pedagogisk utdanning	36	29,8	26,8	26,8
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,7	5,8	5,3	5,5
Skoler				
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,5	38,3	39,1	40
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	13,9	12,9	13,9	13,7
Kommunehelse				
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	114	85	68	79
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,58	0,35	0,5	0,43
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,47	0,34	0,32	0,36
Pleie og omsorg				
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	88,2	94,5	89	93,5
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc	88,2	70	81,7	77,5
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	79	74	73	74
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra høyskole/universitet	35	30	32	33
Barnevern				
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	3,4	3,2	3,4	3,6
Fysisk planlegging				
Alder for kommuneplanens arealdel	1	5	2	6
Alder for kommuneplanens samfunnsdel	1	5	4	6
Leke- og rekreasjonsareal i tettsteder. 1000 innb. i tettsteder	7	30	25	20
Kultur				
Besøk i folkebibliotek per innbygger	2,6	4,2	3,3	4,2
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,9	5,2	4,7	4,9
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1960	1619	1438	1875
Kirken				
Deltakelse, gudstjenester søn- og helligdag pr. innbygger	1,1	1,3	0,8	0,9
Konserter og kulturarrangementer pr. 1000 innbygger	2	3	1,7	2,4
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner	699	575	480	509
Samferdsel				
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke	57,1	45,5	16,3	32,3
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbygger	13	14	11	14
Bolig				
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	30	21	20	20
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	74	62	69	48
Brannforebygging				
Andel A-objekter som har fått tilsyn	94,1	84,7	86,2	81,8
Andel piper feiet	64,4	46,2	53,3	44,4
Andel personer med kompetanse som fører tilsyn med særskilte brannobjekter	100	96,3	94,9	95,1

Kort oppsummert viser oversikten at Rakkestad kommune i all hovedsak kommer godt ut hva gjelder dekningsgrader og personellkvalifikasjoner. Det henvises til sektorbudsjettene for mål/tiltak knyttet til kvalitet på tjenestene.

Nedenfor vises oversikt over de finansielle nøkkeltall, prioriteringer og produktivitetsmål basert på regnskapet for driftsåret 2012.

Tallene viser et relativt lavt driftsresultat, høy lånegjeld og i all hovedsak lavere kostnader pr. tjenestemottaker sammenlignet med andre kommuner – med unntak av barnevernstjenesten og kommunehelsetjenesten. Disse to områdene har vært satsingsområder de siste årene.

Produktivtetsindikatorer - Kostra 2012	Rakkestad 2012	Kostragruppe 10 2012	Østfold 2012	Landet 2012
Finansielle nøkkeltall				
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1,8	1,7	2,2	2
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	1	2,4	1,7	2,7
Langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter	206,4	198,5	196,6	189,5
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	61 417	45 480	41 825	36 213
Prioritering				
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager	93 066	107 384	105 971	115 459
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor, per innbygger 6-15 år	97 107	97 992	91 599	97 429
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, kommunehelsetjenesten	2 310	2 035	1 810	2 044
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten	17 216	17 163	15 547	14 944
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år	3 899	2 077	3 516	3 013
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	10 420	6 759	8 341	6 858
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb.	3 897	3 915	3 442	4 109
Produktivitet/enhetskostnader				
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	128 805	150 423	158 877	157 276
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole, per elev	98 555	102 039	90 700	95 654
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	15,1	14,3	14,8	14,7
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	171 331	228 408	230 023	211 093
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	823 441	929 674	957 356	940 796
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	2 486	2 842	2 472	3 107
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	3 494	3 703	4 184	3 433
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 103	2 338	2 045	2 439
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	59 622	77 651	122 200	124 772

Oversikten viser også ett annet interessant forhold; nemlig at Rakkestad kommune kommer relativt sett dårligere ut i sammenligninger gjort av nettokostnader pr. innbygger enn kommunen gjør når det sammenlignes med kostnader pr. «bruker». Dette indikerer at antallet «brukere» i Rakkestad er høyere enn i andre kommuner.

Det gjenspeiles også i vektingen av kommunens utgiftsbehov i rammetilskuddsmodellen – hvor Rakkestad kommune i 2013 har en kostnadsindeks på 1,10 mot et gjennomsnitt for landet på 1,00.

For mål/tiltak knyttet til effektivisering av tjenestene, vises til sektorbudsjettene.

Del 2

Tjenester fordelt på økonomiske rammeområder

Rådmannens team

Økonomi:

Rådmannens team	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	18 133	29 936	27 025	29 548	30 472	31 365
<i>Herav:</i>						
Lønn	1 863	15 271	10 987	13 524	14 060	14 595
Driftsutgifter	21 784	19 031	20 071	20 151	20 596	21 012
Bruttoramme	23 647	34 302	31 058	33 675	34 656	35 607
Driftsinntekter	-5 514	-4 366	-4 033	-4 127	-4 184	-4 242
Nettoramme	18 133	29 936	27 025	29 548	30 472	31 365
Antall ansatte						
Antall årsverk		10,96	12,56			

Mål/tiltak

- Ledelse av avdelinger og seksjoner – kommunens forvaltningsoppgaver og tjenesteytelser – innen rammer fastsatt av politisk nivå.
- Helsekoordinator etableres fra 01.01.14 – jf. forutsetninger i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016.
- Fastsette grunnlagsdokument for folkehelse innen 30.06.15.

Kommentarer

Rådmannens teams fremste oppgave er på den ene side å levere beslutningspremisser og rapportere resultater til politisk nivå, og dernest lede følge opp og kontrollere kommunens forvaltningsvirksomhet og tjenesteproduksjon innen de politisk vedtatte rammer. Mandatet blir konkretisert i kommuneplan, økonomiplan, budsjett og annet planverk, og i hverdagen like mye gjennom enkelttiltak/-prosjekter og enkeltsaker.

I budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016 fikk rådmannen i oppgave å gå gjennom den kommunale organisasjon – for å forenkle og effektivisere strategisk nivå og dermed frigjøre ressurser til å sette inn tjenesteproduksjonen. Prosessen er satt i gang. De første effekter er allerede hentet ut.

Rådmannen gjør en reduksjon i ressursbruk – knyttet til årsverk – på strategisk nivå på 1,9 millioner kroner i 2014. Et eksternt miljø deltar på rådgivnings- og veilederbasis i prosjektet.

Endelige resultater foreligger i første halvår 2014. Samlet effekt er trolig på 2 – 4 årsverk.

Rådmannen initierer dessuten et prosjekt – som i organisasjonen for øvrig skal frigjøre tre årsverk – kr. 1 350 000 i 2014 – til investeringsoppgaver eller til å styrke budsjettbalansen.

Det er viktig å arbeide på denne – for å ha den nødvendige dynamikk i kommunens virksomhet.

Så snart budsjettet er vedtatt, startes prosjektet opp og tiltakene vil være definert innen 28.2.14.

Rådmannen setter også i verk «en forsiktig ansettelsesregulering» fra 1.1.14. Det er brukt to – tre ganger tidligere (sist i 2008 – 2009), og vil bidra med kr. 600 000 pr. år/kr. 50 000 pr. måned til kommunens handlingsrom i 2014.

Det blir rapport til politisk nivå i halvårsrapporten og dessuten når situasjonen krever det.

Drift

Rakkestad kommune kjøper fra 1. august 2013 «øyeblikkelig hjelpsplasser» – et element i samhandlingsreformen – av Sarpsborg kommune. Det utgjør fra starten av «en halv plass», men øker til minst «en plass» når det permanente tilbudet åpner høsten 2014.

Spørsmålet blir gjenstand for politisk behandling innen 1.7.14.

Rakkestad kommune har merutgifter til «medfinansiering av spesialisthelsetjenesten», og rådmannen anbefaler å øke bevilgningene til formålet med kr. 1 000 000 – sammenlignet med det opprinnelige budsjett 2013. Etter hvert som elementene i samhandlingsreformen faller på plass (lokalt og sentralt), bør veksten i disse utgiftene bremse opp.

Oppreisningsordningen for barnevernsbarn avvikles 31.12.13. Om det går på ytterligere utgifter til tiltaket er uråd å si noe om. Rådmannen kan ikke utelukke det.

Rådmannen setter av kr. 3 500 000 til å håndtere variasjoner eller økninger i tjenesteytelser i 2014. Som det nå ser ut, er det første og fremst aktuelt i helse- og omsorgsseksjonene. Hjembaserte tjenester har ressurskrevende tjenester – utgiftspotensial på kr. 800 000 – kr. 1 000 000 pr. år – til avklaring, i Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter er det helt nødvendig å forberede seg på en ytterligere økning av antall sykehjems plasser og Bo- og aktivitetstjenester forventer en ytterligere vekst i ressurskrevende tjenester på kr. 800 000 – kr. 1 000 000 pr. budsjettermin.

Utfordringene står altså i kø på dette området.

Kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter har etter folkehelseloven ansvar for å fremme folkehelse i samfunnet. Tidligere lå oppgavene – jf. kommunehelsetjenesteloven – direkte til helsetjenesten i kommunen, men de er nå løftet til kommunen som sådan. Prinsippet om å fremme folkehelse – «helse i alt vi gjør» – gjelder i alle sektorer i kommunen, fylkeskommunen og staten. Helsehensyn skal dermed integreres i beslutningsprosesser og for eksempel utøvelse av rolle som eier av virksomhet og eiendom, arbeidsgiver, utviklingsaktør, tjenesteyter m.m.

Kommunen skal – gjennom å skaffe seg oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer – identifisere sine utfordringer og fastsette sine strategier og tiltak på folkehelseområdet.

Rakkestad kommune fastsetter innen 30.6.15 et grunnlagsdokument for folkehelse – som i tillegg til en oversikt over helsetilstanden i befolkningen, også inneholder strategier for og konkrete tiltak på folkehelseområdet i kommunen.

Målsettingen er over tid å bedre helsen for den enkelte, jevne ut sosiale helseforskjeller og sikre en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å dreie innsatsen mot forebygging og annet folkehelsearbeid.

Rakkestad kommune søkte tidligere i høst om statlige rekrutteringstilskudd til psykolog i den kommunale helse- og omsorgstjenesten – der formålet er å øke psykologkompetansen i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. I tildelingskriteriene heter det at psykologene skal være med på å styrke det samlede kommunale arbeidet på psykisk helse- og rusfeltet –

herunder forebygging og tidlig intervensjon, samt behandling av psykiske problemer og/eller rusmiddelproblemer.

Det er ventet svar på søknaden i desember 2013.

Kommunikasjon og service

Økonomi

Kommunikasjon og Service	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	24 948	22 688	22 180	22 465	23 306	24 147
<i>Herav:</i>						
Lønn	16 872	15 735	15 148	15 243	15 826	16 409
Driftsutgifter	10 493	8 331	7 932	8 136	8 409	8 680
Brutoramme	27 365	24 066	23 080	23 379	24 235	25 089
Driftsinntekter	-2 417	-1 378	-900	-914	-929	-942
Nettoramme	24 948	22 688	22 180	22 465	23 306	24 147
Antall ansatte						
Antall årsverk		20,41	20,41			

Mål/tiltak

- Gode førstelinjetjenester og interne servicetjenester:
  - Rakkestad kommune plasserer seg blant de 100 beste kommunene på Forbrukerrådets kommunetest i 2014.
  - Forbrukerrådets godkjent karakter – 75 av 100 oppnåelige poeng – oppnås senest i testen for 2015.
- Brukerundersøkelser – «Bedre Kommune» – tas i bruk i 2014.
- Elektronisk arkiv etableres i 2014 (sentralt emnearkiv).
- Digital post til innbyggere og lokalsamfunn innføres i 2014.

Kommentarer

Rakkestad kommune fokuserer fremover sterkere på sin informasjons- og servicevirksomhet – for å styrke sitt omdømme og sine tjenesteytelser overfor innbyggere og lokalsamfunn. Det er et felles administrativt og politisk ansvar.

Tiltak settes i verk i hele organisasjonen. Et fireårig utviklingsprosjekt har dessuten som deloppgave å styrke dialogen mellom kommunen og lokalsamfunnet.

Rakkestad kommune videreutvikler og kvalitetssikrer prosjektet «Papirløse møter – elektronisk utsendelse av sakspapirer» i 2014.

Det offentlige gjør elektronisk utsending av dokumenter til sin hovedmåte å kommunisere med innbyggerne på. Elektronisk arkiv er en konsekvens av etablering av digital post.

Elektronisk meldingsutveksling som følge av samhandlingsreformen m.m. løser ut tiltak på IT-siden. Rådmannen kommer tilbake til det spørsmålet på et senere tidspunkt.

I budsjett og økonomiplan er det ikke foreslått reduksjoner i møtegodtgjørelser til medlemmer av folkevalgte organer.

Rakkestad kirkelige fellesråd

Rakkestad Kirkelige Fellesråd har over noen år – med kommunal og statlig medvirkning – rehabilitert flere av kirkebyggene. De holder nå en gjennomgående god standard – uten at alle investeringsbehov på noen måte er dekket. Rådmannen kommer tilbake til spørsmålet i framtidige budsjetter og økonomiplaner.

Rakkestad kommune fastsetter reguleringsplan for ny kirkegård ved Rakkestad kirke i økonomiplanperioden.

Rådmannen reduserer kirkelig fellesråds ramme med kr 250 000 fra 2013 – 2014 slik at kirken dermed blir behandlet likt som flere av de kommunale avdelinger og seksjoner.

Økonomi- og personal

Økonomi

Økonomi og Personal	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	8 141	9 385	10 009	11 183	11 616	12 046
<i>Herav:</i>						
Lønn	8 497	9 206	9 618	10 767	11 173	11 580
Driftsutgifter	2 221	1 902	1 999	2 042	2 088	2 129
Brutoramme	10 718	11 108	11 617	12 809	13 261	13 709
Driftsinntekter	-2 577	-1 723	-1 608	-1 626	-1 645	-1 663
Nettoramme	8 141	9 385	10 009	11 183	11 616	12 046
Antall ansatte						
Antall årsverk		13,52	13,80			

Mål/tiltak

- Arbeidskraftplanen følges opp. Spesielt nevnes:
  - Fastsette overordnet kompetanseplan (1.7.15).
  - Gjennomgang og forankring av revidert plan for inkluderende arbeidsliv.
- Fullskala medarbeiderundersøkelser legges fast inn i årshjulet fra 2014.
- Tiltak for å redusere sykefraværet til maksimalt 6,5 prosent i kommunen som helhet:
- Åpne for fri bruk av egenmeldinger i to enheter:
  - I samarbeid med bedriftshelsetjenesten, teste ut effekt av systematikk på området i to av kommunens enheter.
- Gode budsjett- og regnskapsdata som grunnlag for politisk styring og administrativ ledelse og drift.
- Det nye økonomi-, lønn- og personalsystemet bygges videre ut. I 2014 tas blant annet «timeliste-, reiseregning- og lønnsmeldingsmodulene» i bruk. Ytterligere tiltak iverksettes i 2015 – 2017.
- Av inngående fakturaer, mottas minst 20 prosent av fakturaene som fullelektroniske fakturaer pr. 31.12.14.
- Rakkestad kommune vurderer budsjett- og økonomiplanprosessene som separate løp (høst og vår) fra 2015 – for å styrke oppmerksomheten på den langsiktige økonomiske planlegging. Samtidig er det aktuelt – innen 2016 – å utarbeide en økonomiplan i en 12-års horisont.
- Oppfylle statlige målsettinger til skatteoppkreverfunksjonen.
- Gjennomføre minst 20 arbeidsgiverkontroller etter skattebetalingsloven pr. år.

Kommentarer

Personal prioriterer høyt å følge opp ny arbeidskraftplan i 2014 og 2014 – 2017. Det tas blant annet sikte på å fastsette en overordnet kompetanseplan innen sommeren 2015.

Økonomi forsterker sin innsats på langsiktig økonomisk planlegging og gode budsjett- og regnskapsdata. Det bedrer grunnlaget for politisk styring og administrativ ledelse og drift.

Avdelingen tar i bruk flere og flere løsninger i økonomi-, lønn- og personalsystemet. Det er både effektivitets- og produktivitetsfremmende.

Skatteoppkrever utfører de oppgaver som følger av skattebetalingsloven og det tilhørende regelverk.

NAV Rakkestad

Økonomi

NAV	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	22 570	23 861	24 735	25 281	26 062	26 812
<i>Herav:</i>						
Lønn	11 470	12 039	12 549	12 899	13 394	13 889
Driftsutgifter	15 949	15 624	15 915	16 257	16 616	16 943
Brutoramme	27 419	27 663	28 464	29 156	30 010	30 832
Driftsinntekter	-4 849	-3 802	-3 729	-3 875	-3 948	-4 020
Nettoramme	22 570	23 861	24 735	25 281	26 062	26 812
Antall ansatte						
Antall årsverk		11,10	11,10			

Mål/tiltak

- Etablering av markedsteam i NAV Rakkestad (2014)
- Etablering av brukerkafe (2014)
- AFS – prosjektet evalueres i 2014. Politisk nivå tar beslutning om et eventuelt permanent AFS – tiltak høsten 2014
- Styrke veiledningskompetansen blant de ansatte i seksjonen (2014 og 2014 – 2017)

Kommentarer

NAV Rakkestad etablerer et «markedsteam» – med det formål å informere om rekruttering og andre aktuelle elementer i seksjonens oppgaveportefølge og også for øvrig styrke kontakt med lokalt næringsliv. Det resulterer forhåpentlig i bedre rekrutteringsbetingelser for lokale bedrifter og at arbeidssøkende o.a. får en lettere vei inn på arbeidsmarkedet.

Enhetsleder for arbeid og aktivitet leder markedsteamet og henter inn andre ressurser fra kontoret når det er nødvendig.

Seksjonen arrangerer brukerkafe for ROP (Rus/Psykiatri)-brukere en dag i uken – slik at terskelen for å ta og holde kontakt med NAV for denne gruppen er lav.

Arbeid for Sosialhjelp (AFS) viser gode resultater, og blir evaluert før prosjektperioden går ut til høsten. For rådmannen er det aktuelt å gjøre tiltaket permanent fra 1.1.14.

I 2014 fastsettes kompetanseplan for veiledning av ansatte. Den blir kontinuerlig fulgt opp i økonomiplanperioden.

NAV Rakkestad hadde et sykefravær på 6,4 prosent i andre kvartal 2013. Det er – jf. budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016 – et mer normalt nivå.

Skole

Økonomi

Skole	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	76 625	79 954	86 504	88 568	91 946	95 297
<i>Herav:</i>						
Lønn	75 664	73 985	80 820	82 939	86 057	89 176
Driftsutgifter	17 490	15 885	19 315	19 413	19 828	20 212
Brutoramme	93 154	89 870	100 135	102 352	105 885	109 388
Driftsinntekter	-16 529	-9 916	-13 631	-13 784	-13 939	-14 091
Nettoramme	76 625	79 954	86 504	88 568	91 946	95 297
Antall ansatte						
Antall årsverk		119,04	124,04			

Mål/tiltak

- Ny skoleplan – overordnet plan for Rakkestadskolen – vedtas i samsvar med kommunal planstrategi i 2014.
- Fastsette indikatorer for kvalitet og kjennetegn på kvalitet i Rakkestadskolen (2014).
- Utarbeide en rammeplan for skolefritidsordningen i Rakkestadskolen (2014).
- Revisjon av SFO-vedtektene i henhold til lov- og rammeverk (2014).
- Deltakelse i Utdanningsdirektoratets ungdomsskolesatsing «Ungdomstrinn i utvikling» (2014).
- Etablere sosiallærerfunksjon på hver skole fra skoleåret 2014 - 2015.

Kommentarer

Rakkestadskolens skoleutviklingsplan gjelder for 2009 – 2013.

Det lages nå en ny skoleplan.

Rådmannen ønsker at skoleplanen har en ambisiøs visjon som skolene og kommunen kan strekke seg etter fram mot 2020. Den må likeledes være ganske konkret i sine målsettinger for både elever, foreldre, lærere og skoleeier.

Rakkestad kommune vil at Rakkestadskolen er stabil og solid – med et positivt elevsyn og en god verdiplattform. Dette ligger i bunnen for prosessen med den nye skoleplanen.

Når elevene går ut av grunnskolen, skal de ha fått det grunnlaget som er nødvendig for å mestre hverdagen og løse de utfordringene som de går i vei med.

Rakkestadskolen fastsetter kvalitetsindikatorer på sentrale områder i skolen. Det kan dreie seg om kjennetegn på god klasseledelse og vurdering og samhandlingen hjem og skole m.m.

Rakkestadskolen har systemer for å sikre at lov- og andre krav i skolen blir oppfylt. Det revideres og oppdateres i perioden.

Skolene har en visjon og målsetting for sin virksomhet. Det er dynamikk/utvikling i disse styrings- og ledelsesrammene, og det blir arbeidet videre med den enkelte skoles

verdigrunnlag, elevsyn, læringssyn, holdninger m.m. innenfor de samme premissene. Over tid etablerer det en skolekultur – som skal se hele eleven.

Rakkestadskolen skal fokusere sterkt på kvalitetsarbeid og kvalitetsutvikling – under mottoet «Den som slutter å bli bedre, slutter å være bra».

Gode kvalitetsindikatorer trygger at «de rette tingene blir gjort korrekt gang etter gang».

Rakkestad kommune lager en rammeplan for skolefritidsordningene i 2014. Den fastsetter blant annet indikatorer for kvaliteten i SFO – slik at ledere og ansatte har forpliktende premisser å forholde seg til i driften av disse ordningene. Uavhengig av skole, får barn og foreldre på denne måte det samme tilbudet.

SFO vedtektene er tenkt revidert – når rammeplanen er vedtatt.

Prosjektet «Ungdomstrinn i utvikling» har som mål å utvikle skolens praksis på områdene klasseledelse, regning, lesing og skriving på ungdomstrinnet. En hovedprioritering er å utvikle lærernes didaktiske kompetanse for at undervisningen skal bli mer praktisk, variert og motiverende i alle fag. Det gir praksisendring over tid og videreutvikler skolen som lærende organisasjon. Ledere og ansatte samarbeider målrettet for å forbedre elevenes læring.

Rakkestad kommune vil videreutvikle Rakkestadskolen som lærende organisasjon.

Lederne initierer og leder det pedagogiske utviklingsarbeidet på egen skole – herunder prosessene med skolebasert kompetanseutvikling. De lager arenaer for kompetansedeling og erfaringsdeling på den enkelte skole og mellom skolene. Lederne legger til rette for å utnytte tilgjengelig støtte- og veiledningsmaterieil og deltar i lokale nettverk for skoleledere for å dele erfaringer og øke sin egen kompetanse.

Rakkestadskolens målsetting i prosjektet er å arbeide tettere på elevene på deres arenaer og drive en forbyggende virksomhet i forhold til elevenes læringsmiljø.

Sosiallærer gir nødvendig rådgiving, oppfølging og hjelp til elever med spesielle utfordringer i opplæringen. Den har også ansvar for skolens arbeid i forbindelse med mobbing.

Sosiallærer samarbeider tett med skolens ledelse, ressursteam, helsesøster og andre faggrupper.

Rakkestadskolen legger opp til – fra skoleåret 2014 – 2015 – å disponere opptil 15 prosent av et årsverk til sosiallærerfunksjon på hver skole. Det dekkes i sin helhet innen seksjonens utgiftsramme.

Skole hadde et sykefravær på 4,9 prosent i andre kvartal 2013. Det er lavere enn det normtallet som kommunen opererer med.

Barnehage

Økonomi

Barnehage	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	37 805	40 536	43 499	45 056	46 757	48 466
<i>Herav:</i>						
Lønn	30 424	31 103	33 248	34 227	35 527	36 827
Driftsutgifter	17 061	16 533	17 371	18 082	18 615	19 157
Brutoramme	47 485	47 636	50 619	52 309	54 142	55 984
Driftsinntekter	-9 680	-7 100	-7 120	-7 253	-7 385	-7 518
Nettoramme	37 805	40 536	43 499	45 056	46 757	48 466
Antall ansatte						
Antall årsverk		57,50	57,70			

Mål/tiltak

- Rekruttering av kvalifisert personell:
  - Alle pedagogstillinger er besatt av kvalifisert personell.
  - Fagarbeidere ansettes i assistentstillinger ved ledighet.
  - Alle nyutdannede barnehagelærere gjennomfører et veiledningsprogram.
- Full barnehagedekning og balanse mellom tilbud og etterspørsel etter plasser:
  - Kirkeng barnehage bygges på i 2014 og 2015.
  - Fladstad barnehage – rehabilitering av bygg og kommunal drift av barnehagen versus avvikling av det kommunale tilbudet og etablering ny privat barnehage – legges fram til politisk behandling som enkeltsak innen 1. mars 2014.
  - I første tertial 2014 behandler politisk nivå en enkeltsak – som oppsummerer det kommunale og private barnehagetilbudet, etterspørselen etter plasser på kortere og lengre sikt og utviklingen av nye barnehageplasser for å ha tilstrekkelig barnehagekapasitet i økonomiplanperioden.
  - Revisjon av gjeldende barnehageplan i samsvar med kommunal planstrategi i 2014.
- Sykefraværet i kommunale barnehager er på maksimalt 8 pst. pr. 31.12.14.

Kommentarer

Rådmannen vurderer tilstanden i de kommunale barnehagene som god og stabil. Det underbygges også i tilsyn i enhetene høsten 2013.

Som ledd i prosessen med utgiftsreducerende tiltak, er nedlegging av «Åpen barnehage» og feriestengning av barnehager vurdert. Det er lagt bort – fordi de viktige forbyggende og faktiske kommunale tjenestetilbud.

Rakkestad kommune tar selvkost på mat og matservering i barnehager fra 1.1.14. Det gir en økning i aktuelle refusjonssatser på kr. 100 pr. heltidsplass pr. måned fra nyttår.

I Rakkestad kommune øker fremdeles antallet barn – der sakkyndige anbefaler forsterkede tiltak – sterkt. Ofte er det om komplekse og tunge problemstillinger. Brukerne sitter ofte med rettigheter så vel etter barnehageloven som opplæringsloven.

Barnehagene hadde et høyt sykefravær i hele 2012 og 2013 – 11,1 prosent i andre kvartal 2013. Innen 31.12.14 skal det ved ulike tiltak reduseres til maksimalt 8 prosent.

Kultur

Økonomi

Kultur	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	8 786	9 409	9 916	9 957	10 307	10 651
<i>Herav:</i>						
Lønn	6 144	7 146	7 772	7 762	8 058	8 355
Driftsutgifter	4 516	4 097	3 683	3 759	3 839	3 911
Bruttoramme	10 660	11 243	11 455	11 521	11 897	12 266
Driftsinntekter	-1 874	-1 834	-1 539	-1 564	-1 590	-1 615
Nettoramme	8 786	9 409	9 916	9 957	10 307	10 651
Antall ansatte						
Antall årsverk		10,67	10,67			

Mål/tiltak

- Gjennomføre 10 velværekvelder for voksne og et svømmekurs for barn på Rakkestad Bad (2014).
- Rakkestad Kino er en synlig aktør i kulturbildet. Besøktallet overstiger 6 000 i år (2014):
  - Det skal gjennomføres flere arrangement utover vanlig drift – slik som seniorkino, kinomaratton, skolekino m.m. (2014).
- Rakkestad bibliotek opprettholder et utlån på ca. 45 000 medier (2014).
- Gjennomføre minst 10 arrangement for barn og ungdom i tillegg til ordinær drift (2014).
- Minst 10 arrangement for voksne i tillegg til ordinær drift (2014).
- Rakkestad Kulturskoles elevtall øker til 170 i 2014.
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet revideres i samsvar med kommunal planstrategi i 2014.
- På Rakkestad Bygdetun blir Finnstadlåven på Rakkestad bygdetun ryddet og utbedret. Den skal fremstå som ryddig og innbydende til Markens Grøde i 2014.

Ikke prioriterte tiltak

- Svømmekurs for voksne. Det er ikke ledig tid på Rakkestad bad.

Kommentarer

Kulturrammen er tatt ned med kr. 250 000 – som en effekt av rådmannens økonomiske prioriteringer for 2014 og 2014 – 2017.

Forfatteren av gårds- og slektshistorien jobber videre i godt samarbeid med styringsgruppa. På grunn av permisjon er utgivelse av første bind utsatt til jul 2016.

Rakkestad kulturskole og grunnskolen samarbeider om tiltaket «Kulturskoletilbud i grunnskolen». Det blir videreført og – utviklet i 2014.

Rakkestad kommune lager en virksomhetsplan for Rakkestad kulturskole. Den vil gi føringer for videre drift og utvikling. Det er blant annet er det ønskelig å utvide tilbudet i dans.

Bandundervisning i skole og kulturskole er etablert. I 2014 videreutvikles det.

Rakkestad bibliotek ønsker å opprettholde et utlån på dagens nivå.

Rakkestad kommune markerer «Grunnlovsjubileet». Vandskuespillet «Slaget ved Bjørnstad bro» har premiere 6. august 2014 – nøyaktig 200 år etter at hendelsen virkelig fant sted.

Prosjektet er godt i gang. Det blir markedsført sammen med «Markens Grøde 2014».

Kultur er representert i kulturkomiteen til «Markens Grøde 2014». For å gjøre messen best mulig, er også Rakkestad Bygdetun direkte involvert i arrangementet.

Familiesenter

Økonomi

Familiesenter	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	36 092	37 703	38 080	39 162	40 521	41 859
<i>Herav:</i>						
Lønn	32 203	26 711	28 562	29 438	30 581	31 724
Driftsutgifter	15 239	13 277	13 480	13 763	14 056	14 328
Brutoramme	47 442	39 988	42 042	43 201	44 637	46 052
Driftsinntekter	-11 350	-2 285	-3 962	-4 039	-4 116	-4 193
Nettoramme	36 092	37 703	38 080	39 162	40 521	41 859
Antall ansatte						
Antall årsverk		40,08	41,02			

Mål/tiltak

- Rakkestad kommune tar i bruk Rakkestad Familiesenter ca. 1.1.14.
  - Dette forberedes organisatorisk og faktisk.
- «Småbarnsteam» er i øyeblikket under utredning. Det kan bli etablert i 2014.
- Barnevernet stabiliseres – med basis i status pr. 30.06.13.
- Sykefraværet reduseres ved ulike tiltak til maksimalt 8 prosent pr. 31.12.14.

Kommentarer

Rakkestad kommune åpner Rakkestad familiesenter ca. 1.1.14.

I Rakkestad familiesenter vil brukerne møte lett tilgjengelige og helhetlige tilbud. Det får en sterk nærmiljø- og folkehelseforankring – der målsettingen er å fremme trivsel og god helseutvikling og forebygge utviklings- og helserelevante problemer hos barn, unge og deres foreldre.

Helsestasjon, barnevern, psykisk helse, aktivitets- og miljøtjenester, ergo- og fysioterapi-tjenester, Åpen barnehage, helse- og velferdssenter og Frivillig sentral inngår i Rakkestad familiesenter.

Rakkestad kommune legger opp til at fagpersonell fra ulike tjenester skal arbeide tverrfaglig og fleksibelt i tiltakskjeder for å oppfylle brukernes behov. Rakkestad familiesenter er på den ene side et tungt kommunalt løft, men på den annen side utløser det et helt nytt kommunalt potensial for tjenesteytelser til store deler av befolkningen.

Rakkestad familiesenter blir i øyeblikket forberedt – organisatorisk og faktisk.

Rakkestad kommune utreder i øyeblikket et «småbarnsteam» - bestående av barnevern, helsestasjon, jordmor, fysio- og ergoterapitjenesten, psykisk helse og andre aktuelle faggrupper – for å arbeide med ulike spørsmål relatert til dette feltet.

Gode resultater er ventet av et slikt tiltak.

Barnevernet hadde en meget god utvikling i første halvår 2013 – ingen fristoverskridelser i undersøkelsessaker eller avvik på planer for barn på hjelpetiltak pr. 30.06.13. Selv om det blir utfordrende, er det en målsetting å opprettholde denne kvalitet på tjenestene fremover.

Rakkestad kommune disponerer nye ressurser til helsestasjon- og skolehelsetjenesten – kr. 264 000 – i samsvar med statsbudsjettets forutsetninger. Ressursene går med til permanent å finansiere et overbruk i tjenesten i 2013.

Familiesenter har et sykefravær så langt i år 2013 på 11 prosent. Innen 31.12.14 bør det ved forskjellige tiltak være redusert til maksimalt 8 prosent.

Skautun rehabiliterings- og omsorgstjenester

Økonomi

Skautun	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	37 888	40 811	44 980	44 864	46 678	48 481
<i>Herav:</i>						
Lønn	46 266	46 647	50 625	50 614	52 528	54 442
Driftsutgifter	6 729	5 998	6 222	6 353	6 490	6 615
Bruttoramme	52 995	52 645	56 847	56 967	59 018	61 057
Driftsinntekter	-15 107	-11 834	-11 867	-12 103	-12 340	-12 576
Nettoramme	37 888	40 811	44 980	44 864	46 678	48 481
Antall ansatte						
Antall årsverk		68,31	68,93			

Mål/tiltak

- Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter blir i 2014 – 2017 videre utviklet og bygget ut:
  - Nye sykehjemsplasser tas i bruk og eksisterende bygningsmasse blir rehabilitert.
  - I utbyggingsperioden skaffes tilstrekkelig/nødvendig antall sykehjemsplasser til veie ved midlertidige tiltak.
- Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter øker sykepleietetthet (høgskoleutdannet personell) til 38 prosent pr. 31.12.14 (mål 35 prosent 2013).

Kommentarer

Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter er etablert med til sammen 68 sykehjemsplasser. Det fordeler seg som følger på korttids- og langtidsplasser:

Korttidsplasser,	Langtidsplasser	Til sammen
------------------	-----------------	------------

22	46 (11)	68 (11)
----	---------	---------

Herav 11 demensplasser.

Rådmannen vurderer i øyeblikket driftssituasjonen i institusjonen som vanskelig. Det er en stor og voksende etterspørsel etter plasser på grunn av samhandlingsreformen og fordi de eldre aldersgruppene i befolkningen øker sterkt.

Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter har i dag – innen sine ordinære kapasitetsgrenser – ikke tilbud til alle som trenger det. Pr. 16.10.13 er status som følger:

Korttidsplasser,	Langtidsplasser	Til sammen
------------------	-----------------	------------

16	52 (11)	68 (11)
----	---------	---------

Herav 11 demensplasser.

Langtidsplassene spiser langsomt opp korttidsplassene. Det er i et behandlings- og rehabiliteringsperspektiv veldig uheldig.

Til tider er det også overbelegg i institusjonen. Pr. 16.10.13 var det på to pasienter.

Rakkestad kommune har rehabilitering av eksisterende bygningsmasse og etablering av nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser på investeringsprogrammet. Det er store prosjekter – som det tar tid både å planlegge og realisere. I tillegg blir driften av nye tilbud utfordrende.

Rådmannen setter som tidligere nevnt av 3,5 millioner kroner til å håndtere variasjon og økning i tjenestetilbudet i 2014. Det er forhåpentlig i første omgang en tilstrekkelig ressurs, men det er ganske sikkert ikke nok når de permanente tiltak settes i verk senere i perioden. Neste budsjett (2015) og økonomiplan (2015 – 2018) følger opp denne problemstillingen.

Til sammen er det snakk om flere millioner kroner – som må løses ved omstillinger – i nye driftsutgifter.

Rådmannen foreslår byggestart på sykehjemsprosjektet i 2014. Det er neppe avsluttet før økonomiplanperioden går ut i 2017. Midlertidige tiltak – for eksempel å bruke enerom som tomannsrom – blir i mellomtiden satt i verk for å møte etterspørselen etter plasser.

Ytterligere driftsressurser – ordinært eller innen for eksempel demensomsorgen – må muligens settes inn i sykehjemmet allerede tidlig i 2014.

Rakkestad kommune har det siste året økt sykepleiertettheten og redusert andelen ufaglært personell i sykehjemmet. Denne utviklingen fortsetter i økonomiplanperioden.

Økning av bemanningsnormen på korttidsavdelingen er særlig prioritert.

Sykefraværet er på 9,2 prosent så langt i 2013. Det er 2,5 prosentenheter lavere enn på samme tid i fjor (2012). For Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter isolert, ligger det altså an til sykefraværs målsettingen blir oppfylt. Det er fremdeles et stykke ned til det egentlige normtallet for kommunen som helhet på 6,5 prosent.

For helsekoordinator – se «Rådmannens team».

Hjembaserte tjenester

Økonomi

Hjemmebaserte tjenester	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	42 282	43 081	46 047	46 093	47 856	49 617
<i>Herav:</i>						
Lønn	41 806	42 905	45 315	45 338	47 067	48 796
Driftsutgifter	4 901	1 862	2 190	2 242	2 304	2 365
Brutoramme	46 707	44 767	47 505	47 580	49 371	51 161
Driftsinntekter	-4 425	-1 686	-1 458	-1 487	-1 515	-1 544
Nettoramme	42 282	43 081	46 047	46 093	47 856	49 617
Antall ansatte						
Antall årsverk		60,68	60,68			

Mål/tiltak

- Hjembaserte tjenester blir i 2014 – 2017 videre utviklet og bygget ut – i et helhetlig perspektiv med spesielt institusjonsomsorgen i kommunen.
- Omsorgsboliger etableres som et element av de samlede investeringer i helse og omsorg 2014 – 2017.
- Demensomsorg forsterkes og utvikles – med det formål at brukere skal kunne bo lenger hjemme (2014).

Demensomsorg blir eget tema i helse- og omsorgsutvalget i første halvår 2014.

- Eget program for å ta i bruk velferdsteknologi i seksjonen – med det formål at brukere skal kunne bo lenger hjemme (2014).

Velferdsteknologi blir eget politisk tema i første halvår 2014.

- Hjembaserte tjenester holder sykefraværet (31.12.14) maksimalt på det nivå det er pr. andre kvartal 2013 (7,3 prosent).

Kommentarer

Rådmannen vurderer også driftssituasjonen i Hjembaserte tjenester som vanskelig. Det er en stor og voksende etterspørsel etter tjenesteytelser på grunn av samhandlingsreformen og fordi de eldre aldersgruppene i befolkningen øker så vidt sterkt. Når Skautun rehabiliterings- og omsorgssenters kapasitet blir brukt opp, går dessuten flere oppgaver helt naturlig over på Hjembaserte tjenester. Det er selvsagt krevende.

Sterkere demensomsorg og velferdsteknologi kan i denne situasjonen styrke seksjonens tjenesteytelser.

De Hjembaserte tjenestene havner i «denne klemma» - fordi de er under institusjon i tjenestetrappen.

Rakkestad kommune har utbygging av Hjembaserte tjenester på programmet. Det er store tiltak – som det tar tid både å planlegge og realisere. Spesielt driften blir utfordrende.

Rådmannen ser ikke at tiltakene i sin helhet blir gjennomført i denne økonomiplanperioden.

Hjembaserte tjenesters budsjetter er knappe, og det er meget vanskelig å holde den allerede eksisterende drift innenfor budsjetttrammene. Samtidig øker etterspørselen etter tjenester – delvis begrunnet i brukerrettigheter – ytterligere. Dette er en stor tjenestemessig utfordring, og det svekker dessuten balansen i kommuneøkonomien vesentlig.

Nye tiltak kan bli en realitet ganske raskt.

Hjembaserte tjenester har i øyeblikket ressurskrevende tjenester for ytterligere kr. 800 000 – kr. 1 000 000 pr. år i til avklaring. Det er satt av reserver til blant annet disse utgiftene under «Rådmannens team» (se kommentarer «Rådmannens team»).

Rådmannen viser til talldelen av budsjett 2014 og økonomiplan 2014 – 2017.

Sykefraværet er på 7,3 prosent så langt i 2013. Det er 5,7 prosentenheter lavere enn på samme tid i fjor (2012). For Hjembaserte tjenester isolert, ligger det altså an til at sykefraværsmålingen blir oppfylt. Det er fremdeles et stykke ned til normtallet for kommunen som helhet (6,5 prosent), men det fratår ikke seksjonen at utviklingen på dette feltet er god i 2013.

For helsekoordinator – se «Rådmannens team».

Bo- og aktivitetstjenester

Økonomi

BOAK	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	31 814	32 934	37 066	38 829	40 430	41 962
<i>Herav:</i>						
Lønn	39 385	44 118	42 041	44 985	46 698	48 345
Driftsutgifter	914	1 835	1 703	965	989	1 010
Bruttoramme	40 299	45 953	43 744	45 950	47 687	49 355
Driftsinntekter	-8 485	-13 019	-6 678	-7 121	-7 257	-7 393
Nettoramme	31 814	32 934	37 066	38 829	40 430	41 962
Antall ansatte						
Antall årsverk		52,82	53,02			

Mål/tiltak

- Utvikling av dagaktivitetstilbud i Lundborg Bofelleskap (2014).
- Utvikle Rakkestad Dagsenter til å kunne ta imot en større gruppe brukere (2014).
- Utvikle ny enhet (brukere med sammensatte behov) i samsvar med forutsetningene for tiltaket – jf. «Kommentarer» nedenfor (2014).
- Sykefraværet reduseres fra 9,9 prosent så langt i 2013 til maksimalt 8,0 prosent pr. 31.12.14.

Avviklede tiltak

- Barneboligen blir avviklet fra 1.2.14.

Kommunal egenandel i ordningen – ca. kr. 800 000 – faller bort fra samme tidspunkt.

- Også ressurskrevende tjenester blir redusert sammenlignet med budsjett 2013.

På grunn av egenandeler slår det ikke ut lavere netto kommunale utgifter til formålet.

Kommentarer

Rådmannen har i flere år påpekt at gruppen funksjonshemmede, eldre mennesker vokser. De kan ikke nyttiggjøre seg aktivitetstilbudene i Rakkestad Dagsenter og ASVO Rakkestad AS på samme måte som tidligere, og velger derfor heller å bli hjemme i leilighetene også på dagtid. Rakkestad kommune har ikke bemanning i boligene på de aktuelle tidspunkter.

Rådmannen foreslår nå å etablere dagaktivitetstilbud for pensjonister i Lundborg Bofelleskap.

I 2014 er det satt av kr. 340 000 til formålet – finansiert ved at kommunens tilskuddssats på ASVO-plasser reduseres fra 37 – 25 prosent fra ordningen trer i kraft. ASVO Rakkestad AS mister noen overføringer ved tiltaket, men dekker det inn ved at de regulære driftsinntekter er ventet å vokse.

Rådmannen vurderer altså dagaktivitetstilbudet som et nullspill for både kommunen og ASVO Rakkestad AS.

ASVO Rakkestad AS har annen svakt fungerende arbeidskraft – som ønsker seg et annet aktivitetstilbud. Rakkestad kommune ønsker derfor å utvikle Rakkestad Dagsenter – slik at det kan ta imot en større gruppe brukere. Tiltaket er gjennomført innen 1.7.14.

I Bo- og aktivitetstjenester er ressurskrevende tjenester – som refererer seg til kjøp av institusjonsplasser utenfor kommunen – i øyeblikket til avklaring. Det dreier seg om utgifter på ca. kr. 1 000 000 pr. år fra 2014. Rådmannen budsjetterer med reserver til blant annet dette formålet under «Rådmannens team» (se kommentarer under «Rådmannens team»).

Rakkestad kommune opprettet nylig en ny enhet i Bo- og aktivitetstjenester – som tilbyr miljø- og boligtjener for brukere med store atferdsproblemer. Den er på flere måter en konsekvens av en de store utfordringene for Familiesenter og BOAK i de siste årene.

Tiltaket er løst innen den vedtatte budsjetttramme.

Sykefraværet i seksjonen er høyere enn det tidligere var – 9,9 prosent så langt i år.

Bo- og aktivitetstjenester er for øvrig stabilisert etter omleggingene i 2012 og 2013 – jf. budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016 og halvårsrapport 2013.

Teknikk, Miljø og Landbruk

Økonomi

TML	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	32 952	33 571	40 363	41 615	44 010	46 630
<i>Herav:</i>						
Lønn	27 245	27 890	29 689	28 984	30 088	31 196
Driftsutgifter	85 646	77 451	71 966	72 115	74 722	77 576
Bruttoramme	112 891	105 341	101 655	101 099	104 810	108 772
Driftsinntekter	-79 939	-71 770	-61 292	-59 484	-60 800	-62 142
Nettoramme	32 952	33 571	40 363	41 615	44 010	46 630
Antall ansatte						
Antall årsverk		48,91	48,91			

Mål/tiltak

- **Tilfredsstillende forvaltning av infrastruktur og kommunale bygg:**
  - Forvaltning av infrastruktur, grøntanlegg, lekeplasser og kommunale bygg i samsvar med fastsatt plan (2015).
  - Iverksette adressering – montere skilt i spredt bebyggelse – vår/sommer 2014.
  - Gjennomføre sanering av vann og avløp etter vedtatte planer og i forbindelse med fremføring av fjernvarmenett i sentrum.
  - Utarbeide hovedplan for vann og avløp. Politisk behandling skjer innen sommeren 2014.
  - Oppgradere kommunale veier innen disponibel budsjetteramme.
  - Velhaven – oppgradering og istandsettelse våren 2014.
  - Fastsette plan for påkostninger på lekeplasser på skoler og barnehager (2014).
  - Oppstart plan for kommunale veier og trafiksikkerhet innen 31.12.2015.
- **Bærekraftig ressursforvaltning, attraktive bomiljøer og balansert næringsutvikling:**
  - Fastsette landbruksplanen innen sommeren 2014.
  - Videreføre prosjekt: "Energibygd Rakkestad" i samsvar med prosjektbeskrivelse, jfr. FSK sak 29/12.
  - Videreføre prosjekt: Lokal samfunnsutvikling i kommunene (LUK) i samsvar med prosjektbeskrivelse.

Sanere nedgravde oljetanker i Rakkestad sentrum i sammenheng med nytt fjernvarmeanlegg.

- Samarbeide med lokalt næringsliv om «Signalprosjektet» for å skape et triveligere sentrum.
- **Sikre god service og tilgjengelighet:**
- Sikre god saksbehandling i tråd med gjeldende lovverk.
- Fastsette rutinebeskrivelser av seksjonens oppgaver.

Kommentarer

Bedre forvaltning av infrastruktur og kommunale bygg

Rakkestad kommune bruker sammenlignet med andre kommuner lite ressurser til vei, bygg og grønnstruktur. Det resulterer i et gradvis forfall og etterslep på nødvendig vedlikehold.

I de siste fem årene er det gjort ganske store investeringer på veiene i og utenfor sentrum. Det har bedret situasjonen, men fortsatt er bevilgningene til det regulære vedlikeholdet for små. Skader m.m. blir ikke utbedret i den takt de burde.

Rakkestad kommune ligger etter når det gjelder nødvendige oppgraderinger av eldre bygg. Det innebærer at lovpålagte krav ikke blir oppfylt i tide – noe som også gjør driften av flere bygninger kostbar. Energikostnadene er for eksempel for høye.

I de siste fem årene er det også investert tungt i eksisterende og ny bygningsmasse. Det har effekt, men bevilgningene til ordinært vedlikehold er også her for lave. Ressursene rekker til bare til det påkrevde vedlikeholdet.

Rådmannen påpeker videre at kommunen – på grunn av leietakere med betydelige atferds- og andre problemer – har til dels «hard bruk» av og stor slitasje på sin bygningsmasse. Det forringer standard på leiligheter og boliger med sjusifrede beløp hvert år, og det er så godt som uråd vedlikeholdsmessig og investeringsmessig å holde tritt med utfordringene.

Med hensyn til tiltak, vises til investeringsbudsjettet.

Rådmannen har ikke funnet rom for en generell økning av teknikk, miljø og landbruks driftsramme i 2014 og 2014 – 2017.

Festeavgifter

Rakkestad kommune har en ennå uavklart sak med Opplysningsvesenets fond (OVF) om festeavgifter på tomter i to boligområder i Rakkestad sentrum. Opplysningsvesenets Fond har begjært overskjønn, og det blir trolig avholdt i 2014.

Hvis Opplysningsvesenets Fond vinner fram, påfører det Rakkestad kommune økte festeavgifter på kr. 600 000 pr. år fra 2012.

Rakkestad kommune fikk medhold for sine standpunkter i saken i tingretten. Rådmannen føler seg ikke sikker på det samme utfallet i lagrettsbehandlingen.

I 2014 skal festekontrakten på Kopla renovasjonsplass fornyes.

Planarbeider

Rakkestad kommune gjennomfører flere større planarbeider i 2014. Hensikten med disse planarbeidene er som følger:

Revisjon av hovedplan vannforsyning og hovedplan avløp – kartlegge og prioritere behov for å sikre framtidig vannforsyning og tilfredsstillende avløpsrensing. Planarbeidene vil synliggjøre behov for betydelig investering både for vann og avløp de nærmeste årene. Blant annet er det nødvendig å rehabilitere Fladstad vannverk og etter hvert også fremføre vann og avløpsledninger til Rudskogen Næringsområde.

Revisjon av landbruksplan – synliggjøre landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar.

Plan for forvaltning av kommunens boliger, formålsbygg og grøntanlegg – kartlegge og prioritere framtidig vedlikehold av kommunal bygg og grøntanlegg.

Avvikling av bygningsmasse og uteanlegg er også tema.

I planperioden fastsettes reguleringsplan for ny kirkegård ved Rakkestad kirke.

Vann, avløp og renovasjon

Rådmannen går inn for å øke årsgebyrene for vann og avløp med 7,5 prosent fra 2013 – 2014 – som er vesentlig lavere enn det som ble forespeilet i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016.

Det blir vekst i årsgebyrene også i årene framover – fordi Nortura BA legger ned Rakkestad-fabrikken og flytter sin virksomhet til en annen kommune, men også på grunn av at det – uavhengig av dette momentet – er nødvendig med store investeringer på selvkostområdet i de nærmeste årene.

Rådmannen kommer tilbake til spørsmålet i budsjett 2015 og økonomiplan 2015 – 2018.

Annet

Teknikk, miljø og landbruk har et lavt sykefravær – bare 3,4 prosent i andre halvår 2013.

Husleieavtalen med Rakkstadhallene AS er økt med kr 300 000 for å finansiere økt renhold som følge av barnehagenes og skolenes bruk av anlegget.

Del 3

Investeringer

Investeringer

Investeringer:	2014	2015	2016	2017	Sum
KLP, egenkapitalinnskudd,	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Startlån, utlån,	5 000	5 000	5 000	7 500	22 500
Startlån, avdrag på utlån,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
IKT, fellesutgifter,	1 560	1 560	1 560	1 560	6 240
IKT, skole,	500	500	500	500	2 000
IKT, PC'er på åttende trinn,	350	350	350	350	1 400
Kirkeng barnehage,	7 000	8 000	0	0	15 000
Kirkeng skole,	18 000	32 000	0	0	50 000
Os skole,	0	0	15 000	20 000	35 000
Bergenhus skole,	0	0	0	15 000	15 000
Os og Bergenhus skoler, utearealer	1 000	0	0	0	1 000
Rakkestad kulturskole,	0	0	2 000	6 000	8 000
Rakkestad familiesenter,	1 500	0	0	0	1 500
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, Fiolen,	6 000	0	0	0	6 000
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, hovedprosjekt,	8 000	27 500	32 500	0	68 000
Hjembaserte tjenester, omsorgsboliger,	0	0	20 000	22 500	42 500
Boliger for vanskeligstilte mennesker,	3 000	0	0	0	3 000
Lyngrabben tilrettelagte boliger,	2 000	9 000	0	0	11 000
Kommunale bygg, påkostninger,	1 000	1 000	1 500	1 500	5 000
Kjøp av aksjer, arealer og bygg,	15 000	0	0	0	15 000
Offentlig parkeringshus, Rakkestad sentrum,	5 500	5 000	0	0	10 500
Kommunale lekeplasser,	1 000	0	0	0	1 000
Kommunale veier og bruer,	2 000	1 500	2 000	2 000	7 500
Vann- og avløpsinvesteringer,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Udisponerte ressurser,	10 000	0	1 750	1 050	12 800
Sum investeringsutgifter	86 410	89 410	80 160	73 460	329 440
Finansiering:					
Ubundet kapitalfond,	1 250	1 500	1 000	1 000	4 750
Disposisjonsfond,	1 210	1 110	1 160	960	4 440
Lån,	65 000	65 000	50 000	50 000	230 000
Salgsinntekter,	12 500	8 000	7 500	5 000	33 000
Tilskudd,	1 850	7 800	16 500	15 000	41 150
Momsrefusjoner,	10 600	12 000	10 000	10 000	42 600
Mottatte avdrag på utlån,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum finansiering	95 410	98 410	89 160	84 960	367 940

Rådmannen legger opp til et investeringsbudsjett for Rakkestad kommune på kr. 95 410 000 i 2014, og en investeringsdel i økonomiplanen 2014 – 2017 på 367 940 000. Det er i samsvar med opplegget sånn som det var i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016. Da ble investeringsrammen bestemt til kr. 96 720 000 for 2014 og kr. 363 830 000 for økonomiplanperioden under ett.

Fra rådmannens side er det altså ikke snakk om store forandringer i det totale investeringsopplegget for kommunen fra 2013 – 2014. På prosjektnivå kan det derimot være større utslag. Det er resultatet av den dynamikken som er i kommunen og samfunnet i dag.

Rådmannen foreslår 9,64 millioner kroner til IKT-tiltak i kommunen i 2014 – 2017 – noe som fordeler seg på skole med kr. 850 000 pr. år og annen kommunal virksomhet kr. 1 560 000 pr. år. Dette er en videreføring av bevilgningene fra tidligere år.

Kirkeng barnehage har stått på investeringsprogrammet i en periode.

Rådmannen foreslår å bevilge 7 millioner kroner til tiltaket i 2014, og å sette av ytterligere 8 millioner kroner til prosjektet i 2015. Det er regnet med byggestart på barnehagen 1.7.14. Den blir ferdigstilt vinteren 2015.

Rakkestad kommune gjør i disse dager Kirkeng barnehage til gjenstand for en anbudskonkurranse. Den avklarer omfanget av investeringen.

Fladstad barnehage er tatt ut av budsjett og økonomiplan – rett og slett fordi det i perioden ikke er ressurser til å rehabilitere anlegget. Det er diskusjoner med private aktører som ønsker å overta den.

Rådmannen kommer tilbake til saken.

Kirkeng skole har ble satt opp på investeringsbudsjettet i 2011.

Rådmannen går inn for å bevilge 18 millioner kroner til tiltaket i 2014, og å sette av ytterligere 32 millioner kroner til prosjektet i 2015. Det er regnet med byggestart på skolen 1.7.14. Den kan tas i bruk til sitt formål i andre halvår 2015.

Rakkestad kommune gjør i disse dager Kirkeng skole til gjenstand for en anbudskonkurranse. Den bestemmer i stor utstrekning omfanget av investeringen.

Rådmannen mener at Rakkestad kommune også står foran større prosjekter på Os og Bergenhus skoler. Det er satt av til sammen 50 millioner kroner til formålene i 2016 og 2017.

For investeringene har planlegging ennå ikke startet opp.

Rådmannen tilrår – i samsvar med forprosjekt/prosjektskisse – å bruke totalt 1,5 millioner kroner på parkerings- og trafikktiltak på Os og Bergenhus skoler i 2014.

Rakkestad Familiesenter ferdigstilles i 2013, men rådmannen anbefaler en sluttbevilgning til tiltaket i 2014. Disse ressursene er i hovedsak tenkt brukt til å rehabilitere Velhaven. Rådmannen vurderer at parkanlegget er en naturlig del av familiesenterkonseptet.

Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter og Hjembaserte tjenester krever store investeringer i 2014 – 2017.

Rådmannen foreslår å bevilge kr. 6 000 000 til å bygge om Fiolen omsorgsboliger til sykehjemsplasser og kr. 8 000 000 til å starte opp bygging av nye sykehjemsplasser i 2014. Prosjektet fortsetter i 2015 og 2016 – der rehabilitering av den eksisterende bygningsmassen etter hvert utgjør hovedtyngden av investeringen.

Det er til sammen satt av 74 millioner kroner til Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter i 2014 – 2017. Staten gir tilskudd til finansiering nye sykehjemsplasser og ulike andre tiltak med inntil 40 prosent av investeringskostnadene.

Rakkestad kommune får netto – etter at dobbeltrom m.m. er avvirket – 18 nye sykehjemsplasser av dette prosjektet.

Rådmannen setter dessuten av 42,5 millioner kroner i 2016 og 2017 til oppføring av 20 nye omsorgsboliger i Skautunkomplekset.

Politisk nivå har i budsjett- og økonomiplanprosessen blitt relativt grundig orientert om kommunens utfordringer med leiligheter og boliger til mennesker med større

atferdsproblemer. Det er ingen enkel problemstilling – verken for leietakere/brukere, nærmiljø eller kommunen. Rådmannen går inn for å bevilge 3 millioner kroner i 2014 til 4 – 6 boenheter for den gruppen. Ennå er ikke lokalitet helt avklart, men det virker som at Bodalområdet er mest aktuelt.

Forhåpentlig er tomt bestemt før nyttår.

Lyngrabben tilrettelagte boliger er nedslitt av regulær slit og elde, og dessuten til dels ekstraordinær hard bruk over noen år. Rådmannen foreslår rehabilitering av bygningsmassen etter samme modell som Fladstad og Kleven omsorgsboliger. Rakkestad kommune får inntil 40 prosent statlig tilskudd til finansiering av prosjektet.

Salg eller sanering av denne eiendomsmassen er vurdert, men det vil være et stort tapsprosjekt for kommunen.

Rådmannen går inn for å bevilge 1 million kroner til lekeplasser, 1 million kroner til påkostninger av bygg, 2 millioner kroner vei- og bruinvesteringer og 3 millioner til vann- og avløpsprosjekter i 2014. Det er noenlunde i tråd med tidligere års opplegg.

Rakkestad kommune leide i fjor store arealer i Rådhusveien 4 og spesielt Bankgården Rakkestad – for å løse Rakkestad legesenter ut av en uhensiktsmessig og begrensende husleieavtale og skaffe til veie andre lokaler for Hjembaserte tjenester som – som et element av utbyggingsprosjektet – måtte flytte ut av Skautunkomplekset. Rådmannen har grundig gått gjennom økonomien i tiltaket, og det er ikke noen tvil om at kommunen kommer atskillig bedre ut med å eie enn å leie de aktuelle arealene.

Forskjellene er store. Leieforholdene er langsiktige. Det gjelder også Hjembaserte tjenester – som temmelig sikkert vil ha sin permanente base i Bankgården Rakkestad.

Rakkestad kommune reduserer sine leieutgifter med kr. 850 000 – egne kapitalutgifter fratrukket – ved å kjøpe bygningsmassen. Når tiltaket gjennomføres innenfor investerings- og lånerammen, er budsjettreduksjonen på kr. 1. 700 000 fra 2014. Rådmannen anbefaler følgelig politisk nivå å gjøre disposisjonen.

Salg av boligtomter etter at reguleringsplanen for Rakkestad sentrum er vedtatt, forsterker den økonomiske effekten av et erverv.

Rakkestad kommune har ervervet «Rakkestad menighetshus» for å etablere et offentlig parkeringshus på eiendommen. Det er foreslått bevilget kr. 5 500 000 i 2014 og satt av ytterligere kr. 5 000 000 til formålet 2015.

Lokaler for Teknisk Drift fra 1.7.14 blir behandlet som egen sak.

Rådmannen setter av 10 millioner kroner i en uspesifisert investeringspost – som henger sammen med den usikkerhet som ennå knytter seg til investeringsomfanget ved spesielt Kirkeng barnehage, Kirkeng skole, Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter og framtidig lokalitet for Teknisk Drift.

Hvis det er rom til det, kan disse ressursene etter hvert også finansiere kjøp av aksjer i Rakkestad flyplass. Det ser rådmannen på som i hovedsak et politisk spørsmål.

Finansiering

Rakkestad kommune investerer som nevnt for kr. 95 410 000 i 2014 og kr. 367 940 000 i 2014 – 2017.

Det er en ambisiøs plan – der mesteparten av pengene – 232,5 millioner kroner går til barnehage-, skole- og helse- og omsorgsbygg.

Rakkestad kommune har små finansielle reserver, og er av den grunn avhengig av stor låneopptak for å skaffe sin investeringskapital til veie. Det øker i første omgang den langsiktige lånegjelden, og deretter de årlige renter og avdrag på disse forpliktelsene. Den økonomiske handlefrihet blir svekket – hvilket medfører at kommunen har mindre penger å bruke på barnehage, skole, helse og omsorg og andre oppgaver.

Låneopptak er beregnet til 230 millioner kroner i 2014 – 2017. Det er i samme størrelsesorden som i budsjett 2013 og økonomiplan 2013 – 2016 (222 millioner kroner).

Rakkestad kommune har høy andel faste renter på sine langsiktige lån – for på denne måten å ha forutsigbarhet og økonomisk stabilitet i sin virksomhet. Sårbarheten for renteøkninger blir ikke så stor.

Rådmannen legger opp til å realisere aktiva for 12,5 millioner kroner i 2014 og 33 millioner kroner i 2014 – 2017. I første omgang er det leiligheter i Bygdetunet Borettslag (åtte enheter) og Skaun Borettslag (seks enheter) som er tenkt solgt. Det er gjort større forberedelser av dette programmet i høst.

Statlige investeringstilskudd og momsrefusjoner er satt opp med det kommunen kan forvente å hente ut av ordningene i perioden.

Del 4

Oversikter, obligatoriske skjemaer, selvkostberegninger o.l.

Driftsbudsjett – sammendrag

Nedenfor vises driftsbudsjettet presentert på hovedområder. Sum fellesinntekter viser hvor mye penger som fordeles, og derigjennom hvilke bevilgninger som gis de ulike driftsseksjonene. Denne oversikten er tilpasset Rakkestad kommunes interne budsjettoppfølgingsystem, samt gjeldende rapporteringsstruktur til politisk myndighet.

Fellesinntekter / Fellesutgifter	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	-366 914	-381 166	-415 126	-429 800	-445 085	-460 435
<i>Herav:</i>						
Skatteinntekter	-146 560	-162 458	-163 062	-168 300	-175 200	-182 150
Rammetilskudd	-225 346	-235 571	-251 808	-264 936	-275 189	-286 850
Eiendomsskatt	-11 621	-17 500	-27 550	-27 550	-27 550	-27 550
Utbytte	-3 231	-3 220	-3 235	-3 220	-3 220	-3 220
Amortiseringstilskudd	-2 679	-2 654	-2 736	-2 354	-2 354	-2 354
Integreringstilskudd	-3 038	-2 990	-2 039	-2 294	-2 694	-3 044
Renteinntekter	-4 037	-3 237	-3 006	-3 010	-3 010	-3 008
Renteutgifter	18 124	19 681	21 293	23 957	25 522	27 085
Avdrag	14 008	15 150	15 950	17 172	18 110	18 459
Avsetninger/Overføring til investering	-2 534	11 633	1 067	735	500	2 197
	-366 914	-381 166	-415 126	-429 800	-445 085	-460 435
Antall ansatte						
Antall årsverk		514,00	522,84			

Seksjoner og avdelinger	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Seksjonsramme	366 914	381 166	415 126	429 800	445 085	460 435
<i>Herav:</i>						
Fellesutgifter- og inntekter	-19 618	-30 701	-23 176	-20 889	-23 122	-25 306
Kommunikasjon og Service	24 948	22 688	22 180	22 465	23 306	24 147
Rådmannens team	18 133	29 936	27 025	29 548	30 472	31 365
Personal og Økonomi	8 141	9 385	10 009	11 183	11 616	12 046
Nav	22 570	23 861	24 735	25 281	26 062	26 812
Skole	76 625	79 954	86 504	88 568	91 946	95 297
Barnehage	37 805	40 536	43 499	45 056	46 757	48 466
Kultur	8 786	9 409	9 916	9 957	10 307	10 651
Familiesenter	36 092	37 703	38 080	39 162	40 521	41 859
Skautun	37 888	40 811	44 980	44 864	46 678	48 481
Hjemmebaserte tjenester	42 282	43 081	46 047	46 093	47 856	49 617
BOAK	31 814	32 934	37 066	38 829	40 430	41 962
TML	32 952	33 571	40 363	41 615	44 010	46 630
Næringstiltak	2 858	2 065	2 105	2 149	2 195	2 238
Kirker og trossamfunn	5 638	5 933	5 793	5 919	6 051	6 170
Antall ansatte						
Antall årsverk		514,00	522,84			

Rammeområde Fellesutgifter- og fellesinntekter består av følgende poster i planperioden

Fellesutgifter- og fellesinntekter	2014	2015	2016	2017
Motpost avskrivinger	22 109	22 983	24 634	26 634
Bruk av disposisjonsfond	-1 210	-1 110	-1 160	-960
Overføring til investeringsregnskapet	1 210	1 110	1 160	960
Netto avsetninger til fond	1 067	2 094	1 512	1 328
Sum	23 176	20 889	23 122	25 306

Dette er poster som ikke tilhører seksjonsområdene, men som er direkte underlagt rådmannen som oppfølgingsområde.

Oversikt over innarbeidede driftstiltak

Driftsendringer - tiltak	2014	2015	2016	2017
Rådmannens team				
Reduksjon stilling strategisk nivå	-890	-890	-890	-890
Reduksjon 3 årsverk - jmfr- prosjekt	-1 350	-1 350	-1 350	-1 350
Til dekning av tjenestevariasjoner 2014	3 500	3 500	3 500	3 500
Utgifter til eiendomsskattesaker	400	400	400	400
Statlig føring: utdanning av deltidbrannvesen	82	0	0	0
Økonomi og personal				
Ta bort TULT-ordningen	-100	-100	-100	-100
Lærlinger kun i dagarbeid (kveld,natt og helg bortfaller)	-92	-92	-92	-92
Nav				
Endre satsen på VTA fra 37 % til minimumssatsen på 25 %	-340	-340	-340	-340
Skole				
Indeksregulert brukerbetaling SFO	-89	-89	-89	-89
Statlig føring: Ny 1/2-time valgfag 10. trinn	115	115	115	115
Barnehage				
Omdisponering av 60 % assistent. til kjøkkenassistent	-250	-250	-250	-250
Justert brukerbetaling i hht ny makspris 2014	-75	-75	-75	-75
Statlig føring: 2 barnehageopptak i året	342	342	342	342
Kultur				
Reduksjon tilskuddspost	-250	-250	-250	-250
Indeksregulert brukerbetaling Kulturskolen	-8	-8	-8	-8
Familiesenter				
Reduksjon stilling strategisk nivå	-864	-864	-864	-864
Statlig føring: Økt kommunal egenandel ved institusjonsplassering	160	160	160	160
Statlig føring: Styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten	145	145	145	145
Statlig føring: Styrking av det kommunale barnevernet	130	130	130	130
Skautun				
Indeksregulert Matpriser	-81	-81	-81	-81
Hjemmebaserte tjenester				
Justert hjemmehjelpsatser etter statens regulativ	-25	-25	-25	-25
BOAK				
Økt dagaktivitetstilbud i BOAK	340	340	340	340
TML				
Indeksregulert husleier og andre leieobjekter	-600	-600	-600	-600
Indeksregulert G-beløp byggesak/Oppmåling	-56	-56	-56	-56
Kjøp av lokaler for å redusere leiekostnad	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Fellesinntekter og Fellesutgifter				
Reduksjon i tilskudd til Kirkelig Fellestråd	-250	-250	-250	-250
Økt eiendomsskatt boliger til 4,75 o/oo	-8 750	-8 750	-8 750	-8 750
Økt eiendomsskatt andre eiendommer til 5,25 o/oo	-639	-639	-639	-639
Redusert rentekostnad sfa. Trekke ut tidspunkt for låneopptak	-800	-800	-800	-800
Sum driftsendringer - Tiltak	-11 395	-11 477	-11 477	-11 477

Investeringsbudsjett – sammendrag

Investeringer:	2014	2015	2016	2017	Sum
KLP, egenkapitalinnskudd,	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Startlån, utlån,	5 000	5 000	5 000	7 500	22 500
Startlån, avdrag på utlån,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
IKT, fellesutgifter,	1 560	1 560	1 560	1 560	6 240
IKT, skole,	500	500	500	500	2 000
IKT, PC'er på åttende trinn,	350	350	350	350	1 400
Kirkeng barnehage,	7 000	8 000	0	0	15 000
Kirkeng skole,	18 000	32 000	0	0	50 000
Os skole,	0	0	15 000	20 000	35 000
Bergenhus skole,	0	0	0	15 000	15 000
Os og Bergenhus skoler, utearealer	1 000	0	0	0	1 000
Rakkestad kulturskole,	0	0	2 000	6 000	8 000
Rakkestad familiesenter,	1 500	0	0	0	1 500
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, Fiolen,	6 000	0	0	0	6 000
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, hovedprosjekt,	8 000	27 500	32 500	0	68 000
Hjembaserte tjenester, omsorgsboliger,	0	0	20 000	22 500	42 500
Boliger for vanskeligstilte mennesker,	3 000	0	0	0	3 000
Lyngrabben tilrettelagte boliger,	2 000	9 000	0	0	11 000
Kommunale bygg, påkostninger,	1 000	1 000	1 500	1 500	5 000
Kjøp av aksjer, arealer og bygg,	15 000	0	0	0	15 000
Offentlig parkeringshus, Rakkestad sentrum,	5 500	5 000	0	0	10 500
Kommunale lekeplasser,	1 000	0	0	0	1 000
Kommunale veier og bruer,	2 000	1 500	2 000	2 000	7 500
Vann- og avløpsinvesteringer,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Udisponerte ressurser,	10 000	0	1 750	1 050	12 800
Sum investeringsutgifter	86 410	89 410	80 160	73 460	329 440
Finansiering:					
Ubundet kapitalfond,	1 250	1 500	1 000	1 000	4 750
Disposisjonsfond,	1 210	1 110	1 160	960	4 440
Lån,	65 000	65 000	50 000	50 000	230 000
Salgsinntekter,	12 500	8 000	7 500	5 000	33 000
Tilskudd,	1 850	7 800	16 500	15 000	41 150
Momsrefusjoner,	10 600	12 000	10 000	10 000	42 600
Mottatte avdrag på utlån,	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Sum finansiering	95 410	98 410	89 160	84 960	367 940

Budsjettskjema 1A m/noter

Budsjettskjemaene er obligatoriske i både form og innhold. Budsjettet vedtas på grunnlag av budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B.

Budsjettskjema 1A - drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Skatt på inntekt og formue	146 560	162 458	163 062	168 300	175 200	182 150
Ordinært rammetilskudd	225 346	235 571	251 808	264 936	275 189	286 850
Skatt på eiendom	11 613	17 500	27 550	27 550	27 550	27 550
Andre direkte eller indirekte skatter	7	0	0	0	0	0
Andre generelle statstilskudd	8 188	5 644	4 775	4 648	5 048	5 398
Sum frie disponible inntekter	391 714	421 173	447 195	465 434	482 987	501 948
Renteinntekter og utbytte	6 270	6 310	6 089	6 074	6 074	6 074
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	162	160	160	160	160	160
Renteutg., provisjoner og andre fin.utg.	18 127	19 681	21 293	23 957	25 522	27 086
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	14 008	15 150	15 950	17 172	18 110	18 459
Netto finansinnt./utg.	-25 703	-28 361	-30 994	-34 895	-37 398	-39 311
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Til ubundne avsetninger	6 434	134	0	2 829	2 012	3 525
Til bundne avsetninger	2 945	3 111	1 892	47	69	99
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk	6 434	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	7 005	0	1 210	1 110	1 160	960
Bruk av bundne avsetninger	3 326	687	817	2 138	1 578	1 423
Netto avsetninger	7 387	-2 558	135	371	657	-1 241
Overført til investeringsbudsjettet	6 483	9 088	0	0	0	0
Til fordeling drift	366 914	381 166	415 126	429 800	445 085	460 435
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	-360 358	-381 166	-415 126	-429 800	-445 085	-460 435
Mer/mindreforbruk	6 556	0	0	0	0	0

Note 1 – Skattegrunnlag og inntektsutjevningstilskudd

Rakkestad kommune budsjetterer med skatteinntekter og inntektsutjevning som anslått i statsbudsjettet for 2014.

Skatteinntekter	RNB 2013	2014	2015	2016	2017
Skatteinntekter i kroner	156 917	163 062	168 300	175 200	182 150
Skatteinntekter - prosentvis endring	7,07 %	3,92 %	3,21 %	4,10 %	3,96 %
Eiendomsskatt i kroner	17 500	27 550	27 550	27 550	27 550
Eiendomsskatt - prosentvis endring	0 %	57,42 %	0 %	0 %	0 %
Inntektsutjevningstilskudd i kroner	29 120	30 250	30 400	30 600	31 250
Inntektsutjevningstilskudd - prosentvis endring	7,20 %	3,88 %	0,50 %	0,65 %	2,12 %
Skatteinntekter og innt.utjevningstilskudd i kroner	186 037	193 312	198 700	205 800	213 400
Skatteinntekter og innt.utjevningstilsk- prosentvis endring	7,10 %	3,91 %	2,78 %	3,57 %	3,69 %

Note 2 – Fiskale inntekter

Rakkestad kommune har i 2014 budsjettert eiendomsskatt tilsvarende 4,75 promille for boligeiendommer og 5,25 promille for andre eiendommer.

Note 3 – Generelle statstilskudd

Generelle statstilskudd	2014	2015	2016	2017
Integreringstilskudd	2039	2294	2694	3044
Investeringskompensasjon	2736	2353	2353	2353
<i>Herav: Skolebygg</i>	<i>412</i>	<i>354</i>	<i>354</i>	<i>354</i>
<i>Skautun</i>	<i>1017</i>	<i>874</i>	<i>874</i>	<i>874</i>
<i>Gudimhagen</i>	<i>271</i>	<i>233</i>	<i>233</i>	<i>233</i>
<i>Gudimstua</i>	<i>162</i>	<i>140</i>	<i>140</i>	<i>140</i>
<i>Skaun</i>	<i>413</i>	<i>355</i>	<i>355</i>	<i>355</i>
<i>Heggveien</i>	<i>59</i>	<i>51</i>	<i>51</i>	<i>51</i>
<i>Os skole</i>	<i>322</i>	<i>277</i>	<i>277</i>	<i>277</i>
Ny sentrumsskole	<i>80</i>	<i>69</i>	<i>69</i>	<i>69</i>

Anslaget er basert på signaler fra statsbudsjettet, departementene og annet materiell. Det er budsjettert med en kompensasjonsrente på 2,27 % i 2014 og 1,95 % resten av planperioden.

Til grunn for beregning av integreringstilskudd er det lagt inn en forutsetning om bosetting av 2-4 nye flyktninger i slutten av planperioden.

Note 4 – Utbytte fra selskaper

Det er budsjettert med utbytte fra Rakkestad energi AS med 3,16 millioner kroner. Det er ikke budsjettert utbytte fra Bankgården AS da rådmannen foreslår oppløsning av dette selskapet i 2014.

Note 5 – Bruk og avsetning bundne fond

Avsetning til bundne fond:	2014
Feiervesenet	
Vann	1180
Avløp	703
Slam	8
Sum avsetning til bundne fond	1891
Bruk av bunde fond:	2014
Rakkestad lokalsamling	175
Feiervesenet	6
Vann	0
Avløp	0
Viltfondet	6
Renovasjon	629
Sum bruk av bundne fond	816

Budsjettskjema 1B

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Til fordeling fra Skjema 1A	-360 358	-381 166	-415 126	-429 800	-445 085	-460 435
Budsjettskjema 1B - drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Fellesutgifter- og inntekter	-19 618	-30 701	-23 176	-20 889	-23 122	-25 306
Kommunikasjon og Service	24 948	22 688	22 180	22 465	23 306	24 147
Rådmannens team	18 133	29 936	27 025	29 548	30 472	31 365
Personal og Økonomi	8 141	9 385	10 009	11 183	11 616	12 046
Nav	22 570	23 861	24 735	25 281	26 062	26 812
Skole	76 625	79 954	86 504	88 568	91 946	95 297
Barnehage	37 805	40 536	43 499	45 056	46 757	48 466
Kultur	8 786	9 409	9 916	9 957	10 307	10 651
Familiesenter	36 092	37 703	38 080	39 162	40 521	41 859
Skautun	37 888	40 811	44 980	44 864	46 678	48 481
Hjemmebaserte tjenester	42 282	43 081	46 047	46 093	47 856	49 617
BOAK	31 814	32 934	37 066	38 829	40 430	41 962
TML	32 952	33 571	40 363	41 615	44 010	46 630
Næringstiltak	2 858	2 065	2 105	2 149	2 195	2 238
Kirker og trossamfunn	5 638	5 933	5 793	5 919	6 051	6 170
Sum fordelt til drift	366 914	381 166	415 126	429 800	445 085	460 435

Budsjettskjema 2A

Budsjettskjema 2A - investering	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Investeringer i anleggsmidler	78 275	74 850	86 410	89 410	80 160	73 460
Utlån og forskutteringer	7 078	10 920	6 000	6 000	6 000	8 500
Avdrag på lån	2 105	3 200	3 000	3 000	3 000	3 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	2 476	0	0	0	0	0
Årets finansieringsbehov	89 933	88 970	95 410	98 410	89 160	84 960
Finansiert slik:						
Bruk av lånemidler	71 978	55 000	65 000	65 000	50 000	50 000
Inntekter fra salg av anleggsmidler	1 617	10 600	12 500	8 000	7 500	5 000
Tilskudd til investeringer	4 956	10 500	1 850	7 800	16 500	15 000
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	3 665	3 200	3 000	3 000	3 000	3 000
Andre inntekter	36	0	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	82 251	79 300	82 350	83 800	77 000	73 000
Overført fra driftsbudsjettet	6 483	9 088	0	0	0	0
MVA.kompensasjon	0	0	10 600	12 000	10 000	10 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	1 200	582	2 460	2 610	2 160	1 960
Sum finansiering	89 933	88 970	95 410	98 410	89 160	84 960
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 2B

	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Til fordeling fra Skjema 2A	78 275	74 850	86 410	89 410	80 160	73 460
Budsjettskjema 2B - Investering	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Økonoi, lønns- og personalsystem	692	250	0	0	0	0
IKT, fellesutgifter,	1 695	1 500	1 560	1 560	1 560	1 560
IKT, skole,	536	950	500	500	500	500
IKT, PC'er på åttende trinn,	200	0	350	350	350	350
Rakkestad Ungdomsskole	13 006	0	0	0	0	0
Byggekløssen barnehage	3 190	0	0	0	0	0
Rakkestad Kulturhus	12 504	4 500	0	0	0	0
Fladstad barnehage	0	250	0	0	0	0
Skautun, Lyngen	6 457	0	0	0	0	0
Telefoniprojekt	106	0	0	0	0	0
Omsorgsboliger Helsehusveien	2 803	0	0	0	0	0
Kolbjørnsviksjøen badeplass	229	0	0	0	0	0
Gang og sykkelsti prestegårdsskogen	443	0	0	0	0	0
Kontortiltak leger og egne kontorer	5 123	0	0	0	0	0
Kjøp av bil hjemmebasert tjeneste	355	0	0	0	0	0
Kjøp av utleieboliger	4 047	2 500	0	0	0	0
Harlemhaugen boligområde	0	2 000	0	0	0	0
Kjøp av ElleMelle barnehage	4 697	0	0	0	0	0
Gangvei Rudskogen	298	0	0	0	0	0
Investeringstilskudd Kirkelig Fellesråd	1 019	0	0	0	0	0
Erstatning Prestegårdsskogen	512	0	0	0	0	0
Salg av eiendommer	104	0	0	0	0	0
Prestegårdsskogen boligområde	0	7 000	0	0	0	0
Kirkeng barnehage,	506	7 500	7 000	8 000	0	0
Kirkeng skole,	187	8 000	18 000	32 000	0	0
Os skole,	3 946	500	0	0	15 000	20 000
Buss/Bil BOAK	0	500	0	0	0	0
Bergenhus skole,	0	0	0	0	0	15 000
Os og Bergenhus skoler, utearealer	0	0	1 000	0	0	0
Rakkestad kulturskole,	0	0	0	0	2 000	6 000
Rakkestad familiesenter,	4 100	19 500	1 500	0	0	0
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, Fiolen,	0	0	6 000	0	0	0
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, bolig	0	1 000	0	0	0	0
Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter, hovedp	535	7 500	8 000	27 500	32 500	0
Hjembaserte tjenester, omsorgsboliger,	0	0	0	0	20 000	22 500
Boliger for vanskeligstilte mennesker,	0	0	3 000	0	0	0
Lyngrabben tilrettelagte boliger,	0	0	2 000	9 000	0	0
Kommunale bygg, påkostninger,	2 388	1 000	1 000	1 000	1 500	1 500
Kjøp av aksjer, arealer og bygg,	0	0	15 000	0	0	0
Offentlig parkeringshus, Rakkestad sentrum,	0	0	5 500	5 000	0	0
Kommunale lekeplasser,	249	400	1 000	0	0	0
Kommunale veier og bruer,	5 603	3 000	2 000	1 500	2 000	2 000
Vann- og avløpsinvesteringer,	2 791	7 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Udisponerte ressurser,	-46	0	10 000	0	1 750	1 050
Sum investering i bygninger og anlegg	78 275	74 850	86 410	89 410	80 160	73 460

Økonomisk oversikt drift

Økonomisk oversikt drift	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	22 420	21 618	22 887	23 676	24 126	24 577
Andre salgs- og leieinntekter	51 294	55 928	55 768	52 651	54 503	55 983
Overføringer med krav til motytelse	80 589	47 629	33 743	34 309	34 839	35 354
Rammetilskudd	225 346	235 571	251 808	264 936	275 189	286 850
Andre statlige overføringer	8 188	5 644	4 775	4 648	5 048	5 398
Andre overføringer	313	129	129	129	129	129
Skatt på inntekt og formue	146 560	162 458	163 062	168 300	175 200	182 150
Eiendomsskatt	11 613	17 500	27 550	27 550	27 550	27 550
Andre direkte og indirekte skatter	7	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	546 329	546 477	559 722	576 198	596 583	617 991
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	273 514	282 959	288 047	297 370	308 620	319 811
Sosiale utgifter	69 289	74 615	83 572	84 704	87 911	91 102
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	83 391	65 326	68 656	69 847	71 388	72 805
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	54 706	56 378	59 419	61 138	62 576	63 954
Overføringer	37 001	30 910	31 417	30 961	31 638	32 254
Avskrivninger	21 847	19 202	22 109	22 983	24 634	26 634
Fordelte utgifter	-3 146	-3 747	-3 489	-3 489	-3 489	-3 489
Sum driftsutgifter	536 602	525 642	549 732	563 514	583 278	603 070
Brutto driftsresultat	9 727	20 835	9 990	12 685	13 305	14 920
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	6 270	6 310	6 089	6 074	6 074	6 074
Gevinst på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	162	160	160	160	160	160
Mottatte avdrag på utlån	57	170	170	170	170	170
Sum eksterne finansinntekter	6 489	6 640	6 419	6 404	6 404	6 404
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	18 127	19 681	21 293	23 957	25 522	27 086
Tap på finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	14 008	15 150	15 950	17 172	18 110	18 459
Utlån	274	200	200	204	208	212
Sum eksterne finansutgifter	32 409	35 031	37 443	41 333	43 840	45 757
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-25 921	-28 391	-31 024	-34 929	-37 436	-39 353
Motpost avskrivninger	21 847	19 202	22 109	22 983	24 634	26 634
Netto driftsresultat	5 653	11 646	1 075	738	503	2 201
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk	6 434	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	7 005	0	1 210	1 110	1 160	960
Bruk av bundne fond	3 326	687	817	2 138	1 578	1 423
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum bruk av avsetninger	16 766	687	2 027	3 248	2 738	2 383
Overført til investeringsregnskapet	6 483	9 088	1 210	1 110	1 160	960
Dekning av tidligere års regnsk.m. merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	6 434	134	0	2 829	2 012	3 525
Avsatt til bundne fond	2 945	3 111	1 892	47	69	99
Avsatt til likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum avsetninger	15 862	12 333	3 102	3 986	3 241	4 584
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	6 556	0	0	0	0	0

Økonomisk oversikt investering

Økonomisk oversikt Investering	Regnskap 2012	Budsjett 2013	Budsjett 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Budsjett 2017
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	1 617	10 600	12 500	8 000	7 500	5 000
Andre salgsinntekter	36	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	0	0	0	0	0	0
Statlige overføringer	2 133	10 500	1 850	7 800	16 500	15 000
Andre overføringer	2 823	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	0	0	0	0	0	0
Sum inntekter	6 608	21 100	14 350	15 800	24 000	20 000
Utgifter						
Lønnsutgifter	353	50	0	0	0	0
Sosiale utgifter	58	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	64 686	63 440	86 410	89 410	80 160	73 460
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	308	0	0	0	0	0
Overføringer	12 362	11 360	0	0	0	0
Renteutgifter og omkostninger	507	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	0	0	0	0	0	0
Sum utgifter	78 275	74 850	86 410	89 410	80 160	73 460
Finanstransaksjoner						
Avdrag på lån	2 105	3 200	3 000	3 000	3 000	3 000
Utlån	6 178	10 000	5 000	5 000	5 000	7 500
Kjøp av aksjer og andeler	900	920	1 000	1 000	1 000	1 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	2 476	0	0	0	0	0
Avsatt til likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansieringstransaksjoner	11 659	14 120	9 000	9 000	9 000	11 500
Finansierungsbehov	83 325	67 870	81 060	82 610	65 160	64 960
Dekket slik:						
Bruk av lån	71 978	55 000	65 000	65 000	50 000	50 000
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	3 665	3 200	3 000	3 000	3 000	3 000
Overført fra driftsbudsjettet	6 483	9 088	0	0	0	0
MVA-kompensasjon	0	0	10 600	12 000	10 000	10 000
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	1 104	0	1 210	1 110	1 160	960
Bruk av bundne driftsfond	96	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	0	582	1 250	1 500	1 000	1 000
Bruk av bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av likviditetsreserve	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	83 325	67 870	81 060	82 610	65 160	64 960
Udekket/udisponert	0	0	0	0	0	0

Selvkostberegninger

Selvkostberegning vann, avløp, slam, renovasjon og feiing				
<i>Grunnlag kommunale avgifter vann:</i>				
<u>Inntekter/kostnader</u>	2014	2015	2016	2017
Direkte kostnader	6 455 963	6 503 714	6 691 938	6 874 735
Kalkulatoriske avskrivninger	990 000	980 000	1 030 000	1 063 000
Kalkulatoriske renter	408 800	422 300	484 200	565 900
Indirekte kostnader	295 802	301 718	307 752	313 907
Sum kostnader	8 150 565	8 207 732	8 513 890	8 817 542
Kommunale avgifter	9 210 409	7 873 701	8 092 137	8 317 126
Andre inntekter	120 867	123 284	125 702	128 118
Sum inntekter	9 331 276	7 996 985	8 217 839	8 445 244
Resultat	1 180 711	-210 747	-296 051	-372 298
<i>Grunnlag kommunale avgifter avløp:</i>				
<u>Inntekter/kostnader</u>	2014	2015	2016	2017
Direkte kostnader	7 514 226	7 590 625	7 798 624	8 012 813
Kalkulatoriske avskrivninger	2 273 000	2 232 000	2 226 000	2 259 000
Kalkulatoriske renter	1 512 000	1 517 000	1 601 000	1 703 000
Indirekte kostnader	304 190	310 274	316 480	322 809
Sum kostnader	11 603 416	11 649 899	11 942 104	12 297 622
Kommunale avgifter	12 221 371	10 331 089	11 217 031	11 715 699
Andre inntekter	84 975	86 675	88 374	90 074
Sum inntekter	12 306 346	10 417 764	11 305 405	11 805 773
Resultat	702 930	-1 232 135	-636 699	-491 849
<i>Grunnlag kommunale avgifter slam:</i>				
<u>Inntekter/kostnader</u>	2014	2015	2016	2017
Direkte kostnader	2 780 676	2 827 858	2 894 305	2 956 044
Kalkulatoriske avskrivninger	30 000	30 000	30 000	30 000
Kalkulatoriske renter	10 000	10 000	10 000	10 000
Indirekte kostnader	121 015	123 435	125 904	128 422
Sum kostnader	2 941 691	2 991 293	3 060 209	3 124 466
Kommunale avgifter	2 950 000	3 038 500	3 129 655	3 223 545
Sum inntekter	2 950 000	3 038 500	3 129 655	3 223 545
Resultat	8 309	47 207	69 446	99 079

<i>Grunnlag kommunale avgifter renovasjon:</i>				
Inntekter/kostnader	2014	2015	2016	2017
Direkte kostnader	8 328 998	8 460 406	8 662 986	8 852 072
Kalkulatoriske avskrivninger	262 000	250 000	207 000	161 000
Kalkulatoriske renter	56 500	49 800	44 300	38 960
Indirekte kostnader	240 614	245 426	250 335	255 341
Sum kostnader	8 888 112	9 005 632	9 164 621	9 307 373
Kommunale avgifter	7 145 965	7 360 344	7 581 154	7 808 589
Andre inntekter	1 113 201	1 135 465	1 157 730	1 179 993
Sum inntekter	8 259 166	8 495 809	8 738 884	8 988 582
Resultat	-628 946	-509 823	-425 737	-318 791
<i>Grunnlag kommunale avgifter feiing:</i>				
Inntekter/kostnader	2014	2015	2016	2017
Direkte kostnader	1 056 882	1 054 125	1 088 758	1 123 183
Kalkulatoriske avskrivninger	46 029	46 029	46 029	46 029
Kalkulatoriske renter	11 327	10 162	9 167	7 988
Indirekte kostnader	59 313	60 499	61 709	62 944
Sum kostnader	1 173 551	1 170 816	1 205 664	1 240 144
Kommunale avgifter	1 167 000	1 167 000	1 167 000	1 167 000
Sum inntekter	1 167 000	1 167 000	1 167 000	1 167 000
Resultat	-6 551	-3 816	-38 664	-73 144

Del 5

Vedlegg

VEDLEGG 1: Priser for kommunale varer og tjenester

Det fastsettes følgende priser som gjelder fra 1. januar 2014.

1. Betalingssetser for opphold i kommunale barnehager og skolefritidsordning

a) Barnehage

Plass	Opphold pr. mnd.	Matpenger pr. mnd.
Heldagsplass – 100 %	Kr. 2.360	Kr. 400
Deltidsplass – 80 %	Kr. 2.147	Kr. 320
Deltidsplass – 60 %	Kr. 1.620	Kr. 240
Deltidsplass – 50 %	Kr. 1.408	Kr. 200
Deltidsplass – 40 %	Kr. 1.134	Kr. 160
Enkelt dager – per dag	Kr. 167	

Søskenmoderasjon:

Iht. forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 3, gis foreldre/foresatte minimum 30 % søskenmoderasjon i foreldrebetalingen for 2. barn og minimum 50 % for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen. Reduksjon skal tilbys også i de tilfeller søsknene går i forskjellige barnehager innen samme kommune.

Rakkestad kommune tar selvkost på mat og matservering i barnehager – noe som utgjør en økning på kr 100,- pr. barn pr. måned fra 01.01.2014.

b) Skolefritidsordning (SFO)

Plass	Opphold pr. mnd.	Matpenger pr. mnd.
Heldagsplass – 100 %	Kr. 2.190	Kr. 200
Deltidsplass – 80 %	Kr. 1.975	Kr. 165
Deltidsplass – 60 %	Kr. 1.515	Kr. 125
Deltidsplass – 40 %	Kr. 1.050	Kr. 80
Ekstra dager *	Kr. 155	

*Note 1:

Ekstra dager: En dag før og etter skolen. Gjelder kun for de som allerede har plass i SFO.

Søskenmoderasjon:

Iht. Rakkestad kommunes vedtekter for skolefritidsordning § 9, er det full pris for 1 barn. Fra 2. barn gis det 30 % reduksjon. Fra og med 3. barn gis det 50 % reduksjon. Reduksjonen regnes av den minste plassen. Hvis søsken har lik type plass, reduseres betalingen for den eldste.

2. Billettpriser på badet

a)	Barnebilletter	Kr 25
b)	Voksenbilletter	Kr 50
c)	Honørbilletter	Kr 25
d)	Skoleelev tom. videregående skole	Kr 25
e)	Klippekort I (inntil 12 klipp)	Kr 250
f)	Klippekort II (inntil 24 klipp)	Kr 500

3. Elevkontingent ved kulturskolen

Helårskontingent: Kr 2.215

Søskenmoderasjon:

Familier med 2 elever ved musikkskolen får 10 % reduksjon i foreldrebetalingen for elev 2, 20 % reduksjon for elev 3 osv.

4. Kino

a)	Barnebilletter	Kr 60-100
b)	Honnørbilletter	Kr 60-100
c)	Voksenbilletter	Kr 80-120
d)	Hefter barnebilletter og honør (5 billetter)	Kr 340
e)	Hefter voksenbilletter (5 billetter)	Kr 400

Hefter kan ikke benyttes ved premierer.

5. Andre priser

Båtutleie Frøne – per dag	Kr 105,-
Båtutleie Frøne – per weekend	Kr 210,-
Jaktkort kommunale skoger – per dag	Kr 180,-
Fiskekart	Kr 20,-
Turkart Østfold (hele settet)	Kr 105,-
Turkart Østfold (per del)	Kr 25,-
Leie kunstgressbanen – per time inkl. garderobe	Kr 775,-

Alle priser er inkl. mva.

6. Husleie kommunale boliger

Husleie justeres med utviklingen i Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks fra oktober 2012 – oktober 2013.

7. Leie kommunale utleielokaler

Utleiepriser	Pris
<i>Kinosal m/scene og garderobe</i>	
Lag og foreninger i Rakkestad	10% av billettinntekter, min. kr 2 000,-
Profesjonelle grupper	10% av billettinntekter, min. kr 3 000,-
Næringsliv, annen offentlig virksomhet	10% av billettinntekter, min. kr 4 000,-
Garderobe bak kinosal	kr 600,-
<i>Festsal</i>	
Lag og foreninger i Rakkestad	10% av billettinntekter, min. kr 2 000,-
Profesjonelle grupper	10% av billettinntekter, min. kr 3 000,-
Næringsliv, annen offentlig virksomhet	10% av billettinntekter, min. kr 4 000,-
<i>Festsal - arrangement med eget ordensvern</i>	
Lag og foreninger i Rakkestad	Kr 4 000,-
Profesjonelle grupper	Kr 5 000,-
Næringsliv, annen offentlig virksomhet	Kr 6 000,-
Spisesal kulturhuset	Kr 1 000,-
Kommunestyresal	Kr 1 000,-
Formannskapssal	Kr 500,-
Grupperom 1 og 2 kulturhuset	Kr 200,-
Auditoriet Os skole	Kr 415,-
Bergenus skole - midtrommet	Kr 415,-
Bergenus skole – midtrom og auditoriet	Kr 620,-

I tillegg til utleiepris kommer kostnad for tilsyn på kr 320,- per time.
Dette gjelder både arrangement og øvelser.

For arrangementer som krever eget ordensvern tilkommer kommunale ordensvern i prisen.
Det er ved slike arrangementer ikke tillegg for tilsyn.

Andre utleielokaler:

Aktivitetshuset	Kr 620,-
Gymsaler/klasserom skoler – enkelt ukedag	kr. 415,-
Gymsaler/klasserom skoler – helger	kr. 520,-

8. Egenbetaling for hjembaserte tjenester

Betaling for praktisk bistand – daglige gjøremål er i forhold til husstandens samlede inntekt (almennelig inntekt inklusiv aksjeutbytte før særfradrag). Det er den siste offentlige ligningen som blir lagt til grunn ved beregningen. Har det skjedd endringer i økonomien kan dette legges til grunn ved henvendelse til Rakkestad kommune.

Tak på egenbetaling

1 G = kr 85.245,-

Antall G	Alm. Inntekt før særfradrag	Tak på egenbet. Pr år	Betaling pr. mnd
Inntill 1 G	Kr 0 - 85.245,-	0	0
1 G - 2 G	Kr 85245,- - 170.490,-	2 160	180
2 G - 3 G	Kr 170.490,- - 255.735,-	11 760	980
3 G - 4 G	Kr 255.735,- - 340.980,-	19 800	1 650
4 G - 5 G	Kr 340.980,- - 426.225,-	27 480	2 290
5 G og over	Kr 426.225,- og mer	35 160	2 930

G reguleres 1. mai hvert år.

Betalingsalternativer: Taket delt på 12 måneder eller kr 332,- per time.

De som har under 2 G i inntekt skal ikke betale mer enn kr 180,- per mnd. i hjemmehjelp og trygghetsalarm til sammen.

Priser matombringning til hjemmeboende og ved helse/velferdssentrene:

Abonnement full pensjon	Kr 3.000,- per mnd.
Abonnement middag m/dessert	Kr 1.950,- per mnd.
Middag med dessert (stykkepris)	Kr 80,-
Middag uten dessert (stykkepris)	Kr 70,-
Dessert	Kr 18,-
Frokost – stykkepris	Kr 35,-
Kveldsmat – stykkepris	Kr 35,-
Påsmurt – stykkepris	Kr 8,-
Kaffe – liten kanne (1/2 liter)	Kr 13,-
Kaffe – medium kanne	Kr 35,-
Kaffe – stor kanne	Kr 55,-

9. Vederlag for opphold på Skautun rehabiliterings- og omsorgssenter

Dagopphold	Kr 74,- per døgn
Tidsbegrenset opphold i institusjon	Kr 142,- per døgn
Avlastningsplass for pårørende	Gratis
Avlastningsplass i turnus for pårørende	Gratis

Langtidsopphold og tidsbegrenset opphold i institusjon over 60 døgn:

Betaling etter inntekt, jfr. forskrift om egenbetaling i institusjon.

10. Egenbetaling andre tjenester

Montering av trygghetsalarm (engangsbeløp):	Kr 330,-
Kommunal trygghetsalarm:	Kr 270,- per mnd.
Privat trygghetsalarm:	Kr 130,- per mnd.
Vask av tøy	Kr 36,- per kg

11. Kommunale avgifter

a) Gebyr for vann og avløp

Engangsgebyr for tilknytning – jfr. lokal forskrift § 5:

Engangsgebyr (tilkoblingsgebyr) betales ved tilknytning til offentlig vann- og/eller avløpsledningsnett.

Tilkoblingsgebyr vann: kr. 3.000,-
Tilkoblingsgebyr avløp: kr. 5.000,-

Alle priser eks. mva.

Årsgebyr vann og avløp – jfr. lokal forskrift § 6:

Årsgebyret består av to deler, abonnementsgebyr (fast gebyr) og forbruksgebyr (fra vannmåler).

Abonnementsgebyr:

Abonnementsgebyret differensieres etter 5 brukerkategorier:

- Abonnementsgebyr for bolig med inntil 2 boenheter. Betaler en fast del.
- Abonnementsgebyr for fritidsbolig. Betaler en halv fast del.
- Abonnementsgebyr for bolig med mer enn 2 boenheter. Se tabell gjengitt nedenfor.
- Abonnementsgebyr for kombinasjonsbygg bolig/næring. Se tabell gjengitt nedenfor.
- Abonnementsgebyr for næringsbygg. Se tabell gjengitt nedenfor.

Bolig med mer enn 2 boenheter, kombinasjonsbygg og næringsbygg betaler abonnementsgebyr basert på forbruk etter følgende tabell:

Kategori	Årsforbruk	Antall faste deler
Kategori 1:	0 – 300 m ³	1
Kategori 2:	300 – 800 m ³	2
Kategori 3:	800 – 2500 m ³	3
Kategori 4:	2500 – 5000 m ³	6
Kategori 5:	5000 – 10000 m ³	10
Kategori 6:	10000 – 50000 m ³	15
Kategori 7:	> 50000 m ³	25

Abonnementsgebyr vann (en fast del): kr. 300,-
Abonnementsgebyr avløp (en fast del): kr. 500,-

Alle priser eks. mva.

Forbruksgebyr:

Forbruksgebyret baseres på faktisk vannforbruk (vannmåler) og pris pr. kubikkmeter. Avløpsmengde regnes lik vannmengde.

Forbruksgebyr vann: kr. 15,66 pr. kubikkmeter
Forbruksgebyr avløp: kr. 21,46 pr. kubikkmeter

Alle priser eks. mva.

Stipulert forbruk:

Forbruksgebyr basert på stipulert forbruk er i utgangspunktet ikke aktuelt da vannmåler er påbudt i Rakkestad kommune. Der korrekt forbruk fra vannmåler ikke forefinnes, for eksempel ved defekt måler, stipuleres forbruket. Normalt benyttes gjennomsnittsforgbruk fra tidligere år, men for boligabonnenter kan også tabell gjengitt nedenfor benyttes. Kommunen avgjør i hvert enkelt tilfelle, hvilken stipuleringsmetode som skal benyttes.

Bruksareal:	Stipulert vannforbruk
0 - 72 m ² :	vannforbruk 120 m ³
73 - 180 m ² :	vannforbruk 170 m ³
181 - 240 m ² :	vannforbruk 195 m ³
241 - 300 m ² :	vannforbruk 225 m ³
301 - 360 m ² :	vannforbruk 255 m ³
361 m ² og mer:	vannforbruk 310 m ³

Andre gebyrer:

Gebyr for midlertidig tilknytning – jfr. lokal forskrift § 9: kr. 1.000,-
Gebyr for manglende vannmåleravlesning – jfr. lokal forskrift § 4: kr. 1.000,-
Gebyr for kalibrering av vannmåler – jfr. lokal forskrift § 7: kr. 1.000,-

Alle priser eks. mva.

b) Gebyr for slamtømming

Slamtanker Kr 1.500,- (0 - 4 m³)
Slamtanker Kr 356,- (per m³ over 4 m³)
Innelukkede tanker Kr 1.456,- (0 - 3 m³)
Innelukkede tanker Kr 1.977,- (3,1 – 6 m³)
Innelukkede tanker Kr 356,- (per m³ over 6 m³)
Minirensanlegg Kr 2.010,- (0 – 4 m³)
Minirensanlegg Kr 2.488,- (4,1 – 7 m³)
Minirensanlegg Kr 356,- (per m³ over 7 m³)

Ovennevnte priser er ekskl. mva. Det kan innkreves et gebyr på kr 570,- ekskl. mva per fremmøte når slam-/septiktanken av praktiske grunner ikke kan tømmes.

c) Renovasjonsavgift (alle priser er uten mva.)

Ordinær renovasjonsavgift settes til **kr 2.103,-** ekskl. mva per stativ.
Abonnement med hjemmekomposteringsavtale **kr 1.683,-** ekskl. mva per stativ.
Abonnement med samarbeidsavtale **kr 1.683,-** ekskl. mva per stativ.
Abonnement med hjemmekompostering og samarbeidsavtale **kr 1.262,-** ekskl. mva per stativ.

Nytt renovasjonsstativ	Kr 1.280
Kompostbeholder – kompostbjørn	Kr 1.360
Kompostbeholder – biolan	Kr 2.052
Bøttesett (for oppbevaring av bark og matavfall)	Kr 156
Ekstra avfallssekker – selges v/Rakkestad servicekontor	Kr 24

d) Priser Kopla renovasjonsplass (alle priser er uten mva.)

Avfallsfraksjon	Pris per tonn
Grovavfall/næringsavfall til deponi	Kr 1.700
Sortert avfall	Kr 1.236
Papp	Kr 350
Papir	Kr 350
Trevirke	Kr 850
Jern/metall	Kr 232
Impregnert trevirke	Kr 2.100
Tippmasser som kan benyttes (mottas etter nærmere avtale)	Kr 20
Tippmasser som ikke kan benyttes	Kr 200
Leca, betong og lignende med armeringsjern og maling-/pusrester	Kr 1.700
Minstepris ved veiing	Kr 56

Levering av avfall fra næring:	
Sortert avfall og avfall til deponi, iht. prisliste	Betales iht. vekt
Avfallssekker m/kommunens logo	Kr 0,00
Hageavfall (per m ³)	Kr 24,00

Farlig avfall, deklarerer på bedrift og faktura blir sendt direkte

Større mengder farlig avfall og EE-avfall, samt kuldemøbler fra næringsliv (kjøledisker) - som Kopla renovasjonsplass ikke har plikt til å ta imot* - henvises til regionale mottaksanlegg.

(* inntil 400 kg pr avfallsbesitter pr år.)

Levering av avfall fra husholdninger:	
Personbil sortert avfall (avfall til gjenvinning - papir, jern, metall ol)	Kr 0,00
Personbil, stasjonsvogn, varebil, kombibil, bil m/henger	Betales iht. vekt
Avfallssekker m/kommunens logo	Kr 0,00
EE-avfall, kuldemøbler, farlig avfall*, hageavfall, jern og metall	Kr 0,00

(* gjelder også pcb vinduer og impregnert trevirke inntil 400 kg pr avfallsbesitter pr år.)

---

e) Feieravgift (alle priser uten mva)

For 1, 1 ½ og 2 etasjes bygg, per pipe	Kr 333,-
For 3 etasjes bygg, per pipe	Kr 398,-
For bygg høyere enn 3 etasjer, per pipe	Kr 510,-

12. Inndekningsgrad på kommunale avgifter

Kommunen følger prinsippet med 100 prosent inndekning av kommunale avgifter (vann, avløp, slam, renovasjon og feiing).

13. Betalingsregulativ for plansaker, utslippsaker og byggesaker m.m.

Gebyrene skal fastsettes slik at kommunen oppnår selvkost – se vedlegg 1a.

Gebyrsatsene skal bygge på et grunnbeløp som settes til kr 640,-.

14. Betalingsregulativ for oppmåling

Gebyrene skal fastsettes slik at kommunen oppnår selvkost – se vedlegg 1b.

Gebyrsatsene skal bygge på et grunnbeløp som settes til kr 640,-.

Vedlegg 1a: Betalingsregulativ for plansaker, utslippsaker og byggesaker m.m i Rakkestad kommune, Østfold

Kapittel 1 - Generelle bestemmelser

§ 1-1. Hjemmel

Med hjemmel i lokal forskrift vedtatt 22.03.2012 fastsettes dette gebyrregulativ av Rakkestad kommunestyre. Gebyrer for tjenester som ikke er lovpålagte er fastsatt etter selvkostprinsippet, jf. Kst. sak 36/06.

§ 1-2. Gyldighet

Dette regulativet er gyldig fra 01.01.2014 og frem til nytt gebyrregulativ fastsettes/revideres av kommunestyret. Gebyr beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt fullstendig søknad, tilleggssøknad, planforslag og/eller annen bestilling foreligger.

§ 1-3. Grunnbeløp (G)

Grunnbeløp (G) for utregning av gebyr fastsettes av kommunestyret. Eventuelle kostnader til andre myndigheters behandling, så som arkeologiske registreringer kommer i tillegg til disse gebyrene. Det samme gjelder kostnader med undersøkelser av grunnforhold, rasfare mv. og miljøforhold.

§ 1-4. Betalingsbestemmelser

Den som får utført tjenester etter dette regulativ skal betale gebyr. Regning for gebyr blir sendt ut like etter/med at fullstendig søknad, tilleggssøknad, planforslag og/eller bestilling foreligger. Ved for sen betaling tilkommer purregebyr. Etter nytt forfall sendes kravet til innfordring. Det kan kreves at gebyr skal være betalt før arbeidet med saken settes i gang.

For byggesaksbehandling sendes gebyr når vedtak er fattet. Hvert enkelt forvaltningsvedtak for byggesak belastes iht. gjeldende bestemmelse i kapittel 4.

§ 1-5. Søknader som avslås eller hvor tiltaket/planen ikke blir gjennomført

Gebyret blir det samme uavhengig av om vedtaket innebærer tillatelse, avslag eller om tiltaket ikke blir gjennomført.

§ 1-6. Redusert gebyr

Når særlige grunner foreligger, kan administrasjon etter søknad redusere gebyret. Med betegnelsen særlige grunner menes det her bl.a. tilfeller der gebyret er åpenbart urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn og i forhold til det arbeidet og de kostnadene som kommunen har hatt. En søknad om redusert gebyr må sendes Rakkestad kommune innen 3 uker etter at vedtak er fattet.

§ 1-7. Ulovlig igangsetting

Settes et tiltak i gang før de nødvendige tillatelser foreligger, eller uten at den lovlige prosedyren er fulgt, ilegges den ansvarlige et tilleggsgebyr på 50 % av tilsvarende det ordinære gebyret for den type saker.

Overtredelsesgebyr er hjemlet i PBL § 32-8.

§ 1-8. Klageadgang

Enkeltvedtak om fastsetting av gebyr etter dette regulativ kan påklages etter reglene i forvaltningsloven. Kommunens eget klageorgan er første klageinstans i den enkelte sak.

Kapittel 2 - Plansaker

§ 2-1. Søknad om dispensasjon fra arealplan (bebyggelsesplan, reguleringsplan, kommuneplanens arealdel):

1. Søknad som kan behandles administrativt etter delegering - Gebyr = 7 x G.
2. Søknad som må behandles av formannskapet - Gebyr = 12 x G.
3. Ved behandling av dispensasjonssøknader i henhold til kommuneplan, kommunedelplan, regulerings- eller bebyggelsesplaner betales gebyr for dispensasjonsbehandling. Søknad om tiltak etter PBL § 20 som først må behandles som dispensasjonssak medfører også ordinært gebyr etter dette regulativ.

§ 2-2. Søknad om mindre vesentlig endring i bebyggelsesplan eller reguleringsplan:

1. Søknad som må behandles av formannskapet - Gebyr = 12 x G.

§ 2-3. Forslag til bebyggelsesplan, reguleringsplan eller vesentlig endring av gjeldende bebyggelses- eller reguleringsplan

1. Vedtak om oppstart av planarbeid:

Når det kommer inn private reguleringsforslag jf. PBL § 12 som ikke er i samsvar med kommuneplan, skal formannskapet eller kommunestyret avgjøre om forslaget skal tas opp til videre behandling. For denne behandling skal det betales følgende gebyr:

12 x G

Annonse- og andre kostnader med bekjentgjøring av planarbeidet bekostes av forslagsstiller.

2. Videre behandling fra og med 1. gangs behandling i formannskapet (offentlig ettersyn) til og med egengodkjenning i kommunestyret, inkl. annonsekostnader:
  - a) For planer med størrelse 3 dekar eller mindre: 30 x G
  - b) For planer med størrelse 3 - 10 dekar: 50 x G
  - c) For planer med størrelse over 10 dekar: 65 x G

§ 2-4. Konsekvensutredninger (PBL kapittel 4. § 4-2)

For behandling av konsekvensutredninger der kommunen er ansvarlig myndighet, blir gebyrsats fastsatt etter nærmere vurdering/avtale. Gebyret skal fastsettes etter selvkostprinsippet. Det skal føres timeliste for arbeidet.

§ 2-5. Annet arbeid:

1. Alt planteknisk arbeid, rettelser, justeringer, omarbeidelser m.m., som må utføres på plankartet før planen godkjennes lagt ut til 1. gangs offentlig ettersyn, skal dekkes av den som fremmer planen. Hvis kommunen skal utføre disse arbeidene betales et gebyr på 2 x G pr. time.

Kapittel 3 - Utslippsak

§ 3-1. Søknad om utslippstillatelse for inntil 15 PE: Gebyr = 6 x G.

§ 3-2. Søknad om utslippstillatelse som overstiger 15 PE: Gebyr = 12 x G.

Kapittel 4 - Byggesak

§ 4-1. Søknad om tillatelse til tiltak etter PBL § 20-2

1. søknad om driftsbygninger i landbruket etter PBL § 20-2 a
0-500 kvm = 7G
501-800 kvm = 12G
800-1000 kvm (enkle landbruksbygg) = 18G
2. Pbl § 20-2c - søknad om midlertidige eller transportable bygninger - Gebyr = 7 x G.
3. Pbl § 20-2 a - søknad om mindre byggearbeid på bolig- /fritidseiendom - Gebyr = 7 x G.

§ 4-2. Søknad om tillatelse til tiltak etter Pbl 20-1

Hvor ikke annet fremgår er bruksareal (BRA) iht. NS 3940 beregningsgrunnlag for utregning av gebyr. Utstedelse av midlertidig brukstillatelse/ferdigattest vedtatt etter plan- og bygningsloven inngår i de forskjellige gebyrer.

1. PBL § 20-1a - søknad om tillatelse til tiltak til nybygg, tilbygg og påbygg for boliger, fritidsboliger og næringsbygg mv.:
  - a) Inntil 70 m² BRA – Gebyr = 10 x G.
  - b) 71 m² – 300 m² BRA – Gebyr = 20 x G.
  - c) 301 m² – 800 m² BRA – Gebyr = 25 G. Gebyr for areal > 800 m² er 25 x G. Hver påbegynte 100 m² BRA over 800 m² belastes med 3G.
  - d) Søknad om driftsbygninger i landbruket over 1000 m² etter PBL § 20-1 a – Gebyr = 25 x G. Hver påbegynte 100 m² BRA over 1100 m² BRA belastes med 3G. Eks: Driftsbygning på 1001 m² = 25 G i gebyr. Driftsbygning på 1101 m² = 28 G i gebyr.
2. PBL § 20-1a - varige konstruksjoner og anlegg
  - a) Tiltaksklasse 1 - Gebyr = 10 x G.
  - b) Tiltaksklasse 2 - Gebyr = 15 x G.
  - c) Tiltaksklasse 3 - Gebyr = 25 x G.

3. PBL § 20-1c- vesentlig fasadeendring, Gebyr = 7 x G.
4. PBL § 20-1b og j - vesentlig endring eller reparasjon på tiltak og plassering av midlertidige bygninger, konstruksjoner eller anlegg
  - Tiltaksklasse 1 – 10 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 15 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 25 x G
5. PBL § 20-1d- bruksendring eller vesentlig utvidelse/endring av tidligere drift på tiltak som nevnt under PBL § 20-1a
  - Tiltaksklasse 1 – 10 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 15 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 25 x G
6. PBL § 20-1e - riving av tiltak som nevnt under PBL § 20-1 a
  - Tiltaksklasse 1 – 10 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 15 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 25 x G
7. PBL § 20-1 f - Oppføring, endring eller reparasjon av bygningstekniske installasjoner
  - Tiltaksklasse 1 – 10 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 15 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 25 x G
8. PBL § 20-1 g- oppdeling eller sammenføring av bruksenheter i boliger - Gebyr = 10 x G.
9. PBL § 20-1 h og i - oppføring av innhegning mot veg, skilt eller reklameinnretninger o.l. - Gebyr = 7 x G.
10. PBL § 20-1 m - deling av eiendom eller bortfeste av enhet i mer enn 10 år.
  - a) Når grense er fastsatt i vedtatt arealplan - Gebyr = 4 x G.
  - b) Når grense ikke er fastsatt i vedtatt arealplan - Gebyr = 7 x G.
  - c) Ev. gebyr for behandling av dispensasjon/endring av plan kommer i tillegg.
11. PBL § 20-1 k- vesentlig terrenginngrep
  - a) Tiltaksklasse 1 - Gebyr = 10 x G.
  - b) Tiltaksklasse 2 - Gebyr = 15 x G.
  - c) Tiltaksklasse 3 - Gebyr = 25 x G.
12. PBL § 20-1 l anlegg av veg eller parkeringsplass
  - a) Tiltaksklasse 1 - Gebyr = 10 x G.
  - b) Tiltaksklasse 2 - Gebyr = 15 x G.
  - c) Tiltaksklasse 3 - Gebyr = 25 x G.
13. PBL § 21-1- forhåndskonferanse - Gebyr 0 x G.
14. PBL § 21-2 - søknad om rammetillatelse – gebyr som for pkt. 1 til 12. Avhengig av hva det søkes om.
15. PBL § 21-2 - søknad om igangsettingstillatelse (trinnvis behandling) For hver igangsettingstillatelse betales ett gebyr. Gebyr = 3 x G.
16. Utstedelse av midlertidig brukstillatelse/ferdigattest der tiltaket allerede er tatt i bruk – Gebyr = 3 G
17. Avslag på søknad til tiltak etter PBL § 20-1 ilegges gebyr tilsvarende halvparten av gebyret for godkjent søknad for tiltaket.
18. Ulovlighetsoppfølging.
For arbeider med ulovligheter betales det etter medgått tid. 1G per time.

§ 4-3. Godkjenning av foretak for ansvarsrett

1. PBL § 22-3 - søknad om lokal godkjenning av foretak for ansvarsrett
  - a) Første gangs godkjenning:
    - Tiltaksklasse 1 – 5 x G
    - Tiltaksklasse 2 – 7 x G
    - Tiltaksklasse 3 – 10 x G
  - b) Senere godkjenninger:
    - Tiltaksklasse 1 – 3 x G
    - Tiltaksklasse 2 – 5 x G
    - Tiltaksklasse 3 – 7 x G
2. PBL § 22-1 - søknad om godkjenning av ansvarsrett for foretak med sentral godkjenning:
  - Tiltaksklasse 1 – 0 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 0 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 0 x G
3. PBL SAK § 6-8 - søknad om personlig godkjenning for oppføring av bolig/fritidsbolig til eget bruk. Gebyr = 5 x G

§ 4-4. Endringer i forhold til gitte tillatelse eller registrert søknad

1. Søknad om endring i forhold til gitte tillatelse - Gebyr = 3 x G. per vedtak
2. Behandling/godkjenning av reviderte tegninger
  - Tiltaksklasse 1 – 3 x G
  - Tiltaksklasse 2 – 5 x G
  - Tiltaksklasse 3 – 8 x G

§ 4-5. Dispensasjoner fra bestemmelser i lov og forskrift (PBL § 7)

1. PBL § 7 - dispensasjonssøknad som kan behandles administrativ etter delegering Gebyr = 7 x G.
2. PBL § 7 - dispensasjonssøknad som må behandles av formannskapet Gebyr = 12 x G.

§ 4-6. Utstikking og kontrollmåling av plassering av tiltak

Dersom ansvarshavende i byggesak leier kommunen til å utføre plassering/innmåling/kontroll av tiltak. Utsetting av bygg består av minimum 1 hjørne og retningspel + ev. høydeutsett.

1. Første tiltak på eiendommen Gebyr = 7 x G.
2. Tillegg pr. tiltak når det utstikkes/innmåles flere tiltak samtidig på samme eiendom Gebyr = 2 x G.
3. Fra og med 2. gangs utstikking av samme tiltak - pr. tiltak Gebyr = 7 x G.

Dersom kommunens bygningsmyndighet har satt vilkår om at et tiltak skal utstikkes/plasseres/kontrolleres av kommunene selv, skal det ikke innkreves gebyr.

Vedlegg 1b: Betalingsregulativ etter Matrikkeloven - 2014

Dette betalingsregulativet er fastsatt i medhold av Matrikkelovens § 32 og forskrift av 26. juni 2009 nr. 864 til Matrikkeloven § 16.

Grunnbeløpet (G) i dette betalingsregulativet er det samme som grunnbeløpet i betalingsregulativet for byggesaker, plansaker, delingssaker, kartforretning, oppmåling m.m. i Rakkestad kommune.

Gebyrer for arbeider etter Matrikkeloven (lovens § 32, forskriftene § 16) fastsettes som følger:

A. Oppretting av ny matrikkelenhet.

A.1. Oppretting av ny grunneiendom og ny festegrunn som skal forbli selvstendig enhet:

$$\text{Gebyr} = 20 \times G$$

Dersom utarbeidet – selve oppmålingsforretningen med innmåling og utsetting av grensemerker – tar lengre tid enn 5 timer, betales 1,5 G pr. påbegynt time utover 5 timer i tillegg.

A.2 Oppretting av ny grunneiendom og ny festegrunn som i henhold til vedtak skal bli tilleggsareal til eksisterende matrikkelenhet og tilleggsarealer som blir behandlet i henhold til reglene om arealoverføring:

Areal 0 – 500 m ²	Gebyr = 8 x G
Areal 501 – 1000 m ²	Gebyr = 10 x G
Areal over 1000 m ²	Gebyr = 14 x G

Dersom utarbeidet – selve oppmålingsforretningen med innmåling og utsetting av grensemerker – for tilleggsarealer over 1000 m², tar lengre tid enn 5 timer, betales 1,5 G pr. påbegynt time utover 5 timer i tillegg.

A.3. Oppretting av ny grunneiendom og ny festegrunn over større sammenhengende arealer til landbruks-, idretts- eller friluftsførmål samt andre allmennyttige formål:

Uavhengig av areal betales det et grunnbeløp på 12 x G. Dersom utarbeidet – selve Oppmålingsforretningen med innmåling og utsetting av grensemerker - tar lengre tid enn 5 timer, betales 1,5 G pr. påbegynt time utover 5 timer i tillegg.

A.4 Oppretting av uteareal på eierseksjon:

Areal 0 – 250 m ²	Gebyr = 4 x G
Areal 251 – 1000 m ²	Gebyr = 6 x G
Areal over 1000 m ²	Gebyr = 10 x G

Det betales fullt gebyr for oppmåling av den første seksjonen på en grunneiendom, deretter innrømmes 30 % rabatt for hver av de neste seksjonene som skal opprettes på den samme grunneiendommen.

A.5 Oppretting av ny anleggseiendom:

Volum 0 – 2000 m³
Volum over 2000 m³

Gebyr = 16 x G
Gebyr = 16 x G + 1G pr. påbegynt 1000 m³

A.6 Oppretting av ny anleggseiendom som skal være tilleggsvolum til eksisterende anleggseiendom eller at volum skal overføres ved hjelp av arealoverføring:

Volum 0 – 250 m³
Volum 251 – 500 m³
Volum over 501 m³

Gebyr = 10 x G
Gebyr = 12 x G
Gebyr = 12 x G + 1G pr. 500 m³ i økning

A.7. Registrering av jordsameie:

Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie betales etter medgått tid.
Minstesats 2 x G + 1G pr. time

B. Oppmåling av eksisterende eiendom.

B.1. Oppmåling av eksisterende eiendom der eiendomsgrensene ikke er oppmålt tidligere ved hjelp av koordinater:

B.1.1 Oppmåling av hele eiendommen:

Gebyr = 12 x G

Dersom utarbeidet – selve oppmålingsforretningen med innmåling og utsetting av grensemerker – tar lengre tid enn 5 timer, betales 1,5 G pr. påbegynt time utover 5 timer i tillegg.

B.1.2 Oppmåling av hele eiendommer som benyttes til landbruks-, idretts-, eller friluftsmål samt andre allmennyttige formål:

Uavhengig av areal betales det et grunnbeløp på 8 x G.

Dersom utarbeidet – selve oppmålingsforretningen med innmåling og utsetting av grensemerker – tar lengre tid enn 5 timer, betales 1,5 G pr. påbegynt time utover 5 timer i tillegg.

B.1.3 Oppmåling av del av eiendommen:

Inntil 3 grensepunkter   Gebyr = 6 x G
Deretter for hvert punkt   Gebyr = 1G

Dersom alle grensepunktene til eiendommen blir oppmålt, skal gebyret fastsettes etter pkt. B.1.1.

B.2. Utsetting av grensemerker som tidligere er oppmålt ved hjelp av koordinater:

Inntil 3 grensemerker
Deretter for hvert punkt

Gebyr = 3 x G
Gebyr = 1G

C. Grensejustering.

C.1. Grensejustering mellom grunneiendommer, festegrunn og jordsameie:

Areal 0 – 150 m²   Gebyr = 5 x G
Areal 151 – 500 m²   Gebyr = 7 x G

Utover 500 m² er grensejustering ikke tillatt.

Gebyret gjelder for hvert areal som blir grensejustert fra en matrikkelenhet og til en annen matrikkelenhet.

C.2. Grensejustering mot anleggseiendom:

Volum 0 – 250 m³   Gebyr = 6 x G
Volum 251 – 1000 m³   Gebyr = 8 x G

Utover 1000 m³ er grensejustering ikke tillatt.

Gebyret gjelder for hvert areal som blir grensejustert fra en matrikkelenhet og til en annen matrikkelenhet.

D. Andre bestemmelser.

D.1. Gebyr for matrikkelføring av privat grenseavtale:

For inntil 2 punkter eller 100 m grenselengde   Gebyr = 2 x G
For hvert nytt punkt eller påbegynt 100 m grenselengde   Gebyr = 1/2 x G Billigste alternativ
for rekviert velges.

D.2. Opprettelse av ny matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning:

Ved søknad kan rekvierten kreve at ny matrikkelenhet blir matrikkelført uten at oppmålingsforretning er gjennomført.

Gebyr = 2 x G

D.3. Innløsning av festetomt.

D.3.1 Når festetomten har eksisterende målebrev med koordinatbestemte grensepunkter:

Gebyr = 4 x G

D.3.2 Når festetomten har eksisterende målebrev utstedt i perioden 01.01.1968 - 01.01.1980:

Gebyr = 4 x G

D.3.3 Når festetomten har eksisterende målebrev utstedt før 01.01.1968 eller ikke har målebrev, betales gebyr etter pkt. B.1.1.

D.4. Utstedelse av matrikkelbrev.

Matrikkelbrev inntil 10 sider kr. 175,-

Matrikkelbrev over 10 sider kr. 350,-

Gebyret er fastsatt av Statens Kartverk og vil bli regulert etter bestemmelse fra dem.

E. Betalingsbestemmelser, urimelig gebyr, tinglygingsgebyr m.m.

E.1. Betalingsbestemmelser.

Gebyr etter denne gebyrforskrift skal betales i henhold til faktura utstedt av kommunen. Fakturaen skal være betalt før saken blir matrikkelført og eventuelt sendt til tinglysing. I perioden fra fakturaen blir sendt ut og til den blir betalt, løper ikke tidsfristen i henhold til forskriftene § 18, andre avsnitt.

E.2. Fakturamottager.

Faktura utstedt etter reglene i denne gebyrforskrift skal betales av rekvirenten av forretningen. Gebyret kan rettes til andre dersom det er en avtale om dette.

E.3. Betaling av tinglygingsgebyr og eventuelt dokumentavgift.

I saker som skal tinglyses skal tinglygingsgebyret og dersom det er aktuelt også dokumentavgiften være betalt før saken blir sendt til tinglysing. Disse gebyrene vil framkomme som egne poster på fakturaen som nevnt under pkt. E.1.

E.4. Rabatt.

Dersom det blir søkt om og godkjent fradeling av flere nye eiendommer fra samme grunneiendom i en sak, innrømmes 30 % rabatt fra og med eiendom nummer to. Dette gjelder punktene A.1. og A.2 ovenfor.

E.5. Urimelig gebyr.

Dersom gebyret åpenbart er urimelig i forhold til de prinsipper som er lagt til grunn og det arbeidet og de kostnadene som kommunen har hatt, kan rådmannen eller den han/hun har gitt fullmakt, av eget tiltak fastsette et passende gebyr.

Fullmakts haver kan under de samme forutsetningene og på bakgrunn av en grunngitt søknad fra den som har mottatt kravet om betaling av gebyr, fastsette et redusert gebyr

Kommunal planstrategi 2013-2016

Saksnr. 13/1516

Journalnr. 15302/13

Arkiv 140

Dato: 09.09.2013, revidert 13.11.2013

A decorative yellow wavy line spans the bottom of the page. On the right side, there are two stylized yellow wheat stalks. The logo for Rakkestad is centered at the bottom.

RAKKESTAD
mangfold og samhold

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. HENSIKTEN MED KOMMUNAL PLANSTRATEGI

3. GJELDENE KOMMUNEPLAN

- 3.1 Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn
- 3.2 Kommuneplanens samfunnsdel
  - 3.2.1 Visjon
  - 3.2.2 Kommuneplanens temaer
- 3.3 Vurdering av behov for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel
- 3.4 Kommuneplanens arealdel
  - 3.4.1 Formål
  - 3.4.2 Arealdelens temaer
- 3.5 Vurdering av behov for revisjon av kommuneplanens arealdel

4. NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER OG FORVENTNINGER

- 4.1 Nasjonale og regionale forventninger

2. KOMMUNENS PLANSYSTEM

- 2.1 Plansystemet i kommunen
- 2.2 Prosesskrav for ulike plantyper
  - 2.2.1 Planorganisering
  - 2.2.2 Kommunedelplan
  - 2.2.3 Hovedplan
  - 2.2.3 Fagplaner
  - 2.2.4 Planorganisering
  - 2.2.5 Økonomiplan med handlingsprogram
  - 2.2.6 System for oppfølging
  - 2.2.7 Virksomhetsplaner

5. UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

- 5.1 Folketall
- 5.2 Antall og prosent
- 5.3 Levekår
- 5.4 Bosetting
- 5.5 Lokal arbeids- og næringsvirksomhet
- 5.6 Inn og utpendling
- 5.7 Næringsarealer
- 5.8 Samferdsel og miljø
- 5.9 Offentlig transport
- 5.10 Miljø

6.0 VURDERING AV PLANBEHOVET

- 6.1 Kommunens planbehov fra samfunnsdelen
- 6.2 Kommunens planbehov fra arealdelen
- 6.2 Vurdering av nytt kommuneplan element i neste planstrategi

1. HENSIKTEN MED KOMMUNAL PLANSTRATEGI

Etter Plan og bygningslovens § 10-1 skal kommunestyret minst en gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Plan og bygningsloven er et av de viktigste redskapene kommunen har til å styre utviklingen i ønsket retning. I planloven av 2009 (PBL) er planstrategi innført som et hjelpemiddel for å få til ønsket samfunnsutvikling.

Planstrategien er et hjelpemiddel for kommunestyret for prioritering av kommunens planoppgaver og strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, langsiktig arealbruk, miljøutfordringer og sektorenes virksomhet.

I planstrategien skal kommunen foreta en samlet vurdering av planbehovet i valgperioden. Planbehovet skal vurderes mot kommunens ressurser og ikke gjøres mer omfattende enn nødvendig.

Planstrategien skal ha fokus på reelt planbehov og inneholde de nødvendige planoppgaver kommunen skal starte opp eller videreføre. Kommunal planstrategi erstatter det obligatoriske kravet om rullering av kommuneplanen som lå i PBL av 1985.

Planstrategien er retningsgivende for kommunens planlegging og har ingen direkte rettsvirkning for kommunens innbyggere. Det kan ikke fremmes innsigelser mot kommunens planstrategi.

3.0 GJELDENE KOMMUNEPLAN

3.1. Hjemmelsgrunnlag og bakgrunn

Plan- og bygningsloven (PBL) beskriver omfanget og innholdet i kommuneplanarbeidet. I § 11 – 1 heter det blant annet:

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Gjeldende kommuneplan ble fastsatt for ca. to år siden, og er fortsatt på mange måter ferskvare. Den er retnings- og rammegivende for økonomiplan, budsjett og annen planleggingsvirksomhet, og dessuten en viktig premiss også for enkeltspørsmål og ulike strategiske saker. I dette perspektivet fungerer kommuneplanen godt.

Planstrategien omhandler blant annet behovet for en mindre eller større revisjon av kommuneplanen.

3.2 Kommuneplanens samfunnsdel

Rakkestad kommunestyre vedtok i møte 26.5.11 – sak nr. 27/11 – kommuneplanen 2011 – 2022. Den inneholder en samfunnsdel og en arealdel.

3.2.1 Visjon

Visjon for Rakkestad kommune er «mangfold og samhold». Den ble vedtatt i kommunestyret den 13. november 2008, som sak nr. 73/08. I tillegg til nasjonalt lov- og regelverk og fylkesplan, bygger kommuneplanen videre på blant annet denne visjonen.

Om visjonen heter det i kommuneplanen:

Begrepet mangfold er et sterkt egenartbegrep for Rakkestad, og henspeiler på et rikt lokalsamfunn i mange retninger; mangfoldig foreningsliv, kulturelt og befolkningsmessig mangfold, sammensatt næringsliv fra industriproduksjon til landbruk, variert landskap med store skogområder, kulturlandskap og landbruksarealer i tillegg til landsbyen, varierte muligheter fra fart og spenning på Rudskogen til rekreasjonsmuligheter i Fjella.

Selv om samhold av de fleste oppfattes som et overveiende positivt begrep, kan det også oppfattes som sprikende og med mange retninger. Begrepet samhold representerer derfor en udelt positiv og samlende retning for mangfold.

Samhold vurderes dessuten å være overordnet trygghet, trivsel og nærhet – tre begreper som i ulik sammensetning har vært med i tidligere visjonsbegreper for Rakkestad kommune. Samhold vurderes å være visjonært ved at det er en positiv verdi å stadig jobbe mot.

Visjonen står fast, og er retnings- og rammegivende for så vel plan- og utviklingsarbeid som kommunens løpende aktivitet. Den er fremdeles – 2012 – 2016 – en levende rettesnor for kommunen sin virksomhet.

Samfunnsdelens aktualitet og relevans er ikke vesentlig redusert siden 2011.

3.2.2 Kommuneplanens temaer

Kommuneplanen er delt inn i fem hovedtemaer:

- Identitet
- Infrastruktur
- Næring og arbeidsplasser
- Kommunal virksomhet
- Miljø og energi

Innen hvert enkelt punkt er det fastsatt hoved- og delmål – som skal realiseres gjennom strategier og tiltak i hele planperioden. Dette følges kontinuerlig opp i økonomiplaner, budsjetter og annet planverk, og for øvrig i enkeltsaker og andre strategisaker til politisk nivå.

3.2.3 Vurdering av behov for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel

Rakkestad kommunes kommuneplan er ennå et nytt planverk, og tjener fortsatt sitt formål som et godt og relativt fullstendig retnings- og rammeverk for planlegging og den løpende kommunale virksomhet.

Innen hvert hovedtema, er det fastsatt strategier og definert tiltak for å oppfylle hoved- og delmålsettingene. Disse fungerer som en rettesnor for spesielt budsjetter og økonomiplaner – som er det nivået hvor aktivitet blir bestemt og satt ut i livet.

Fra kommuneplanen ble vedtatt for ca. to år siden (2011), er det i hovedsak tre momenter som trekker i retning av en revisjon av samfunnsdelen av planen. Dette gjelder:

- Kommunenes forsterkede rolle og posisjon i folkehelsearbeidet – der hensikten er å fremme folkehelse og utjevne sosiale ujevnheter. Denne revisjonen gjøres også med grunnlag i *Regional plan for folkehelse Østfold 2012-2015/2024*

Mer konkret dreier det om å skape gode oppvekstvilkår for barn og ungdom, forebygge sykdom og skader og utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner, beskytter mot helsetrusler og fremmer fellesskap, trygghet, inkludering og deltakelse.

- Kommunens identitet og omdømme er på ulike måter satt på dagsorden. Ikke minst gjelder dette regiontilhørighet – der Rakkestad kommune ligger i grensesonen mellom Nedre Glomma- og Indre Østfoldregionen og egentlig aldri har tatt stilling til i hvilket regionalt tilknytningspunkt Rakkestadsamfunnet skal ha.

Både for stat, fylkesnivå, kommune og det sivile samfunn er regionale spørsmål mer sentrale og avgjørende, og Rakkestad kommune bør av den grunn i nærmeste årene bestemme seg for sin utvikling på dette området.

- Kommunestrukturen blir tema i årene som kommer, og i likhet med det som gjelder regiontilhørighet bør gjennom kommuneplan fastlegge sin strategi i dette spørsmål.

Rakkestad kommunes status/plassering i en annen kommunestruktur, har meget stor betydning for utviklingen av lokalsamfunnet i et langsiktig perspektiv.

Rådmannen mener at Rakkestad kommune bør starte opp revisjonen av samfunnsdelen av kommuneplanen allerede 1.1.14 – slik at en ny plan kan være vedtatt innen utgangen av 2015.

3.3 Kommuneplanens arealdel

Rakkestad kommunestyre vedtok i møte 26.5.11 – sak nr. 27/11 – kommuneplanen 2011 – 2022. Den inneholder en samfunnsdel og en arealdel.

For arealdelen er situasjonen i dag:

3.3.1 Formål

Kommuneplanens arealdel har som målsetting for arealforvaltningen, å ivareta en helhetlig overordnet arealplanlegging. Den er ment å styrke innbyggernes trivsel, helse og miljø i et langsiktig bærekraftig perspektiv.

Planlegging og vedtak bygger på åpenhet, medvirkning og forutsigbarhet for alle berørte parter og myndigheter.

Kommuneplanens arealdel skal bidra til å samordne de statlige, regionale og kommunale oppgaver, og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser – herunder vern av det geologiske og biologiske mangfoldet. Prinsippet om universell utforming er sentralt både i planlegging og de enkelte byggetiltak. Det samme gjelder for barn og unges oppvekstvilkår, og estetisk utforming av omgivelsene.

Arealdelen viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling (sosial-, grønn- og teknisk infrastruktur m.m.) og gjeldende arealbruk. Den angir videre hovedtrekkene i arealdisponeringen – rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan settes i verk og hvilke hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene.

Kommunen er den ledende part i kommuneplanarbeidet. Arealdelen skal utarbeides med grunnlag i egne utviklingsstrategier, nasjonale og regionale føringer og lokal og annen medvirkning.

3.4.2 Arealdelens temaer:

Ifølge plan- og bygningslovens § 11 – 7, skal arealdelen av kommuneplanen i nødvendig utstrekning angi disse hovedformål:

- Bebyggelse og anlegg
- Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
- Grønnstruktur
- Landbruk-, natur- og friluftformål (LNF)
- Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone

Rakkestad kommune har – i gjeldende plan – særlig lagt vekt på at følgende sentrale, regionale og lokale dokumenter som tungtveiende i arealdelen av kommuneplanen:

- Rikspolitiske retningslinjer,
- Fylkesplan – med veiledere,
- Kommunens temakart – naturtyper, matproduksjon, kulturlandskap, viltområder m.m.

Hvis tiltak er i strid med kommuneplanens bestemmelser, må søknad om dispensasjon fremmes for kommunen etter plan- og bygningslovens § 19 – 1.

Dispensasjon blir ikke gitt – dersom hensynene bak bestemmelsene det dispenseres fra eller i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. Dessuten må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en total vurdering.

3.4.3 Vurdering av behov for revisjon av kommuneplanens arealdel

På samme måte samfunnsdelen, er arealdelen ennå ny og funksjonell. I hovedtrekk gir den svar på de vesentlig areal- og utbyggingsspørsmål.

Det vurderes i denne valgperiode ikke formålstjenlig eller nødvendig å revidere denne.

Reguleringsplan for Rakkestad sentrum – et av de aller mest sentrale prosjektene i kommuneplanen – blir vedtatt høsten 2013. Dette styrker potensialet for utvikling og framgang i Rakkestad sentrum.

4. NASJONALE OG REGIONALE FØRINGER OG FORVENTNINGER

Regjeringen utarbeidet nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging juni 2011. Regjeringens forventninger er rettet mot hovedtemaene:

- Klima og energi
- By- og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

For ytterligere utdyping av regjeringens forventninger henvises det til Miljøverndepartementets brosjyre

T -□1497, Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, 24. juni 2011.

Fylkesplanen er Østfoldsamfunnets viktigste, strategiske dokument, og skal samordne statens, fylkeskommunens og kommunenes virksomhet i fylket. Fylkesplanen består av strategiske mål og føringer for hovedtemaene: *Levekår og folkehelse, Miljø og Verdiskaping*. Hensynet til klima og folkehelse er overordnede perspektiver for alle deler av planen.

Følgende områder er prioritert i gjennomføringen av fylkesplanen:

1. Kompetanseutvikling
2. Fortetting, infrastruktur, byutvikling og vern
3. Folk i fysisk aktivitet uten bil

I tillegg er *Eстетikkveileder for Østfold* og *Handlingsplan for Østfolds kulturlandskap 2009-2012* vedtatt og sett i sammenheng med fylkesplanen. Fylkesplanen finner du her

http://www.ostfold-f.kommune.no/modules/module_123/proxy.asp?D=2&C=394&I=16870&m=1395

2. KOMMUNENS PLANSYSTEM

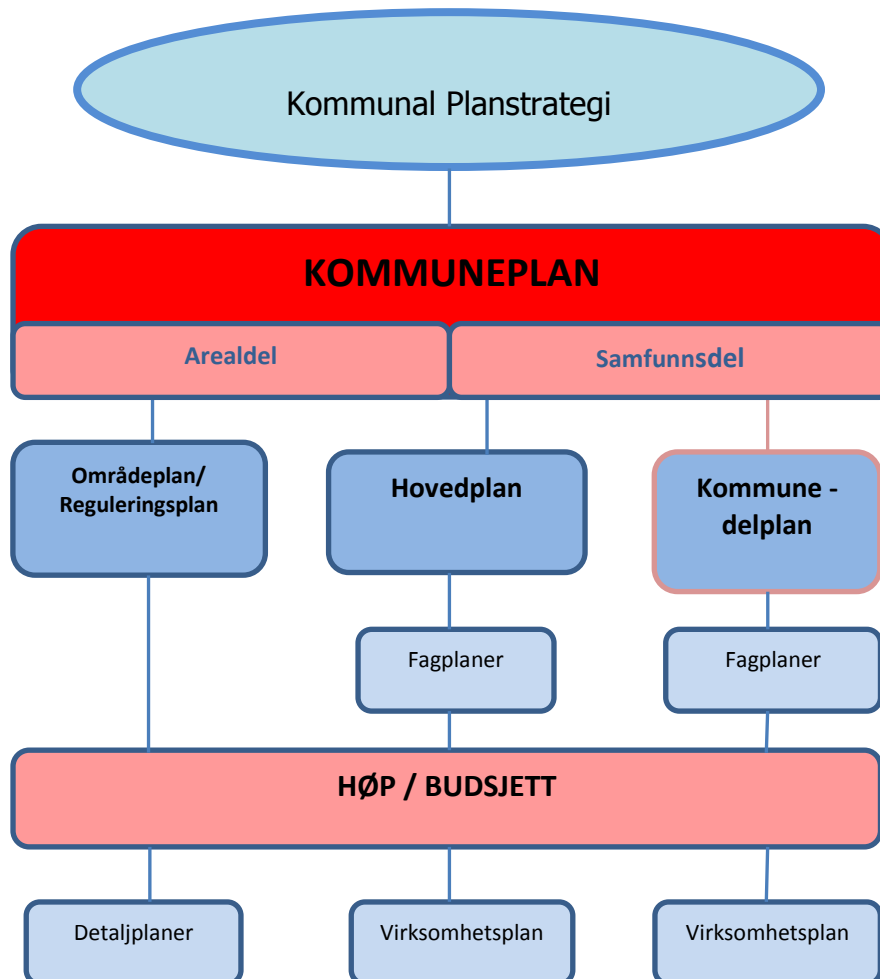
2.1 Plansystemet i kommunen

Kommuneplanen er overordnet alt annet planverk i kommunen. Kommuneplanen inneholder en AREALDEL og en SAMFUNNSDEL.

Arealdelen er juridisk bindende, og danner grunnlag for områdeplaner og detaljplaner for arealdisponeringer.

Samfunnsdelen danner grunnlag for videre planlegging av oppgaver og tjenester.

Underordnet kommuneplanen er KOMMUNEDELPLANER med saksbehandling i henhold til Plan- og bygningsloven eller HOVEDPLANER med enklere høringsprosess og saksgang.

2.2 Prosesskrav for ulike plantyper

2.2.1 Planorganisering

For alle hovedplaner, kommunedelplaner og fagplaner defineres en planorganisasjon som skal inneholde følgende faktorer:

- Planansvarlig: Leder av plangruppen og ansvarlig for planprosess og plandokument.
- Plangruppe: Oppnevnte som deltar i selve planarbeidet, og som til sammen innehar nødvendig fagkompetanse, brukerfaring, plan- og prosesskompetanse samt tjenesteledelse.
- Brukermedvirkning: Skal fortrinnsvis omfatte representant til plangruppe og definere aktuelle høringsinstanser

For enkelte større planer kan det i tillegg være aktuelt å definere styringsgruppe og referansegrupper. Politiske utvalg kan være styringsgruppe for større planarbeid.

Administrative styringsgrupper skal alltid ha politiske representanter.

2.2.2 Kommunedelplan - behandles etter plan- og bygningsloven.

Planer med stor samfunnsinteresse, og hvor det er naturlig med stor mulighet for innbyggerinitiativ, utarbeides som kommunedelplaner med behandling etter plan- og bygningsloven. Kommunedelplaner legges ut på åpne høringer. Brukermedvirkning skjer gjennom informasjonsarbeid og åpne møter.

Planer på dette nivået omfatter tjenester eller funksjoner på tvers av seksjoner.

- Vedtak: Kommunestyret etter innstilling fra Formannskapet som planmyndighet
- Omfang: Gjelder flere områder eller seksjoner
- Medvirkning: Alle gjennom åpne møter og høringsperioder

2.2.3 Hovedplan

Hovedplaner utarbeides der planinnholdet dekker flere seksjoner og/eller tjenesteområder, og der innholdet i første rekke er styrt av sentralt gitte rammebetingelser, faglige aspekter eller annet regelverk. For slike planer er det ikke naturlig med åpne høringer, men brukermedvirkning ivaretas gjennom bruker- og interessegrupper eller særskilte målgrupper.

- Vedtak: Kommunestyret etter innstilling fra aktuelt hovedutvalg
- Omfang: Gjelder flere områder eller seksjoner
- Medvirkning: Brukergrupper og/eller definerte organisasjoner

2.2.4 Fagplaner

For enkelte fagområder vil det være aktuelt å utarbeide egne fagplaner.

Fagplaner har sitt utspring i hovedplaner/kommunedelplaner, eller er mindre planer for et begrenset fagområde.

- Vedtak: Aktuelt hovedutvalg
- Omfang: Gjelder internt i seksjon eller tjeneste
- Innhold: Faglige aspekter, definisjoner og prioriteringer

Alle hovedplaner, kommunedelplaner og fagplaner skal inneholde behovsanalyse, målsetninger, strategier og tiltaksmuligheter med prioritering.

Alle tiltak prioriteres og finansieres gjennom Budsjett og årlig revidering av Handlings- og økonomiplan.

2.2.5 Økonomiplan med handlingsprogram

Økonomiplanen med handlingsprogram rulleres årlig i hht. Kommunelovens bestemmelser. Økonomiplanen er videre definert som kommuneplanens handlingsprogram.

Handlingsplan skal konkretisere oppfølging av kommuneplan, kommunedelplaner, hovedplaner, fagplaner m.v. – gjennom analyse, mål og strategiske prioriteringer, samt 4-årig økonomiplan med budsjett per rammeområde.

I handlings- og økonomiplan inngår en planoversikt over de fire neste år – med angivelse av år for vedtak eller revisjon.

Rakkestad kommune fremmer budsjett og handlings- og økonomiplan samtidig.

2.2.6. System for oppfølging av planer

Budsjett og handlings- og økonomiplan skal være Rakkestad kommunes strategiske dokument for helhetlig styring og samordning samt være et verktøy for iverksetting og prioritering av kommuneplan, kommunedelplaner, hovedplaner, fagplaner m.v.

Halvårsrapport-og årsmelding skal være et verktøy for å rapportere tiltak og prioriteringer i budsjett, samt samordne årets hendelser/drift og investeringer helhetlig.

2.2.7 Virksomhetsplaner

Virksomhetsplaner utarbeides på grunnlag av budsjettvedtak.

Virksomhetsplaner utarbeides i de seksjoner og/eller enheter som på grunnlag lovverk eller driftsmessige hensyn skal definere tjenesteinnhold for ett år av gangen. Virksomhetsplaner er lovpålagt i barnehager og skoler. Disse virksomhetsplanene går på tvers av budsjettår i kommunen.

Virksomhetsplaner er rent administrative planer, eventuelt med brukermedvirkning fra en lukket brukergruppe, for eksempel foreldreutvalg i skoler og barnehager.

- Vedtak: Administrativt eller i definerte samarbeidsutvalg
- Omfang: Gjelder internt i seksjon, enhet eller tjeneste
- Innhold: Faglige aspekter, definisjoner og tiltak på grunnlag av vedtatt budsjett

5. UTVIKLINGSTREKK OG UTFORDRINGER

5.1. Folketall:

Rakkestad kommune hadde ved siste årsskifte et folketall på 7 860 – som er en vekst på 162 personer – 2,1 prosent – fra 2012 til 2013. I perioden 2004 – 2012 var befolkningsutviklingen slik:

År	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Folketall,	7 860	7 698	7 601	7 517	7 496	7 515	7 428	7 366	7 284
Vekst (pst),	2,1	1,27	1,11	0,28	-0,25	1,17	0,84	1,12	0,71

5.2 Antall og prosent

Fra 2004 – 2012 har folketallet økt med 8,37 prosent – noe som gir et gjennomsnitt på 0,93 prosent pr. år i det aktuelle tidsrommet. I 2010 – 2012 var befolkningsutviklingen ganske klart over gjennomsnittstallene. Spesielt sterk var stigningen i fjor – da det ble registrert 162 nye innbyggere. Det gir en vekst på 2,1 prosent, mens utviklingen for landet var 1,3 prosent. Sammensetningen av befolkningen er relativt sett stabil, og ikke mye forandret i perioden. Pr. nå ligger det an til at Rakkestad kommune når sin befolkningsmålsetting – ca. 8 100 i 2022 – ganske mye tidligere enn forutsatt. Det medfører større utfordringer med hensyn til kommunal og offentlig infrastruktur – boligbygging, barnehage, skole, helse, eldreomsorg m.m.

Så langt er problemstillingene tatt hånd om i økonomiplaner, budsjetter og annet planverk, og ennå er ikke forutsetningene forandret i en utstrekning som nødvendiggjør revisjon av kommuneplanen.

5.3 Folkehelse og levekår

Kommuneplanen beskriver levekår og på denne måte også folkehelsen i lokalsamfunnet langs utvalgte indikatorer i 2010 og 2011. Det gjelder:

- SSBs leveårsindikator,
- Utdanningsnivå i befolkningen,
- Andel barnevernstiltak, sosialhjelpstilfelle og uførhet i befolkningen,
- Barnehagedekning,
- Grunnskoletilbudet,
- Kulturs andel av det kommunale budsjett,
- Andel innbyggere – 80 år og mer – med hjemmetjenester eller sykehjemsplass.

Framstillingen bygger i hovedtrekk på Statistisk Sentralbyrå sin «KOSTRA statistikk», og er dermed ikke noe entydig eller fullstendig uttrykk tilstand i befolkningen og lokalsamfunnet. Den gir like fullt gjennomgående et bilde av levekårsproblemer og folkehelseutfordringer over jevne Østfoldtall og godt i overkant av landsstørrelsene. Rådmannen ser på dette som den viktigste problemstillingen for kommunen å arbeide med i plan- og utviklingsøyemed.

Status på indikatorene er omtrent de samme i 2013 som to og tre år tidligere.

I en ny kommuneplan oppnår folkehelse en mer sentral plass – med mer pålitelige og større analyser av denne tilstanden, risikovurderinger knyttet til en fortsatt negativ utvikling og ikke minst målsettinger, strategier og tiltak for å styrke kommunen på dette feltet.

Dette er det kanskje viktigste insitamnet for å revidere samfunnsdelen av kommuneplanen gjeldende allerede i 2014 – 2016.

5.4 Bosetting

Rakkestad kommune har sterk folketallsvekst – men bare ca. 60 prosent av befolkningen bor i tettbygde strøk. For Østfold og landet er det samme tallet i overkant av 80 prosent. Rakkestad sentrum er kommunesenter, og har i dag mer enn 4 000 innbyggere. Det vokser sterkt.

Rakkestad kommune har regulert store arealer til boligformål i og rundt Rakkestad sentrum, og med hensyn etablering av infrastruktur og realisasjon av boliger fungerer markedet. Det samme gjelder for leiligheter inne i sentrum. På dette punktet, er det i dag ikke store utfordringer.

Rakkestad kommune står foran kapasitets- og infrastrukturutfordringer innen for eksempel barnehager, skoler, helse og eldreomsorg og kommunal teknikk i Rakkestad sentrum. Det følges opp i økonomiplan og budsjetter, og store prosjekter er på programmet i 2013 – 2016.

Totalt sett holder kommunens utbygging av tilbud brukbart trinn med behovene i befolkningen og lokalsamfunnet.

Med de begrensninger som følger av ressurstilgangen, løser tiltakene i stor grad behovene som er på de forskjellige områdene.

Degernes sentrum er lokalsenter, og har et stabilt folketall. Rakkestad kommune regulerer i øyeblikket et nytt boligfelt og bygger ny barneskole og barnehageavdeling på stedet i 2013 og 2014. Det er over tid med på å styrke bosettingen i denne delen av kommunen. Tiltakene er en oppfølging av kommuneplanens målsettinger.

Utenfor tettbygd strøk går folketallet nedover – noe som Rakkestad kommune reparerer på og kompenserer for – innen kommuneplanens rammer – ved å tillate boligbygging utenfor regulerte felt. Trolig er ikke virkemidlene tilstrekkelige til å snu den negative utviklingen. Rakkestad kommune er forberedt på at en voksende andel av innbyggerne framover vil bo i tettbygde strøk.

5.5. Lokal arbeids- og næringsvirksomhet

Rakkestad kommune har en deltakelse i arbeidslivet som er høyere enn gjennomsnittet for Østfold og på nivå med landet som en helhet. Det gjelder både for kvinner og menn. Arbeidsledigheten er lav – medio juli 2013 på 2,1 prosent (NAV Østfold).

Rakkestad kommune var et landbrukssamfunn, men fra siste krig og fram til ca. 2010 ble tradisjonell industrivirksomhet den viktigste næringsgrenen i lokalsamfunnet. Nortura og Sentralvaskeriet er de største bedriftene med 300 – 400 ansatte. Det er dessuten mange andre mindre og mellomstore produksjonsforetak på stedet.

I sum gir dette et samfunn dominert av primær- og sekundærnæringene. Derav også en vesentlig årsak til utslag på sentrale levekårsindikatorer.

Næringslivet gjennomgår nå betydelige strukturelle forandringer. På få år blir to større næringsmiddelbedrifter – Diplom Is og Nortura – borte, mens det gror godt i et olje- og

offshoremiljø i Rudskogen Næringsområde. Netto industriarbeidsplasser blir likevel færre. Dette gjør flere rakstinger til pendlere i framtiden.

Utover kommunal virksomhet, er det liten annen offentlig aktivitet i Rakkestad kommune.

5.6 Inn- og utpendling

Rakkestad kommune har en «positiv pendlerbalanse» - det vil si at det er flere mennesker som pendler til arbeidssted utenfor kommunen enn det er personer fra andre kommuner som pendler til et arbeidssted i Rakkestad. For fem år siden var netto utpendling på 592 arbeidstakere. I dag er det flere.

På grunn av folketallsvekst og reduksjon av arbeidsplasser i privat sektor, vil netto utpendling trolig øke i årene som kommer.

5.7 Næringsarealer

Rakkestad kommune vedtar høsten 2013 ny reguleringsplan for Rakkestad sentrum – hvor både eksisterende og behovet for nye forretnings- og næringsarealer blir gjennomgått. Det er tilstrekkelig dekning av slike arealer i dette området i overskuelig framtid.

Rudskogen Næringsområde er under utbygging. Fortsatt er det ledig kapasitet på stedet. Rakkestad kommune har i dag ikke knapphet på næringsarealer – slik at heller ikke dette momentet er noen begrunnelse for noen planrevisjoner.

5.8 Samferdsel og miljø

Rakkestad kommune ligger midt i Østfold. Flere kommunikasjonsårer – rv. 22, fv. 111 og fv. 124 – går gjennom og forbinder Rakkestadsamfunnet med Sarpsborg-, Fredrikstad – ,Indre Østfold- og Haldenregionen.

Rv. 22 og fv. 111 er hovedveiforbindelse mellom de ytre og indre delene av fylket, og har på denne måten regional betydning og status. Kapasitet og standard på anlegget er ikke god nok. Det blir arbeidet lokalt og regionalt for å få veiene prioritert i nasjonale transportplaner. Både befolkning og næringsliv lider under at forventninger på området ikke blir oppfylt.

5.9 Offentlig transport

Kollektive transporttilbud – buss og spesielt tog – er svakt utbygget. Tjenestene er ikke gode nok verken for arbeidsreisende eller andre trafikanter. Det gjelder både mot Nedre Glomma regionen, Indre Østfold regionen og Osloområdet.

Temaet står på den lokale dagsorden – uten at det har gitt nevneverdige resultater overfor verken fylkeskommunen, NSB eller staten.

Kommunale veier i og utenfor sentrumsområdene er livsnerven for internt transport og – trafikk – som selvstendige nett og som forbindelsesveier mellom fylkes- og riksveiene. Sammenlignet med Østfold og landet, er disse anleggene store og dermed kostbare for kommunen å drive.

Selv korrigert for veilengde, bruker Rakkestad kommune mindre pr. kilometer enn snittet for fylket og landet til vedlikehold. Det gjør det krevende å holde og heve standarden på veiene. Til gjengjeld er det over noen år brukt betydelige midler til påkostninger av veimasse. I en viss utstrekning kompenserer det for vedlikeholdsetterslepet. Veier representerer en vedvarende kommunal utfordring.

5.10 Miljø

Størstedelen av Rakkestad kommunes befolkning er knyttet til de offentlige vann- og avløpsanleggene, mens renovasjonsordningen omfatter så godt som hele kommunen. Saneringsplan for avløp har løpt siden 1995, og er senere årlig fulgt opp med drifts- og investeringsressurser for å holde oppe og forbedre det tekniske og miljømessige nivå på kommunens nett. Programmet fortsetter i overskuelig framtid.

Hovedplan for vann er forsinket, og blir vedtatt først i 2014.

I Rakkestad kommune bor ca. 40 prosent av befolkningen – over 3 000 mennesker – utenfor sentrumsområdene. Mange er ikke knyttet til det offentlige vann- og avløpsnettet – hvilket gir store forurensningsutfordringer. Som følge av EUs vanndirektiv, ble kommunedelplan for vannmiljø fastsatt i 2007. Innen ti år (2017) skal samtlige avløp være sanert og nye løsninger etablert. Tiltaket er noenlunde i rute.

Rakkestad kommunes årsgebyrer for vann- og avløp skyter i været i 2012 – 2014 – som følge av at Nortura – bruker ca. 30 prosent av produsert vann – flytter sitt slakteri fra Rakkestad og til Hærland. Det lager til en ganske krevende situasjon – som må følges opp i økonomiplaner og budsjetter.

6.0 VURDERING AV PLANBEHOVET

6.1 Kommuneplanen

I henhold til konklusjonene fra kap. 3.3 er det behov for å starte revisjonsarbeidet på kommuneplanenes samfunnsdel med tanke på tydeligere oppvekst- og folkehelseperspektiv, samt tilnærming i forhold til regionstilknytning og kommunestruktur.

Samfunnsdelen revideres med oppstart 2014 og til vedtak 2015.

6.2 Kommunens planbehov fra samfunnsdelen

Med utgangspunkt i eksisterende planer, tidligere planer med behov for fornyelse og ny planstrategi, er følgende planbehov med utgangspunkt i kommunens samfunnsdel definert for kommende periode:

TITTEL	PLANTYPE	MERKNAD
Helse- og omsorgsplan 2013-2022	Hovedplan	Ny plan Skal danne overordnede rammer for helse- og omsorgsarbeidet, særlig med utgangspunkt i Samhandlingsreformen.

		<p>Planen skal dekke områder som ikke tidligere er dekket av planverk i Rakkestad kommune, men som nå er underlagt pålegg om plan. Dette gjelder blant annet folkehelsestrategier, og derigjennom oppfølging av Trygt lokalsamfunn.</p> <p>Planen inkluderer dessuten følgende tidligere fagplaner:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demensplan - Rusmiddelpolitisk handlingsplan - Psykiatriplan <p>Det kan i perioden være behov for særskilte fagplaner under hovedplan Helse- og omsorg.</p> <p>Til vedtak 2014.</p>
Boligsosial strategiplan (eksisterende 10/538)	Hovedplan	<p>Eksisterende plan vedtatt 2010</p> <p>Planen trenger revisjon i forhold til endrede rammer og gjennomførte tiltak. Til vedtak 2014.</p>
Krise- og beredskapsplan (Eksisterende 09/2825)	Hovedplan	<p>Eksisterende plan vedtatt i kommunestyret 2009.</p> <p>Er igangsatt revisjonsarbeid med planlagt vedtak 2014.</p>
Strategiplan for Arbeidskraft (eksisterende 08/2178)	Hovedplan	<p>Første gang vedtatt i kommunestyret 2009.</p> <p>Til revisjon med vedtak høst 2013</p> <p>Omfatter grunnlag for arbeidsgiver- og personalpolitikk, strategier for rekruttering av tilstrekkelig og riktig arbeidskraft, samt strategier for kompetanseutvikling og forvaltning av eksisterende personellressurser.</p> <p>Til vedtak 1. kvartal 2014.</p>
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. (Eksisterende 10/2433 og siste handlingsprogram 12/3134)	Hovedplan	<p>Eksisterende plan vedtatt 2008. Planen revideres årlig med vedtak på prioritert handlingsprogram.</p> <p>Til revisjon i desember 2014.</p> <p>Planen inneholder kommunens behov og prioriteringer innen anlegg for idrett og fysisk aktivitet.</p> <p>Planen danner grunnlag for søknad og tildeling av Tippemidler til anlegg.</p>
Kommunedelplan vannmiljø 2007 – 2017 (Eksisterende 07/1026)	Kommunedelplan	<p>Strategisk plan for å nå mål om god vannkvalitet i 2021. Forvaltningsplan vannmiljø, landbruksplan, saneringsplaner og hovedplan avløp antas å erstatte kommunedelplan vannmiljø.</p>
Smittevernplan 07/439	Fagplan	<p>Revideres med vedtak i 2014</p>
Skoleutviklingsplan (eksisterende 10/1164)	Fagplan	<p>Rulleres årlig.</p> <p>Til revisjon med nytt vedtak i KST 2014.</p>
Barnehageutviklingsplan (eksisterende 10/1164)	Fagplan	<p>Eksisterende barnehageplan er vedtatt 2010.</p> <p>Ny plan legges frem for vedtak 2014.</p> <p>Tidligere plan har primært omfattet verdigrunnlag og faglig innhold i barnehage. Ny plan vil i tillegg inneholde strategier for barnehagestruktur.</p>
Kulturplan	Fagplan/ Hovedplan	<p>Ny plan til vedtak i 2014/2015</p> <p>Rakkestad kommune har ikke hatt en samlet kulturplan som setter mål og strategier for kulturliv- og kulturarbeid i kommunen.</p> <p>Eksisterende planer, som er foreldet, omfatter isolert kulturminner. For kulturminner vurderes grunnlag for interkommunal plan.</p>

Informasjons- og kommunikasjonsplan (eksisterende 09/2363)	Fagplan	Første gang vedtatt i 2009. Til revisjon med vedtak i 2014. Planen skal inneholde målsetninger og strategier for informasjons-, omdømme- og profileringsarbeid. Planen omfatter dessuten retningslinjer for bruk av IKT og sosiale medier.
Landbruksplan	Kommunedelplan	Fastlegger viktige prinsipper innen kommunal landbruksforvaltning som fradeling, konsesjon, byggesaker i LNF, forvaltning etter jordlov etc. Landbruks miljøansvar. Prinsipper for strategisk næringsutvikling i landbruket. Sluttføres i 2014. Behov for ekstern bistand til gjennomføring
Energi og klimaplan (vedtatt 2011)	Kommunedelplan	Strategisk plan for saksbehandling innenfor området energi og klima.
Hovedplan vannforsyning	Kommunedelplan	Hovedplan som beskriver status, fremtidige utfordringer og forslag til investeringer, for områdene råvannskilder, vannverk og ledningsnett.
Hovedplan avløp	Kommunedelplan	Hovedplan som beskriver status, fremtidige utfordringer og forslag til tiltak for kommunens renseanlegg, ledningsnett og avløp i spredt bebyggelse. Stort behov for oppdatering av saneringsplanen fra 1998.
Trafikksikkerhetsplan	Kommunedelplan	
Hovedplan avfall	Kommunedelplan	Det er behov for en plan som avklarer viktige prinsipper for avfallshåndteringen - et styringsverktøy for administrasjonen. Avfallshåndtering er hjemlet i omfattende lovverk.
Helseoversikt og helsetilstand i befolkningen	Grunnlagsdokument for folkehelse	Kommunen skal utarbeide et samlet oversiktsdokument hvert 4. år som skal ligge til grunn for det langsiktige folkehelsearbeidet. Dette skal knyttes opp med prosessene i plan- og bygningsloven og skal være ferdig før kommunevalget i 2015.

6.2 Kommunens planbehov fra arealdelen

TITTEL	PLANTYPE	MERKNAD
Rakkestad - sentrumsplan (vedtas 2013)	Områdeplan	Reguleringsplan for Rakkestad sentrum – et av de aller mest sentrale prosjektene i kommuneplanen – blir vedtatt høsten 2013.
Bergenus (vedtas 2013)	Områdeplan	Reguleringsplan Bergenus blir vedtatt høsten 2013. Denne planen styrker potensialet for utvikling og framgang i Rakkestad sentrum og gir forutsigbarhet for utviklingen av Bergenus.
Kirkeng Øst (vedtas 2014)	Områdeplan	Reguleringsplan utarbeides med grunnlag i vedtatt kommuneplan.
Oppfølging av sentrumsplan		Detaljreguleringsplaner, veiledere, oppfølging av sentrumsplan. Del av arbeidet sluttføres i underliggende dokumenter til sentrumsplanen
Vedlikeholdsplaner	Virksomhetsplaner	Det er behov for vedlikeholds- og skjøtselsplaner for nærmiljøanlegg, badeplasser, stier, friområder og utomhus kommunale bygg.

6.3 Vurdering av nytt kommuneplan element i neste planstrategi

For neste revisjon av planstrategien vil plansystemet kompletteres med en kommuneplanens økonomidel (12 år).

Målet med en slik plan er å synliggjøre de økonomiske konsekvensene av innholdet i kommuneplan, vurdert opp mot de langsiktige økonomiske rammebetingelser kommunen anser den vil stå ovenfor. Dette for å avdekke et eventuelt omstillingsbehov, eller finne et handlingsrom.

Planen vil dermed fremstå som en mål- og strategiplan uten tiltak. Tiltak vil bli ivaretatt i budsjett- og handlingsplanene.

En langsiktig økonomiplan skal være:

- et redskap for langsiktig økonomisk styring av kommunen
- et redskap for å sikre omstilling og utvikling av tjenestetilbudet
- politikernes mulighet til å tenke strategisk og langsiktig for å skaffe handlingsrom til å møte nye og endrede behov for tjenester.
- forankret i demografiske prognoser.

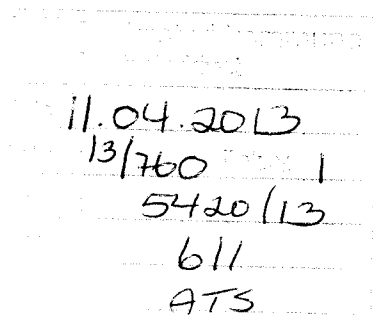
ADVOKATFIRMAET
Ytterbøl & Co as

• SARPSBORG • MOSS • FREDRIKSTAD • HALDEN

Dokid: 13000008202 (13/760-1)
RETTLIGE SPØRSMÅLSSTILLINGER I
FORBINDELSE MED EVENTUELT SALG AV
RAKKESTAD KOMMUNES SKOGER

Rakkestad kommune
Rådmannen
Postboks 264
1891 Rakkestad

Sarpsborg, 10. april 2013.
Vår ref: 100342-46. TY/bh

RETTLIGE SPØRSMÅLSSTILLINGER I FORBINDELSE MED EVENTUELT SALG AV RAKKESTAD KOMMUNES SKOGER

1. Innledning – bakgrunn.

Kompetente organ i Rakkestad kommune har fattet vedtak om å utrede mulighetene for å gjennomføre salg av de skogeiendommer som Rakkestad kommune er eier av. Slik jeg oppfatter det har ervervene skjedd til ulik tid og på ulik måte. Til sammen består skogeiendommene av 15 teiger med et samlet produktivt skogareal på 25 074 da, med tillegg av myr, skrapskogmark, impediment, veier, kraftgater og lignende, vann og annet areal slik at totalt areal for eiendommene utgjør 30 119 da. Påstående skog har et samlet volum på 182 322 da. Produksjonsevne er angitt å være totalt 8 578 m³.

Eiendommene som altså gjaldt består av 15 teiger ligger ikke samlet, men er spredt over større deler av kommunens samlede arealer. Dette innebærer at det heller ikke driftsmessig er særlige synergieffekter.

2. Oppdraget.

Vårt oppdrag er definert å skulle være å utrede de juridiske spørsmålsstillinger som reiser seg i forbindelse med et eventuelt salg. Disse juridiske spørsmålsstillingene vil i hovedsak dreie seg om to forhold, nemlig for det første hvorvidt de 15 teigene må avhendes samlet som en enhet, eller om det er adgang til helt eller delvis å splitte den samlede eiendomsmasse. Den andre vesentlige problemstilling dreier seg om virkningene av konsesjonslovens bestemmelser, bl.a. med hensyn til hvilken pris som lovlig kan avtales og oppbæres.

HØYESTERETTSADVOKAT
THORER YTTERBØL
ADVOKAT KNUT NJØS
ADVOKAT PER SANNRUD
ADVOKAT DAG OLAV RIISE
ADVOKAT LARS DAHLBACK
ADVOKAT PETTER KØREN
ADVOKAT CATHRINE STAAL
ENGBRETSSEN
ADVOKAT PER MAGNUS BRÅTHEN

ADVOKAT SILLE HEIDAR
ADVOKAT LINDA SOLBERG BØRSAND
ADVOKAT KRISTIN MORCH
ADVOKAT ANNE GRETE LUDVIGSEN
ADVOKAT OLE-JACOB MARTINSEN
ADVOKAT HÅKON SANNRUD
ADVOKATFULLMEKTIG NORA
SCHJØNSBY

MEDLEMMER AV DEN NORSKE
ADVOKATFORENING

KLIENTKONTO: 6129. 05. 92320
ORG.NR: 977 048 958 MVA

SARPSBORG

SANDESUNDSVN. 3
POSTBOKS 404
1703 SARPSBORG
TELEFON: 69 16 18 00
TELEFAX: 69 16 18 01
E-POST:
SARPSBORG@YTTERBOL.COM

MOSS

HENRIK GERNERSGT. 14
POSTBOKS 373
1502 MOSS
TELEFON: 69 20 69 50
TELEFAX: 69 20 69 51
E-POST:
MOSS@YTTERBOL.COM

FREDRIKSTAD

NYGAARDSGT. 55
POSTBOKS 273
1601 FREDRIKSTAD
TELEFON: 69 36 60 00
TELEFAX: 69 36 60 01
E-POST:
FREDRIKSTAD@YTTERBOL.COM

HALDEN

OSCARSGT. 11
POSTBOKS 624
1754 HALDEN
TELEFON: 69 18 30 94
TELEFAX: 69 18 30 94
E-POST:
HALDEN@YTTERBOL.COM

3. Nærmere om utførelsen av oppdraget.

Som et ledd i utførelsen av oppdraget har jeg mottatt materiale fra skogsjefen i Rakkestad, herunder kartmateriale samt skogbruksplan for de ulike teiger. Det er meddelt meg at områdene Rudskogen og Sørbyåsen neppe er aktuelle for salg.

4. Adgangen til å foreta en deling av det samlede skogarealet.

Som angitt innledningsvis består Rakkestad kommunes beholdning av skogeiendommer av i alt 15 teiger. Teigene har hver for seg ulikt arealer og er beliggende til dels med store avstander mellom ulike teiger. For å oppnå løsninger som ivaretar bl.a. de hensyn konsesjonslovgivningen er ment å skulle ivareta, samt øvrige lokale hensyn kan det være aktuelt og vurderer å gjennomføre en deling av skogen, slik at skogarealene kan selges i flere teiger inntil 15.

Adgangen til å foreta deling av en landbrukseiendom er regulert i jordloven av 12. mai 1995, kap. V, § 12. Bestemmelsen fastslår i 1. ledd at eiendom som er benyttet eller kan benyttes til jordbruk eller skogbruk ikke kan deles uten samtykke fra departementet. Departementet betyr i denne sammenheng Landbruks- og matdepartementet i henhold til Kgl.res. av 12. mai 1995 nr. 413, og etter at lokale organ da er gitt anledning til å uttale seg.

Det første spørsmål som oppstår er spørsmålet om det faktisk at de ulike teiger har flere gnr. og bnr. innebærer at separate salg kan gjennomføres uten å gjennomføre deling. Det avgjørende i denne forbindelse vil være hvorvidt teigene fremstår som en driftsenhet. I prinsippet er det således ikke noe til hinder for at eiendommer som består av flere gnr. eller bnr. kan bli betraktet som en enhet dersom driften av enheten er integrert. Ved vurderingen vil en rekke forhold ha betydning. I særlig grad vil den geografiske avstanden mellom ulike gnr. og bnr. ha betydning. Det samme gjelder hvorvidt eiendommen driftsmessig fremstår som en naturlig enhet. Også spørsmålet om eiendommene rent faktisk har vært drevet sammen vil ha betydning. Det aktuelle spørsmål har vært gjenstand for behandling i høyesterett i 1995. Dommen i saken kan tas til uttrykk for at den forvaltningsmessige vurdering som innebærer skjønnsutøvelse av jordbruksfaglig karakter og der innslaget av fagkompetanse trolig er større, både i lokale og sentrale forvaltningsorgan er større enn hos domstolene, og at domstolene derfor burde være tilbakeholdne med å gripe inn i slike landbruksfaglige forvaltningsmessige vurderinger.

Med utgangspunkt i de omstendigheter som det er redegjort for foran er det min oppfatning at Rakkestad kommunes skoger må betraktes som 15 ulike driftsenheter som da kan selges separat. Derimot kan ikke deler av hver enkelt teig selges med mindre det gjennomføres deling med hjemmel i jordlovens § 12. I bestemmelsens 2. ledd er det pekt på at man ved avgjørelsen bl.a. skal ta hensyn til om deling kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området, om delingen er forenlig med foreliggende planer for arealbruken samt hensynet til kulturlandskapet. Det kan i tilfelle settes vilkår for å gi samtykke til deling.

Slik forholdene ligger an legger jeg til grunn at det ikke er aktuelt å foreta deling av noen av de 15 teiger. Konklusjonen er altså at teigene da kan selges enten enkeltvis eller samlet, helt eller delvis.

5. Forholdet til konsesjonsloven.

Konsesjonsloven av 28.11.2003 inneholder en rekke bestemmelser som har som overordnet formål å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for bl.a. å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og vurdert i forhold til de samfunnsmessige formål. I lovens § 1 er det pekt på en del sentrale hensyn, herunder fremtidige generasjoners behov, landbruksnæringens behov, behovet for utbyggingsgrunn, hensynet til miljøet, allmenne naturverninteresser og friluftinteresser samt hensynet til bosettingen. Virkemidlet er angitt i lovens § 2, som fastslår at det kreves konsesjon, d.v.s. særskilt tillatelse og erverve bl.a. eiendommer som de aktuelle skogeiendommer. Avgjørelsesmyndighet er delegert til kommunen. Dette vil gjelde selv om kommunen er selger. Det kommunale vedtak kan påklages til Statens landbruksforvaltning.

Loven inneholder en del bestemmelser om erverv som ikke trenger konsesjon, jfr. lovens kapittel 3. Disse unntaksbestemmelsene får ikke anvendelse i det aktuelle tilfelle.

Lovens kapittel 4 beskriver forhold av betydning for om konsesjon skal gis. Landbrukseiendommer er spesielt omhandlet i lovens § 9. Det er her pekt på en del formål som særlig skal vektlegges. Hva som i den offentlige debatt oftest er fremtredende er vederlagets størrelse. I loven er dette uttrykt slik at prisen skal tilgodese en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Andre sentrale hensyn som spesielt er nevnt er hensynet til bosettingen i området, ønske om driftsmessig gode løsninger, om erververen ansees skikket til å drive eiendommen, og om ervervet ivaretar hensynet til helhetlig ressursforvaltning og kulturlandskapet.

Normalt vil det være personer som er aktuelle kjøpere til eiendommer som den aktuelle. Loven åpner imidlertid for at det også gis konsesjon til selskap med begrenset ansvar. Normalt vil det da dreie seg om et aksjeselskap som erverver. Samtidig er det understreket at hensynet til de som har yrket sitt i landbruket særlig skal vektlegges. Det er spesielt understreket at det normalt ikke skal gis konsesjon dersom det ved ervervet oppstår et sameie. Sameie er således en eierform som ikke er forenlig med konsesjonslovens bærende grunnhensyn.

Landbruksdepartementet har gjennom årene utgitt en rekke rundskriv som inneholder retningslinjer for hvilke vurderinger konsesjonsmyndighetene skal gjøre. Dette dreier seg om flere forhold, bl.a. forhold vedrørende prisfastsettelsen, altså hva som skal ha ansees som høyeste lovlige pris, herunder kapitaliseringsrente. Videre omhandler rundskrivene bl.a. driveplikt og boplikt. I rundskriv av 17.2.2010 fra Landbruksdepartementet er angitt at

kapitaliseringsrentefoten skal være 4 % både for jord- og skogeiendommer. I samme rundskriv er det også gitt veiledning vedrørende tema boverdi og nedre beløpsgrense for prisvurdering ved konsesjonsbehandling av bebygde eiendom.

I det aktuelle tilfelle dreier det seg, slik jeg forstår det, om ubebygde eiendommer. Tema om boverdi vil derfor ikke være aktuelt med mindre det fremstår som sikkert eller sannsynlig at en erverver vil komme til å bosette seg på eiendommen ved å oppføre egen bolig. I praksis vil det nok derfor være eiendommens beregnede avkastning og kapitalisering av denne som vil være avgjørende for hvilket prisnivå som kan aksepteres. Jeg forstår det slik at det er eller vil bli innhentet takst over eiendommene fra erfaren skogbrukssakkyndig person. Ved slike takster vil man erfaringsmessig i betydelig grad bygge på de samme vurderinger som kommer til uttrykk i de nevnte rundskriv fra Landbruksdepartementet. Taksten vil derfor gi en klar indikasjon på hvilket vederlag som kan oppnås og som kan forventes å bli akseptert av konsesjonsmyndighetene. Uten at det egentlig dreier seg om noen regel, kan det vel antydes at konsesjonsmyndighetene normalt aksepterer en pris som ligger inntil 10 % høyere enn hva som fremgår av taksten.

6. Nærmere om konsesjonsmyndighetens vurderinger.

Utgangspunktet etter konsesjonsloven er at det kompetente organ foretar en vurdering, bl.a. av pris samt de øvrige forhold som er nevnt og da forankret i retningslinjene gitt i det nevnte rundskriv. I betydelig utstrekning innebærer dette at forvaltningsorganet kan utøve skjønn i sine vurderinger. Det er nå gjennom en høyesterettsdom av 13. januar 2012 fastslått at skjønnsutøvelsen er relativt fri og at det også skal relativt mye til før domstolene kan overprøve skjønnsutøvelsen foretatt i medhold av konsesjonsloven § 9. Høyesterett la således til grunn at domstolene kan overprøve forvaltningens generelle tolkning av kriteriene i konsesjonsloven § 9, 1. ledd, men ikke den konkrete skjønnsutøvelsen som er foretatt i den enkelte sak. Med dette som bakgrunn kan konsesjon nektes dersom det foreligger en alternativ kjøper som bedre ivaretar de hensyn som ligger innenfor de generelle rammer som gis i lovens § 1, og også uten at det må foreligge en betydelig interesseovervekt til fordel for den alternative kjøper. Konklusjonen er altså at forvaltningen står relativt fritt ved skjønnsutøvelsen.

7. Oppsummering/avslutning.

I det foranstående har jeg redegjort for de vurderinger som er gitt i forbindelse med gjennomføringen av oppdraget. Dersom det er andre forhold som ønskes belyst nærmere hører jeg gjerne fra Dem.

Med vennlig hilsen
ADVOKATFIRMAET YTTERBØL & CO AS

Thorger Ytterbøl for diktet av advokaten
Høyesterettsadvokat i dømmes fravær
advokatleder *Thorger Ytterbøl*

VEDLEGG 2 Tabell over aktuelle utbyggingsoppgaver i Rakkestad kommune i 10 – 12 års perspektiv

Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg og områder for idrett og friluftsliv i Rakkestad kommune 2013 – 2024.

Kategori: N = nærmiljøanlegg. OA = ordinære anlegg . R = rehabiliteringsanlegg

KAT	ANLEGGSTYPE	STED	EIER/UTBYGGER	ANSLÅTT UTBYGGINGS- KOSTNAD	ANSLÅTTE DRIFTSUTG. PR ÅR	KOMMENTAR
OA	O-kart	Revidering av Galborgen	Skaukam	Kr 150 000		
OA	O-kart	Nytegning rundt Bjørnstad camping	Skaukam	Kr 170 000		
OA	O-kart	Revidering av Rakkestad sentrum	Skaukam	Kr 50 000		
OA	O-kart	Revidering av Jonsrud	Skaukam	Kr 50 000		
OA	O-kart	Revidering av Kirkeng skole	Skaukam	Kr 50 000		
OA	O-kart	Revidering av Bredholtkartet	Skaukam	Kr 50 000		
OA	O-kart	Nytegning av Stikksmoen	Skaukam	170 000		
OA	Flytte duepress på lerduebane	Slettemoen	RDJFF	Kr 300 000		
OA	Rideanlegg – vannforsyning	Haugstad	Rakkestad kjøre og rideklubb	Kr 200.000		
N	Dørjestien - forlengelse	Dørja	Rakkestad kommune	?		
N	Friplassen, friidrettsanlegg	RIF-anlegget	RIF	?		

Dokid: 130000010575 (13/760-2)
VERDIVURDERING

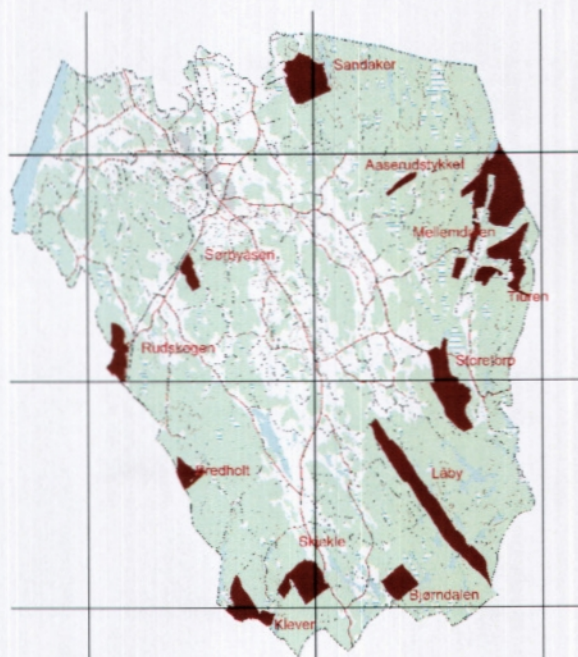
VERDIVURDERING

AV

RAKKESTAD KOMMUNESKOGER

BJØRNDALEN
LÅBY
STORETORP
DALEN SYD OG ØST
DAMMYRSTYKKET
TOLVSBY
DALEN NORD OG VEST
ÅSERUDSTYKKET
SANDAKER
BREDHOLT
KLEVER
KULEDALEN
SKJEKLE

RAKKESTAD KOMMUNE, ØSTFOLD

Sivilagronom Emil A. Anstensrud
Mørkveien 640, 1592 Våler Østfold

April/Mai 2013

INNHOLDSFORTEGNELSE

	side
1. Innledning	3
2. Beliggenhet og generell beskrivelse	4
3. Skog m/jakt	6
4. Jordbruksareal	13
5. Bygningsmasse	13
6. Samlet vurdering	13

VERDIVURDERING AV RAKKESTAD KOMMUNESKOGER (EKSL. SØRBYÅSEN OG RUDSKOG), I RAKKESTAD KOMMUNE, ØSTFOLD.

1. INNLEDNING.

Etter henvendelse fra skogbrukssjef Knut Østby, Rakkestad kommune, ble undertegnede sivilagronom Emil A. Anstensrud, 1592 Våler Ø. anmodet om å avgi en samlet verdivurdering av Rakkestad kommuneskoger i Rakkestad kommune, Østfold. Rakkestad kommune, adr. Rådhusveien 8, 1890 Rakkestad eier følgende enkelteiendommer som omfattes av verdivurderingen:

Bjørndalen skog	Åserudstykket skog
Låby skog	Sandaker skog
Storetorp skog	Bredholt skog
Dalen syd og øst skog	Klever skog
Dammyrstykket skog	Kuledalen skog
Tølvshy skog	Skjekle skog
Dalen nord og vest skog	

Rakkestad kommune eier også Sørbyåsen skog og Rudskog. Disse skogeiendommene skal, i følge oppdragsgiver, ikke inngå i takstgrunnlaget.

Verdivurderingen er ønsket i forbindelse med mulig salgsvurdering av eiendommene og oppdraget omfatter kun en antatt samlet helhetsverdi for eiendommene, uten verdiansettelse av den enkelte av skogeiendom.

Verdivurderingen i taksten legger til grunn prinsippene i gjeldende konsesjonslov med følgende tilknyttede rundskriv fra Landbruks- og matdepartementet: M-3/2002, M-7/2002, M-4/2004 og M-1/2010 vedrørende prisfastsettelse av landbrukseiendommer ved konsesjonsbehandling av overdratte eiendommer.

Innledende møte og etterfølgende befaring på deler av skogbruksarealene ble foretatt 02.04.2013. På møte og befaring deltok fra kommunen skogbrukssjef Knut Østby som orienterte om og påviste eiendommene.

Ved innledningsmøte, befaring og etterfølgende vurderingsarbeider har bl.a. følgende dokumenter vært tilgjengelige:

- Skog+landskap (NIJOS) gårdskart og ortofoto med eiendommens arealangivelser.
- Kopi av Skogbruksplan gjeldende fra år 2008 omfattende alle kommunens skogeiendommer i Rakkestad. Skogbruksplanen er utarbeidet av Viken skog BA.
- Kopi av e-post, datert 05.03.2013, fra skogbruksplanlegger Svein Dybsund Viken skog, vedr. ulike beregninger bl.a. av langsiktig balansekvantum, samt mulig årlig salgskvantum i hver 10-årsperiode de neste fire 10-årsperioder.
- Tidligere Skogbruksplan gjeldende fra 1993 for perioden 1993 – 2003. Denne skogbruksplanen er utarbeidet av tidligere Nedre Glommen Skogeierforening.

- Oversiktskart over eiendommens beliggenhet i Rakkestad kommune.
- Udatert notat utarbeidet av skogbrukssjef Knut Østby med bl.a. opplysninger om virkesproduksjon, skogbruksmiljø/bilogisk mangfold, jakt/friluftsliv m.m.
- Kopi av oversikt vedrørende aktuelle miljøregistreringer/forslag til nøkkelbiotoper utarbeidet av Prevista AS.

Det er tidligere innhentet opplysninger om virkespriser for skogsvirke fra Haldenvassdragets skogeierforening, Ørje, samt driftspriser for uttak av virke fra skogsentreprenørene i distriktet.

Ved vurderingen er ikke innhentet opplysninger fra grunnboken hos tinglysingen, Statens kartverk, Hønefoss, da en finner det mest riktig først å gjøre dette når den enkelte eiendom/enhet skal salgsvurderes. Taksten avgis under forutsetning av at det ikke er tinglyste heftelser ut over det som er opplyst ved møte/befaring.

2. BELIGGENHET OG GENERELL BESKRIVELSE.

Rakkestad kommuneskoger, ekskl. Sørbyåsen skog og Rudskog, består av i alt 13 enkelteiendommer spredt beliggende i kommunen, dog med tyngdepunkt i syd og øst.

Bjørndalen ligger helt i syd, litt øst for Gråker, øst for fylkesveien mellom Paulsrud og Velund.

Låby ligger i sydøst og strekker seg langstrakt sydøstover fra Lunde og mot grensen til Aremark kommune.

Storetorp ligger øst i kommunen og strekker seg fra sydover fra fylkesvei 124 mot Jonsrud og Kleiva, vest for Rørvik. Storetorp omfatter også et mindre areal inntil og nord for riksvei 124.

Dalen syd og øst ligger øst i kommunen, øst for Mellomdalen, mot, men ikke inntil grensen mot Marker kommune.

Dammyrstykket ligger øst i kommunen, mellom Mellomdalen og Dalen syd og øst.

Tolvsby ligger øst i kommunen, like vest for Mellomdalen.

Dalen nord og vest ligger øst i kommunen, nord for Mellomdalen og nord for Dalen syd og øst, Dammyrstykket og Tolvsby. Denne skogen omfatter plassene Frøne og Høitomt.

Åserudstykket ligger nordøst i kommunen, et stykke vest for Dalen nord og vest, litt nord for Budalen.

Sandaker ligger helt nord i kommunen, nær grensen mot Eidsberg kommune, et stykke øst for fylkesvei 22 mellom Rakkestad og Mysen.

Bredholt ligger sydvest i kommunen med grense mot Sarpsborg kommune.

Klever ligger syd i kommunen, syd for Grimsrudfjellet og med grense mot Halden kommune.

Kuledalen ligger syd i kommunen, nordøstfor, mellom Klever og fylkesvei 22 ved Skjekle.

Skjekle ligger syd i kommunen, inntil og vest for fylkesvei 22.

Eiendommene ligger i et generelt godt skogbruksstrøk, men med variert skogsmark. Til de fleste av eiendommene går bra veier, dels offentlige, dels felles gårds- og skogbilveier ofte med andre skogeiendommer. Ellers er det vanlig bra traktorveier og enklere driftveier som i hovedsak nyttes for terrenggående virkestransporter frem til skogbilveinettet.

Skog+landskap (NIJOS) gårdskarts arealopplysninger omfatter både de eiendommer som skal verdivurderes, samt Sørbyåsen skog og Rudskog som ikke skal inngå i vurderingen. I tillegg omfatter arealene også områder med barskogvern som også skal holdes utenom vurderingsgrunnlaget. Arealgrunnlaget for de eiendommer som skal verdivurderes vil derfor etter gårdskartet til Skog+landskap (NIJOS) ikke være korrekt å benytte som virkesmessig vurderingsgrunnlag.

I den foreliggende skogbruksplanen omfatter arealgrunnlag og nødvendige nøkkeltall også eiendommene Sørbyåsen skog og Rudskog. I planen inngår disse to skogene med nødvendige opplysninger om arealer. Arealet som skal inngå i takstgrunnlaget blir derfor å korrigere med fratrekk av arealer for disse to eiendommene. Videre må det, også med bakgrunn i skogbruksplanen, bli å korrigere med fratrekk av arealet for opprettet frivillig skogvern som omfatter 2 arealområder på til sammen 1.700 dekar.

For verdivurderingen av jakt og utmarksinteressene vil imidlertid alt areal for er underlagt frivillig skogvern inngå i arealvurderingen.

Etter Skog+landskap (NIJOS) gårdskart og ortofoto har Rakkestad kommuneskoger, inkludert Sørbyåsen skog, Rudskog og mindre, antatt utbyggingsarealer nær sentrum, samt inkludert områder avsatt til frivillig skogvern, slikt arealgrunnlag:

Jordbruksareal:	216,9 dekar -	158,4 dekar fulldyrket jord 58,5 dekar innmarksbeite
Skogareal:	28.001,3 dekar -	26.297,9 dekar produktivt areal 1,703,4 dekar uproduktivt areal
Myr:	983,0 dekar	
Jorddekt fastmark:	121,7 dekar	
Grunnlendt fastmark:	6,9 dekar	
Andre arealer:	479,3 dekar	
Sum arealer:	29.809,1 dekar	

Foreliggende skogbruksplanen fra 2008 oppgir skogens totalareal til 30.119 dekar, hvorav 25.074 dekar er vurdert som produktivt skogareal. Av dette utgjør totalarealet i Sørbyåsen skog og Rudskog til sammen 2.294 dekar, hvorav 2.020 dekar er vurdert som produktivt areal. I skogbruksplanens totalareal inngår også to arealer for frivillig skogvern, opplyst til totalt ca. 1.700 dekar, hvorav produktivt areal oppgitt antatt til ca. 1.530 dekar. Etter dette er totalarealet 26.125 dekar. Det produktive arealet, som er verdigrunnlaget for virkesproduksjonen, er 21.524 dekar.

For vurdering av takstverdiene for jakt- og utmarksressursene, hvor areal for opprettet skogvern inngår, legges totalarealet på 27.825 dekar til grunn.

Følgende arealer legges derfor til grunn ved verdivurderingen:

Skogproduksjon: Totalareal: 26.125 dekar, herav prod. areal: 21.524 dekar.
 Jakt og utmarksverdier: Totalareal: 27.825 dekar

Eiendommen har slik bebyggelse: Høitomt: Fritidshus (tidl. våningshus), gml. låve, potetkjeller.
 Frøne: Fritidshus (tidl. våningshus) gml. låve, vedskjul.
 Låbyhytta
 Bjørndalhytta
 Kleverhytta
 Dalsmoenhytta
 Sagbruk m/tilliggende tomt

På eiendommen er det opplyst å være følgende årlige leieinntekter:

- Utleie av jaktrettigheter av elg-, rådyr- og småviltjakt, kr.180.000,-.
- Utleie av jordbruksareal (Storторp, Frøne og Høitomt), kr. 21.800,-.
- Utleie av bygningsmasse (Frøne og Høitomt), kr. 6.000,-.

Ved befaring ble opplyst at ingen deler av eiendommens arealer som skal verdivurderes, inngår i aktuell planlegging for annet bruk enn LNF – område/dels som areal for frivillig skogvern.

Eiendommen er konsesjonspliktig ved omsetning.

Beskrivelsen bygger på opplysninger fra møte og befaring, samt fremlagt dokumentasjon og senere opplysninger. Det tas forbehold om at det kan være feil i opplysningene.

3. SKOG M/JAKT.

Beliggenhet: Det vises her til beskrivelse av enkeltteigens beliggenhet i innledningen av nærværende takstbeskrivelse.

Arealstørrelser og miljøforhold:	Eiendom	Totalareal	Prod. areal	MiS-reg.
	Bjørndalen	1.426 dekar	810 dekar	
	Låby	5.151 dekar	4.141 dekar	110 dekar – urørt
	Storторp	3.765 dekar	3.358 dekar	117,5 dekar - urørt
	Dalen syd og øst	2.217 dekar	1.838 dekar	
	Dammyrstykket	536 dekar	485 dekar	

Eiendom	Totalareal	Prod.areal	MiS-reg.
Tolvsby	383 dekar	283 dekar	
Dalen nord og vest	5.484 dekar	4.375 dekar	30,7 dekar - urørt
Åserudstykket	363 dekar	258 dekar	1,8 dekar - urørt
Sandaker	3.127 dekar	2.896 dekar	
Bredholt	911 dekar	796 dekar	
Klever	1.942 dekar	1.632 dekar	9,9 dekar - urørt
Kuledalen	90 dekar	83 dekar	
Skjekle	2.431 dekar	2.095 dekar	2,3 dekar - urørt

Skogfond: På befaringsstidspunkt ble opplyst å være disponibelt ca. kr. 180.000 for hele eiendommen, inkl. Sørbyåsen skog og Rudskog.

VIRKESPRODUKSJON.

Adkomst: Det er i hovedsak grei adkomst på dels offentlig vei, dels felles gårds- og skogsbilveier til skogteigene. I selve enkeltskogene er det også i hovedsak vanlig bra adkomstmuligheter til de ulike delene av skogene, men stedvis er det noe lange driftsavstander, og i områder hvor terrenget er åslendt med en del innslag av myrer gir det begrensninger for virkesuttaket og økte driftskostnader, samt kun driftsmuligheter på frossen mark. Med så mange og variert beliggende enkeltskoger er det vanskelig å vurdere en generell middelveilengde for alle skogene samlet for terrenggående virkestransporter frem til opplagplasser for virke ved skogsbilveier/offentlig veinett. Ved beregningene legges imidlertid en anslått middelveilengde i gjennomsnitt for alle skogene å være ca. 400 – 500 m, dog stedvis med noe lengre avstander.

Terrengforhold: I hovedsak noe åslendt og småkupert, men også med flatlente arealer. Terrenget er noe preget av nord-/sydgående åspartier med mellomliggende dråger, dels myrsøkk. Det er også en del myrlente områder, med småtjern. Stedvis er skogen litt brattlendt, men hoveddelen av arealet er maskinelt drivverdige.

Generelt om areal og terreng østover mot grensen til Marker må sies at skogen er typisk for skogsområdene som ligger øst for Haldenvassdraget. Området her er preget av nord-/sydgående åsrygger med noe grunnere og skinnere skogsjordsmonn enn lenger nord og vest i kommunen.

Driftsforhold: Tross forholdsvis bra skogsbilveier, som gir god adkomst til store deler av skogen, gjør mangel på bilvei i de øvrige områdene og generelt terrengforhold, at utdriftsforholdene i disse områdene blir noe tyngre. Generelt må likevel utdriftsforholdene karakteriseres som middels. Utdrift i visse områder må skje på frossen mark. Dette vil generelt medføre noe høyere driftskostnader enn det normale for skogsdriftene.

Skogbruksplan: Det foreligger skogbruksregistreringer fra 2008 basert på hele skogarealet Rakkestad kommune eier. Som tidligere omtalt, inngår ikke eiendommene Sørbyåsen skog og Rudskog i takstvurderingen, og det må også gjøres korreksjoner foruten i arealer også i nøkkeltall med bakgrunn i arealene for Sørbyåsen skog, Rudskog og arealer som er avsatt til frivillig skogvern. *Etterfølgende talloppstillinger for arealer, stående masse og årlig bruttotilvekst hensyntar bl.a. dette forhold.*

Nøkkeltall fra 2008 er begynner å bli noe eldre og bør vurderes i henhold til den avvirkning, tilvekst og arealer avsatt til skogvern som har funnet sted siden 2008 i forhold hva som er lagt til grunn i skogbruksplanen. Dog må denne oppdatering ta utgangspunkt i de foreliggende tall, da det ikke finnes annet tilgjengelig materiale som kan gi et bedre grunnlag. Som all generell skogbruksplanlegging er bakgrunnstallene usikre, men de er i all fall sikrere enn rene skjønnsmessige vurderinger basert på enkle og subjektive vurderinger med utgangspunkt i dels enkle observasjoner, dels erfaringer fra andre skogsområder hvor de skoglige forhold kan være vanskelige å sammenligne.

I det etterfølgende legges derfor korrigererte nøkkeltall for arealer og stående masse og årlig bruttotilvekst fra skogbruksregistreringene til grunn, oppdaterte til dagens nivå ut fra den aktivitet som har vært gjennomført i skogen, men dog innenfor de rammer som legges i skogregistreringene med basis i det skogbildet som var aktuelt på registreringstidspunktet.

Arealer - virke: 26.125 dekar totalt, hensyntatt Sørbyåsen skog, Rudskog og 2 områder områder avsatt til frivillig skogvern. Av dette areal er igjen ca. 21.524 dekar produktivt areal for bruk i skogproduksjon.

Stående masse 2008 : 157.107 kbm., med antatt knapt 70 % furu, knapt 30 % gran og ca. 2 % løvtrevirke. Stående kubikkmasse pr. dekar produktiv skog blir etter dette ca. 7,3 kbm.

Bonitetsfordeling: Det produktive arealet i bruk har bonitetsfordeling som vist nedenfor. Disse tall omfatter også Sørbyåsen skog og Rudskog, samt områder med frivillig skogvern da det ikke foreligger tiltrekkelige opplysninger for mulige korreksjoner. Det er imidlertid grunn til å anta at tallene likevel gir en god pekepinn på de bonitetsforhold taksten omfatter:

Høy bonitet (17 og høyere): 12 %
 Middels bonitet (14 og 11): 60 %
 Lav bonitet (8 og lavere): 29 %

Det uproduktive arealet fordeles på myr, skrapskogmark, impediment, veier/kraftgater og vann. Andre arealer, inkl. bl.a. jordbruksareal utgjør 316 dekar.

Hugstklassefordeling: Det produktive arealet hadde i 2008 arealmessig hugstklassefordeling

som vist nedenfor. Disse tall omfatter også Sørbyåsen skog, Rudskog og arealer for frivillig skogvern, da det ikke foreligger tilstrekkelige opplysninger for å foreta nødvendige korreksjoner. Det er imidlertid grunn til å anta at tallene gir en god pekepinn på den aldersfordeling det er i skogene samlet:

H.kl. I:	14 %
” II:	21 %
” III:	21 %
” IV:	19 %
” V:	24 %

Årlig tilvekst 2008: Brutto 5.065 kbm. basert på hugstklasse II-V. Dette gir en gjennomsnittlig bruttotilvekst pr. dekar produktivt skogareal på 0,23 kbm. I disse tall inngår ikke Sørbyåsen skog, Rudskog og 2 områder avsatt til frivillig skogvern.

Balansekvantum: Aktuelt brutto årlig balansekvantum i skogbruksplanen var langsiktig for åtte 10-årsperiode etter år 2008 var beregnet til 5.168 kbm. for alle skogene, inkludert Sørbyåsen skog, Rudskog og 2 områder avsatt til frivillig skogvern. Dette forutsetter at skogen ikke overavvirkes og i tillegg skjøttes optimalt over hele arealet.

Som et supplement til gjeldende skogbruksplan er av skogbruksplanlegger Svein Dybsund ved Viken skog utarbeidet nytt hugstforslag (balansekvantumsberegning) for praktisk bruttoavvirkning som omfatter fire 10-årsperioder fra 2013:

Periode	Tynning	Sluttavvirkning	Sum
1	258 kbm.	3.209 kbm.	3.467 kbm
2	708 kbm.	3.834 kbm.	4.542 kbm
3	747 kbm.	6.129 kbm.	6.876 kbm.
4	1.130 kbm.	1.478 kbm.	2.608 kbm.

Det må hensyntas at disse tall inkluderer balansekvantum også i Sørbyåsen skog, Rudskog og 2 områder avsatt til frivillig skogvern.

Som det fremgår av tabellen er den årlige bruttoavvirkningen økende i tre 10-årsperioder (meget sterk i tredje 10-årsperiode), før deretter å falle svært sterkt, til kun ca. halvparten av beregnet årlig tilvekst i fjerde 10-årsperiode. Dette kan være et godt hjelpemiddel i den praktiske driften av eiendommen i en mer overskuelig fremtid, men ikke så godt egnet for den langsiktige verdivurderingen av eiendommen

Med bakgrunn i endrede forutsetninger bl.a. med avsetning av to områder til frivillig skogvern og avvirkninger siden registreringer i 2008, har skogbruksplanlegger Svein Dybsund også utarbeidet en beregningsmodell (balansekvantumsberegning), hvor det er hensyntatt og redusert for frivillig skogvern. Denne beregning legger til grunn en nogenlunde jevn bruttoavvirkning gjennom hele ti 10-årsperioder.

Denne tabellen følger nedenfor (tynning omfatter hugstklasse III) og er også korrigert med fratrekk av 8 % som utgjør vurdert balansekvantum i Sørbyåsen skog og Rudskog.

Periode	Tynning	Sluttavvirkning	Sum
1	643 kbm.	3.605 kbm.	4.248 kbm.
2	348 kbm.	3.763 kbm.	4.111 kbm.
3.	-	4.248 kbm.	4.248 kbm.

I de etterfølgende perioder vil sum avvirkningskvantum holde seg på 4.248 kbm. med en ubetydelig nedgang i siste periode. Gjennomsnittlig tynningsprosent for alle ti 10-årsperioder er 5 %.

Virkesuttak: Etter registreringen av grunnlagsdata for skogbruksplanen er skogen samlet avvirket ca. 14.000 kbm. I tillegg er det avsatt 2 områder på til sammen ca. 1.700 dekar for frivillig skogvern og dette kan også vurderes som en form for "avvirkning". Samlet synes derfor avvirkningen å være litt i overkant av opprinnelig balansekvantumsforslag i skogbruksplanen.

Kommentar: Skogen er stor, men har en forholdsvis lav produksjon i forhold til størrelsen. Planens årlige korrigerede bruttotilvekt er 5.065 kbm. og det skyldes mye småskog/ungskog på forholdsvis store arealer som p.t. generelt gir små tilvekstmuligheter. Gammelskogen ellers er i tillegg slik beliggende at en del av denne skogen er mer kostbar å drive frem på grunn av lengre driftsavstander.

I skogen er kun ca. 12 % av det produktive arealet av høy bonitet. Resten er i hovedsak fordelt på middels bonitet (ca. 60 %) og hele ca. 30 % er lavbonitetsarealer.

Deler av gammelskogen er nå avvirket og hugstklassefordelingen er noe endret i forhold til de opplysninger som fremkommer i skogbruksplanen med en noe større andel i hugstklasse I og dels II. Det antas imidlertid også at det er visse forskyvninger mellom de øvrige hugstklasser. Dette har imidlertid medført at stående masse antagelig er forholdsvis stabil, men at stående avvirkbar masse p.t. har sunket noe.

Etter de avvirkninger som har skjedd på gammelskogen og tynninger i ungs skogen, vil det medføre at tilveksten på noe lengre sikt vil øke, men denne tilveksten vil komme i hugstklasser som langt fra er fullt ut huggbare på en stund. For å legge balansekvantum til grunn for de årlige avvirkninger, fordrer det at det følges opp med optimal skogskjøtesel i form av nødvendig planting på de beste boniteter, eventuelt markberedning, samt ungs skogpleie og nødvendige tynninger. Da dette er vanskelig å få til optimalt i de fleste skoger, ligger ofte foreslått årlig hugstkvantum i den enkelte skog i forbindelse med skogbruksplanleggingen noe under beregnet balansekvantum.

Beregning:

Ved beregningen vil en på bakgrunn av ovennevnte legge skogregistreringene fra 2008 til grunn, dog justert med vurderinger av årlig tilvekst, og de seneste beregninger av årlig, langsiktig balansekvantum som hensyntar arealene avsatt til frivillig skogvern. Disse beregninger er igjen korrigert for balansekvantum i Sørbyåsen skog og Rudskog. Brutto, årlig, aktuelt hugstkvantum settes til samme størrelse som brutto balansekvantum som etter dette er 4.248 kbm., selv om det i andre 10-årsperiode er en forholdsvis ubetydelig og midlertidig nedgang. 4.248 kbm. inkluderer topp, råte, avfall og MiS-registreringer.

Ved bruttoinntektsvurderingen legges til grunn gjennomsnittet av de gjennomsnittspriser som Haldenvassdragets skogeierforening har oppnådd de siste 5 år med et viss vurdert påslag med bakgrunn i at disse gjennomsnittspriser har en økende og høyere andel tynningsvirke enn hva som er beregnet i nærværende takst. Med de utsikter for leveranser av skogsvirke som p.t. er herskende, må det imidlertid også vurderes at prisbildet fremover antatt vil noe være synkende. Dette er også hensyntatt ved ansettelsen av bruttoprisene.

Ved kostnadsvurderingen tas utgangspunkt i de aktuelle kostnader som skogentreprenørene i distriktet legger til grunn. Videre legges vurderte, fremtidige kostnader for planting, markberedning, ungskogpleie, grøftevedlikehold og veivedlikehold til grunn ved valg av prosentsats for avsetning av bruttoinntekten til skogfond.

Ved vurdering av øvrige driftsforhold i skogen er en middelsveilengde for drifter over hele skogen vanskelig å ansette. Det må bygge på skjønn som gir en viss usikkerhet. I de etterfølgende beregninger legges til grunn en middelsveilengde frem til skogbilvei/annen aktuell veltclass på 4-500 m.

Ved valg av kapitaliseringsrente legges til grunn 4 % som er vanlig ved beregninger av virkesavkastning ved salgssituasjoner av skogbrukseieendommer.

Årlig avvirkningskvantum: 4.248 kbm., inkl. 5 % tynningsvirke.
Gj.sn. fratreck for topp, avfall og miljø vurderes til 15 %. Dette gir et årlig netto salgskvantum på 3.611 kbm.

Brutto virkespriser, samlet: Kr. 350,-
5 års gjennomsnitt fra Haldenvassdragets Skogeierforening var frem til 2012 kr. 340,80. Fra foreningen opplyses at i dette gjennomsnitt inngår en større tynningsandel enn hva som legges til grunn i nærværende verdivurdering, derfor legges en noe høyere bruttopris til grunn.

Driftskostnader:	Tynninger – kr. 239,- Sluttavvirkninger – kr. 122,- Veid avvirkningskostnad – kr. 128,-
Øvrige kostnader:	Skogfond – 10 % av bruttopris – kr. 35,- Måling – kr. 4,- FOU – avgift – kr. 1,- Administrasjon – kr. 11,-
Samlede avvirkn.kostnader:	Kr. 179,-
Netto kbm.-pris:	Kr. 171,-
Årlig nettoverdi av aktuell avvirkning til kapitalisering:	Kr. 617.481,-
Beregnet skogverdi med basis i virkesavkastning:	Kr. 15.437.025,-

JAKT.

Driftsgrunnlag: I skogen ligger det godt til rette for jakt og annen utmarksutøvelse. Skogene ligger spredt rundt i kommunen, men består dels av forholdsvis store enheter og har i hovedsak jaktmessig en god arrondering. Naturopplevelsene ligger tett i terrenget som for store områder er furu- og granskog ispedd myrer, bekkeløp, tjern og lave åspartier av forskjellig størrelse.

Den aktuelle rovdyrsituasjonen i området, hvor det nå er etablert eget ulverevir i nabokommune, medfører imidlertid noe usikkerhet for de økonomiske konsekvensene for inntektene av jaktutøvelse som tidligere har vært i områdene mot øst. Selve jaktutførelsen kan i fremtiden, ved fortsatt ulveetablring i området, være vanskelig å utføre med løshund, noe som er betingelsen dersom det skal utøves en akseptabel småvilt- og fuglejakt. Risikoen for hvordan verdien av jakt vil utvikle seg, må derfor avspeile seg i en noe økt kapitaliseringsrente ved kapitalisering av de årlige inntektene fra antatt utleie av jaktrettighetene på eiendommen.

Det er gitt opplysninger om at det p.t. foreligger en samlet inntekt fra utleie av jakt, herunder elgjakt, rådyrjakt og småviltjakt på årlig kr. 180.000,-.

Beregning: Ved beregningen hefter det derfor usikkerhet om de antatt, årlige utmarksinntekter det ligger til rette for på eiendommen, vil vedvare langsiktig. Det tas utgangspunkt i ovenfor nevnte brutto utleiepriser både for elg- rådyr- og fugl/småviltjakt, redusert med 10 % for normal administrasjonskostnad.

Med bakgrunn i den risiko som ligger til grunn for å kunne oppnå disse årlige nettoinntektene velges en kapitaliseringsrente på 6 % for å fange opp noe av denne usikkerheten.

Kapitalisert jakt-/utleieverdi: kr. 2.700.000,-

4. JORDBRUKSAREAL.

Det foreligger årlige leieinntekter fra utleie av jordbruksarealer på følgende eiendommer:

Storetorp	kr. 18.600,-
Frøne	kr. 1.500,-
Høitomt	kr. 1.700,-
Sum	kr. 21.800,-

Ved kapitalisering av disse årlige inntekter fra jordbruksareal nyttes samme kapitaliseringsrente som Landbruks- og matdepartementets retningslinjer til konsesjonsloven på 4 %. Det gjøres imidlertid et administrasjonsfradrag på 10 % før kapitalisering.

Kapitalisert utleieverdi jordbruksareal kr. 490.500,-

5. BYGNINGSMASSE.

Det ligger ikke i oppdraget å foreta en nøye beskrivelse og taksering av den bygningsmasse som ligger på eiendommene. Disse er derfor kun svært enkelt vurdert på grunnlag av anslag for å kunne gi en pekepinn om samlet vurderingsverdi for skogene. Ved vurderingen er lagt til grunn fradeling på egne tomter.

6. SAMLET VURDERING OG TAKST.

Ved et mulig salg av eiendommene vil hver enkelteiendom høyst sannsynlig ha behov for en individuell taksering. I en slik taksering vil det antatt fremgå forhold som både kan forhøye og redusere en samlet fremtidig takstverdi. Med bakgrunn i erfaring fra tidligere oppdrag med større skogeiendommer bestående av enkelteiendommer, synes det imidlertid å være overvekt av forhold som kan virke økende på takstverdiene. Ett slikt forhold kan bl.a. være at de gode og større enheter med stor produksjonsevne og mulig kortere driftsavstander enn gjennomsnittet av alle eiendommer, ofte beregningsmessig gir større utslag enn den reduksjon det blir på eiendommer med mindre produksjonsevne og lengre driftsavstander. I tillegg vil også forhold tilknyttet jaktutøvelse og annen utnyttelse av utmark også gi seg forskjellig utslag mellom enkelteiendommer og som ikke fanges opp ved en mer summarisk

verdivurdering. I verdiberegningen nedenfor er ikke slike forhold hensyntatt og beregningene er foretatt strengt i forhold til vurderingsbestemmelsene i gjeldende konsesjonslovgivning.

Ved en sammenstilling av de beregninger som samlet er foretatt av de ulike verdielementer, fremkommer følgende:

Virkesproduksjon	kr. 15.437.025,-
Jakt-/utleie	kr. 2.700.000,-
Utleie – jordbruksareal	kr. 490.500,-
Bygningsmasse - anslag:	
Frøne	kr. 600.000,-
Høitomt	kr. 900.000,-
4 hytter/skogshusvær	kr. 500.000,-
Dalsmoen sag	kr. 500.000,-
Sum	kr. 21.127.525,-

Etter en samlet vurdering av relevante forhold i tilknytning til eiendommens bruksverdi med bakgrunn i Landbruks- og matdepartementets rundskriv M-3/2002, M-7/2007, M-4/2004 og M-1/2010 vedrørende fastsettelse av priser på landbrukseiendommer ved konsesjonsbehandling, settes vurdert verdi for Rakkestad kommuneskog, ekskl. Sørbyåsen skog og Rudskog, til:

Kr. 21.200.000,-   Kronertjueenmillionertohundretusen 00/100

Våler Ø, 08.05.2013

Emil A. Anstensrud

	Oversiktskart Rakkestad kommuneskoger
	Rakkestad kommune
	12.01.2007
	Målestokk 1:100000

